

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Lukas Skamarakas

**NACIONALINĖS KULTŪROS ĮTAKOS ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS
INFORMACIJOS ATSKLEIDIMUI TYRIMAS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Doc. Dr. Šviesa Leitonienė

Kaunas, 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

NACIONALINĖS KULTŪROS ĮTAKOS ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS
INFORMACIJOS ATSKLEIDIMUI TYRIMAS

Apskaita ir auditas (kodas 621N40002)

MAGISTRO DARBAS

Darbą atliko
VMA-4, Lukas Skamarakas
2016 m. gegužės mėn. 9 d.

Vadovė
Doc. dr. Šviesa Leitonienė
2016 m. gegužės mėn.

Recenzentė
Doc. dr. Lina Klovienė
2016 m. gegužės mėn.

KAUNAS, 2016

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

Ekonomikos ir verslo fakultetas

(Fakultetas)

Lukas Skamarakas

(Studento vardas, pavardė)

Apskaita ir auditas, 621N40002

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo magistro darbo „Nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui tyrimas“

AKADEMINIO SAŽINGUMO DEKLARACIJA

20 16 m. gegužės 9 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Luko Skamarako** baigiamasis magistro darbas tema „Nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui tyrimas“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Lukas Skamarakas. Research of the National Culture Impact On Social Responsibility Reporting. Master's Final Thesis in accounting and audit / supervisor Assoc.prof. dr. Šviesa Leitonienė. Department of Accounting, the School of Economics and Business, Kaunas University of Technology. Social Sciences: Management and Administration

Key words: *Corporate Social Responsibility, Sustainability Report, National Culture, Hofstede Culture Dimensions, Global Reporting Initiative, CSR Reporting.*

Kaunas, 2016. 70 p.

SUMMARY

Nowadays social responsibility and communication with society gained undeniable meaning incorporates activities. When buying the products customers select them not only by quality or good price, but also by companies' social activities. Society started to request private business to contribute to the betterment of society with activities like: preservation of resources, the promotion of environmentally friendly technologies, supporting education projects, improvement of working conditions, fight against corruption and others activities. Society from different organizations require different measures. In organizations where is poor working conditions, people request for better conditions, reduce the number of injuries, deaths and so on. The thing is that company's social responsibility activities depends not only on company type, but also on national culture there company is founded. In some nationally cultures, corporate social responsibility (CSR) activities may look like loss, because people doesn't think it will benefit them at all. And this is the problem for investors which are investing their money in foreign countries companies. Investors investing money not only in companies which seek to do maximum profit for quarter, but also in companies which could generate money for many years. While comparing companies from different countries, investors do not compare different national cultures, which have undeniable impact for company sustainability reports. In countries which national culture score high in long-term orientation, companies have many more opportunities to do CSR activities than in countries which high in short-term orientation. The thing is that benefit from CSR comes in long-term, so people which live in short-term orientation will think that this activity is only profit loss. So investors before investing in foreign countries should check it national cultures, so they could measure correct level of their sustainability activities. The main aim of this work is theoretically and empirically based the impact of country's national culture on corporate social responsibility disclosure levels.

The following objectives were set to achieve the main aim:

1. Give a definition of national culture, social responsibility information and it disclosure concepts and the interactions between them.

2. Compare and systematize the theoretical and empirical research, which analyzes the impact of national culture of corporate social responsibility information disclosure.
3. Create a methodology for a research: national culture impact for corporate social responsibility disclosure.
4. Empirically investigate the various countries' national cultural influence on corporate social responsibility information disclosure.

The study includes analysis of scientific literature, statistical data, correlation analysis, comparative analysis, regression analysis.

Systematized scientific researches revealed that national culture is the norms, beliefs and customs collection which brings together one nation people. Each nation have different characteristics called national cultures dimensions. Currently in total there are 6 national cultures dimensions founded. These dimensions affects not only people living in the nation, but companies and their decisions as well. Many authors state, that corporate social responsibility activities and disclosure are directly affected by countries' national culture dimensions and their combinations. In more individualistic and short oriented countries CSR activities might look like loss, but in the other hand in countries which national culture is more collectivist and long term oriented, CSR activities is requested and is really benefiting.

Systematized scientific researches revealed that different national cultures dimensions effect CSR information disclosers differently. In national countries which scored higher power distance, masculinity levels, CSR activities disclosure was weaker than in countries which scored higher numbers in individualism, uncertainty avoidance and long-term objectives and indulgence. In this paper work you will find 16 steps research methodology which help to find out the link between national culture and CSR activities disclosures.

Research showed that higher power distance and masculinity levels had negatively impact for CSR activities discloser. On the other hand long term oriented, indulgence and high uncertain avoidanc

TURINYS

Įvadas	10
1. Įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimo ir šalies nacionalinės kultūros sąveika....	12
1.1. Socialinė atsakomybė ir jos informacijos atskleidimas.....	12
1.2. Šalies nacionalinės kultūros samprata ir jos poveikio įmonių socialiniai atsakomybei teorinės prielaidos	14
1.2.1. Nacionalinės kultūros samprata ir pagrindinės dimensijos	14
1.2.2. Kultūros dimensija - galios distancija	15
1.2.3 Kultūros dimensija - individualizmas prieš kolektyvizmą.....	16
1.2.4. Ilgalaikės – trumpalaikės orientacijos kultūros dimensija	17
1.2.5. Kultūros dimensija - neapibrėžtumo vengimas.....	18
1.2.6. Vyriškumo – moteriškumo kultūros dimensija	20
1.2.7. Laisvo pasirinkimo ir suvaržytos kultūros dimensija.....	20
1.2.8. Skirtingas nacionalinių kultūrų poveikis įmonių socialiai atsakingai veiklai	21
2. Šalies nacionalinės kultūros įtakos socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui teoriniai ir empiriniai tyrimai	24
2.1. Nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialiai atsakingai veiklai ir jos informacijos atskleidimui tyrimų ir jų rezultatų palyginimas	24
2.2. Nacionalinės kultūros dimensijų pasireiškimo skirtingose šalyse tyrimų rezultatų analizė	29
2.2.1. Malaizijos nacionalinės kultūros dimensijos.....	31
2.2.2 JAV nacionalinės kultūros dimensijos	32
2.2.3 Japonijos nacionalinės kultūros dimensijos	33
2.2.4 Graikija nacionalinės kultūros dimensijos	34
2.2.5 Pietų Korėjos nacionalinės kultūros dimensijos.....	35
2.2.6 Venesuelos nacionalinės kultūros dimensijos	36
2.2.7 Lietuvos nacionalinės kultūros dimensijos	37
3. Šalies nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės atskleidimui tyrimo metodika..	39
4. Šalių nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui empirinio tyrimo rezultatai ir jų analizė	42

4.1. Tyrimo kintamųjų aprašymas ir pagrindimas.....	42
4.2. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas naudojant pilną duomenų bazę.	45
4.3. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas sugrupavus šalis pagal kriterijus.....	52
4.3.1. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas šalyse kuriose neprivaloma išleisti ISA ataskaitas	52
4.3.2. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas šalyse kuriose privaloma išleisti ISA ataskaitas	57
Išvados.....	65
Literatūra	67
Priedai.....	70

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Susistemintos įmonės socialinės atsakomybės sąvokos	12
2 lentelė. Mažos ir didelės galios distancijos kultūrų bruožai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)	15
3 lentelė. Individualizmo ir kolektyvizmo bruožai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011).....	16
4 lentelė. Į trumpus tikslus ir į ilgalaikius tikslus orientuotų kultūrų kriterijai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)	18
5 lentelė. Aukšto ir žemo neapibrėžtumo vengimo lygio kultūrų bruožai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011).....	19
6 lentelė. Moteriškumo ir vyriškumo dimensijų skirtumai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)	20
7 lentelė. Laisvo pasirinkimo ir suvaržytos kultūros charakteristikos (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011).....	21
8 lentelė. Tyrimuose naudotos Hofstedo kultūros dimensijos	29
9 lentelė. Aprašomoji statistika	45
10 lentelė. Pridėti/pašalinti kintamieji.....	46
11 lentelė. Modelio apibendrinimas	47
12 lentelė. Koeficientai 1-1	47
13 lentelė. Koeficientai 1-2	47
14 lentelė. Koeficientai,b 1-3	48
15 lentelė. Koeficientai,b 1-4	49
16 lentelė. Koeficientai,b 1-5	49
17 lentelė. Koeficientai,b 1-6	50
18 lentelė. Koeficientai,b 1-7	50
19 lentelė. Koeficientai,b 1-8	51
20 lentelė. Koeficientai,b 1-9	51
21 lentelė. Grupinė statistika – besyvystančios/ išsivysčiusios šalys.....	52
22 lentelė. Grupinė statistika – neprivaloma atkleisti / privaloma atskleisti.....	52
23 lentelė. Apibūdinamoji statistika 2.....	53
24 lentelė. Modelio aprašymas 2	53
25 lentelė. Moderlio aprašymas 2-1	54
26 lentelė. Koeficientai,b 2-1	54
27 lentelė. Koeficientai,b 2-2	54

28 lentelė. Koeficientai,b 2-3	55
29 lentelė. Koeficientai,b 2-4	55
30 lentelė. Koeficientai,b 2-5	56
31 lentelė. Koeficientai,b 2-6	56
32 lentelė. Koeficientai,b 2-7	57
33 lentelė. Apibūdinamoji statistika 3	58
34 lentelė. Modelio aprašymas 3	58
35 lentelė. Modelio aprašymas 3 - 1	58
36 lentelė. Koeficientai,b 3-1	59
37 lentelė. Koeficientai,b 3-2	59
38 lentelė. Koeficientai,b 3-3	60
39 lentelė. Koeficientai 3-4	60
40 lentelė. Koeficientai,b 3-5	61
41 lentelė. Koeficientai,b 3-6	61
42 lentelė. Koeficientai,b 3-7	62
43 lentelė. Koeficientai ^b 3-8	62
44 lentelė. Tyrimų apibendrinimas.....	63

Paveikslų sąrašas

1 pav. Hofstede kultūrų dimensijų skalė. Sudaryta pagal Hofstede ir kiti, 2010	31
2 pav. Šalies nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės atskleidimui tyrimui schema	39

IVADAS

Šiais laikais įmonių socialinė atsakomybė ir ryšių palaikymas su visuomene įgijo nepaneigiamą reikšmę įmonės veikloje. Žmonės pradėjo rinktis produktus ir paslaugas ne tik pagal kainą, kokybę, ar kitus įprastus produkto, ar paslaugos pranašumus, bet taipogi pagal įmonės vykdomas socialines veiklas. Visuomenei tapo svarbu, jog privačios įmonės prisidėtų prie visuomenės gerinimo: išteklių tausojimas, aplinką tausojančių technologijų skatinimas, edukacinių projektų rėmimas, darbo sąlygų gerinimas, kova su korupcija ir kita. Visuomenė iš skirtingų organizacijų reikalauja skirtingų priemonių. Organizacijose, kuriose yra blogos darbo sąlygos suinteresuoti asmenys nori, jog būtų pagerinamos darbo sąlygos, sumažintas sužalojimų skaičius, mirčių skaičius ir kt. Verta pastebėti, jog visuomenės poreikiai įmonės socialinės atsakomybės veiklai priklauso ne vien nuo pačios organizacijos, bet taipogi ir nuo nacionalinės kultūros. Skirtingai išsivysčiusiose šalyse visuomenė pageidauja kitų socialinės atsakomybės apraiškos formų. Taipogi skirtingos nacionalinės kultūros lemia ir skirtingus socialinės atsakomybės ataskaitų atskleidimo mąstus. Investuotojas investuodamas pinigus įvairiose pasaulio šalyse esančias įmones neturėtų lyginti lygerverčiai, nes jų vykdomos veiklos dažnai remiasi ir nacionaline kultūra. Kiekvienas investuotojas turi turėti pakankamai žinių, kaip šalių nacionalinė kultūra gali paveikti įmonės veiklą ir tik tuomet priimti investavimo sprendimą. Nacionalinės kultūros ir įmonių ĮSA veiklos priklausomybę nagrinėjo tik keletas autorių: Luo (2013), Cox ir kiti (2011), Vachon (2009), Brammer ir Pavlein (2008), Huston (2005), Park ir kiti (2007), M. Coulmont. (2015), todėl dar nėra sudarytas konkretus modelis kaip nacionalinė kultūra veikia ĮSA ataskaitų pateikimą.

Darbe siekiama išsiaiškinti kaip skirtingų šalių nacionalinė kultūra paveikia įmonės socialinės atsakomybės atskleidimo mąstus.

Problema – skirtingai mokslininkai sutaria, jog įmonės socialinės atsakomybės vykdymas ir informacijos atskleidimas didele dalimi priklauso nuo šalies nacionalinės kultūros, tačiau dar ir šiandien nėra iki galo ištirta kaip atskiros šalies nacionalinės kultūros dimensijos veikia įmonių socialiai atsakingą veiklą ir jos skaidrumą.

Darbo tikslas - teoriškai pagrįsti ir empiriškai ištirti, kokią įtaką įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimo mąstams, turi šalies nacionalinė kultūra.

Darbo uždaviniai:

1. Apibrėžti nacionalinės kultūros, socialinės atsakomybės informacijos ir jos atskleidimo sampratas bei jų tarpusavio sąsajas;
2. Palyginti ir susisteminti teorinius ir empirinius tyrimus, kurie analizuoja nacionalinės kultūros įtaką įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui.
3. Sudaryti nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui tyrimo metodiką;

4. Empiriškai ištirti įvairių šalių nacionalinės kultūros įtaką, įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimui.

Tyrimo metodai – sisteminė mokslinės literatūros analizė ir sintezė, duomenų analizė, koreleacijos analizė, palyginamoji analizė, regresijos analizė. Duomenų apdorojimui ir analizei buvo naudojamas statistinės analizės paketas SPSS (angl. Statistical Package for Social Scienses) ir MS Excel programinis paketas.

1. ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMO IR ŠALIES NACIONALINĖS KULTŪROS SAŲVEIKA

1.1. Socialinė atsakomybė ir jos informacijos atskleidimas

Socialinės atsakomybės teorijoje yra teigiama, jog kiekvienas individas ir organizacija yra įsipareigoję veikti visuomenės gerovei, tačiau galima pastebėti jog dažnai įmonės besiverčiančios veikla kenkia gamtai ir žmonėms. Gamybinės įmonės dažnai pereikvoja resursus, pašalina į orą didelius CO2 kiekius, nesirūpina darbuotojų darbo sąlygomis kas vėliau paveikia darbuotojų sveikatą. To pasekmėje atsiranda nepatenkintų individų, kurie trukdo įmonei vykdyti savo kasdieninę veiklą. Nors įmonės pagrindinis tikslas yra pasiekti kuo didesnes pajamas patiriant kuo mažesnius kaštus, tačiau šiuolaikinės įmonės supranta, jog negalima nepaisyti asmenų suinteresuotų įmonės veikla. Įmonei labai svarbu, jog įmone besidomintys asmenys teigiamai ją vertintų, nes kaip. R. Kovaliov, V. Snieška, A. Simanavičius (2009) rašo: įmonių socialinė atsakomybė yra neišvengiama šiandienos būtinybė. Tai bendrosios veiklos sąlygų užtikrinimas ilgalaikėje perspektyvoje (Šimanskienė, 2009). Įmone nepatenkinti asmenys įvairiais būdais gali trukdyti įmonei vykdyti įprastą veiklą. Šie visuomenės nariai gali įsiterpti į įmonės vykdomus procesus ir neleisti jų atlikti, organizuoti streikus ir mėginti teisiškai sužlugdyti įmonę, ko pasekmėje bendrovė gali ne tik nepasiekti pelno, bet ir patirti milžiniškus nuostolius. Norėdamos to išvengti dauguma įmonių šalia savo vykdomos įprastinės veiklos, vykdo ir socialinės atsakomybės veiklą. Kiekvienas individas dažnai vertina socialinę atsakomybę skirtingai, nes skiriasi žmonių patirtys, bei pastebimos visuomenės problemos. Toliau yra pateikti skirtingų autorių socialinės atsakomybės apibrėžimai, bei susisteminta apibrėžimų lentelė.

1 lentelė. Susistemintos įmonės socialinės atsakomybės sąvokos

Apibrėžimas	Savanoriškas įsitraukimas	Socialiniai veiksmai	Aplinkosauginiai veiksmai	Kiti veiksmai
Įmonių socialinė atsakomybė, tai įmonės pareiga identifikuoti visu suinteresuotų asmenų poreikius, priimti sprendimus ir imtis tam tikrų veiksmų, kurie duotų teigiamą indėlį visuomenei, taip pat prisidėtų ir prie pačios įmonės gerovės, kuriose gali būti diegiami socialinės atsakomybės principai. (Bartol ir Martin (1994), Daft (2006))	-	+	-	-
Įmonių socialinė atsakomybė – tai savanoriškas verslo įmonių pastangos įtraukti socialines ir aplinkosaugos problemas į bendras veiklas ir ryšius su suinteresuotomis šalimis (Gruževskis, B., Vasiljeviene, N., Moskvina, J., Kleinaite, I. (2006)	+	+	+	-
Įmonių socialinė atsakomybė – tai sąvoka, kurią pasitelkdami verslininkai savanoriškai įtraukia socialinius ir aplinkosauginius klausimus į savo įmonių veiklą ir į santykinius su suinteresuotomis šalimis (Klenaitė, 2007)	+	+	+	-
Įmonių socialinė atsakomybė yra savanoriškas, įstatymų nenulemtas verslo organizacijų įsipareigojimas visose savo veiklos srityse atsižvelgti ir derinti savo interesus su vartotojų, darbuotojų, visų akcininkų, aplinkos, savo bendruomenės ir kitų susijusių asmenų interesais. (Grundey 2008);	+	+	+	-
Įmonių socialinė atsakomybė – tai įmonių ideologija, politika ir praktika, atspindinti tokią įmonių elgseną, kai jos į savo veiklą	+	+	+	-

savanoriškai įtraukia socialinius ir aplinkosauginius klausimus bei santykiuose su visais suinteresuotais visuomenės, verslo ir valdžios atstovais vadovaujasi pagarbos žmogui, visuomenei ir gamtai vertybiniais principais. (R. Čiegis, J. Ramanauskienė, V. Martinkus, 2009);				
Socialiai atsakingas verslas yra įmonės indėlis į darnią plėtrą, t.y. ekonomikos augimą, socialinį vystymąsi ir aplinkosaugą. (D. Bernatonytė, R. Vilkė, E. Keizerienė, 2009);	-	+	+	+
Įmonių socialinė atsakomybė – terminas, apimantis aplinkosauginių ir socialinių principų savanorišką įtraukimą į įmonių vidinius procesus ir santykius su visuomene. (M. Išoraitė, 2013)	+	+	+	-
Įmonių socialinė atsakomybė - tai kai užsiimdamos kasdienine verslo veikla bendrovės socialinėje ir aplinkos srityse savanoriškai siekia daugiau nei pagal teisės aktus nustatytų tikslų. (Europos Sąjungos Komisija);	+	+	+	-

Pagal 1 lentelę matyti, jog šeši iš aštuonių analizuojamų autorių mano, jog įmonė savanoriškai turi vykdyti socialinės atsakomybės veikas. D. Bernatonyte, R. Vilkė, E. Keizerienė, 2009 to savo apibrėžime nepaminėjo, o Bartol ir Martin (1994), Daft (2006) teigia, jog socialinės atsakomybė yra įmonės pareiga imtis veiksmų, kurie duotų teigiamą indėlį visuomenei. Visų analizuojamų autorių apibrėžimuose buvo paminėti socialiniai veiksmai – siekti prisidėti prie visuomenės gerinimo. Aplinkosauginius veiksmus išskyrė septyni iš aštuonių analizuojamų autorių. Bartol ir Martin (1994), Daft (2006) pabrėžė, jog įmonių socialinė atsakomybė turi teikti indėlį visuomenei. D. Bernatonytė, R. Vilkė, E. Keizerienė, 2009 taipogi dar paminėjo ekonominius veiksmus – įmonė turi įnešti indėlį į ekonomikos augimą. Taigi apibendrinant galima teigti, jog įmonės savanoriškai vykdo socialinės atsakomybės veiklas ir stengiasi pagerinti socialinę ir aplinkosauginę būklę.

Įmonės socialinės atsakomybės atskleidimas priklauso nuo jų veiklos pobūdžio ir sąlyčio su visuomene. ISA nėra įstatymiškai reglamentuotas, todėl tai įmonės sprendimas ar vykdyti šią veiklą, ar ne. Daugelis įmonių nesupranta ISA teikiamos naudos ir atsisako ją įsivesti argumentuodami, jog įmonių socialinė atsakomybė generuoja kaštus, kurie deja neatneša apčiuopiamos naudos. Paviršutiniškai žvelgiantiems į socialinę atsakomybę asmenims investicijos į ją atrodo be reikalingų pinigų švaistymu, tačiau peržvelgus pasaulinę praktiką galima matyti, jog ISA įgyvendinimas įmonėse ne tik atsiperka, tačiau ir generuoja pelną. Marketingo tyrimai rodo, jog įmonės kurios pradėjo taikyti ISA savo veikloje parduoda daugiau produkcijos, nes išauga įmonės prekinio ženklo vertė. Žmonės yra linkę rinktis populiariesnius prekės ženklus, o ISA yra viena iš galimybių kaip jį iš populiarinti. Suinteresuotųjų grupių teorija teigia, jog socialinės atsakomybės ataskaitų pateikimas yra būdas patenkinti įmonės veikla suinteresuotų grupių interesus ir lūkesčius. Pastebima, jog didesni suinteresuotų grupių spaudimą patiriančios įmonės pateikia daugiau informacijos apie savo veiklą (Gray, Owen, Adams, 1996). Mokslininkų teigimu, įmonės pateikdamos ISA ataskaitas sumažina informacijos asimetriškumą tarp įmonės ir ja besidominčių asmenų. (Bushman et al., 2004). Investuotojai skirstydami savo investicinius portfelius investuoja būtent į tas bendroves, kurios

pasižymi geriausia socialinės atsakomybės ir darnaus vystymosi praktika. Dėl šios priežasties įmonės vykdančios ISA skiria daugiau lėšų socialinės atsakomybės ataskaitų ruošimui ir pateikimui.

Įmonės socialinės atsakomybės ataskaitas gali pateikti keliais skirtingais būdais: ISA ataskaita, metiniame pranešime, aiškinamajame rašte, integruotose ataskaitose, spausdintose publikacijose ar internetiniame puslapyje. ISA atskaitomybės formos parinkimą dažniausiai lemia turimi įmonės ištekliai ir strateginės nuostatos apibrėžiančios kaip informacija turi pasiekti suinteresuotąsias grupes. Dėl besivystančių technologijų įmonė gali lengviau pasiekti dialogą su potencialiais investuotojais ir įmone besidominčiais asmenimis. Įmonės kurios pateikia elektronines ataskaitas, sumažina geografinius, bei laiko išteklių suvaržymus. Jiems nereikia atlikti tokių procedūrų kaip popierinių ISA ataskaitų platinimo, nes suinteresuotas asmuo gali tiesiogiai šią ataskaitą parsisiųsti iš įmonės tinklalapio. (Gill, Dickinson, Scharl, 2008). Tai taipogi sutaupo įmonei pinigų, nes įmonė nebepatiria spausdinimo ir pristatymo kaštų. Pasak D. Vogel 2011 metais atliktų skaičiavimų pasauliniame žiniatinklyje buvo 20,4 mln. Svetainių iš kurių 364 tūkstančiai įmonių svetainėse buvo galima rasti informacijos apie jų vykdomą ĮSA. D.L. Gill, S.J. Dickinson ir A. Scharl atlikti tarptautiniai tyrimai parodė, jog suinteresuoti asmenys apie įmonės vykdomą ĮSA iniciatyvas sužino iš internetinės paieškų sistemos bei įmonės interneto svetainės. (Griauslytė, J., Jusčius., V (2014)) Todėl akivaizdu, jog įmonei norint supažindinti su savo vykdoma ĮSA veikla kuo daugiau suinteresuotų žmonių reikia išstobulinti internetinės svetainės dizainą, jog prisijungęs vartotojas užsibūtų svetainėje kuo ilgiau, bei galėtų greitai surasti jam reikalingą informaciją.

ĮSA atskleidimas šiais laikais tapo populiariu įrankiu reklamuoti įmone, pritraukti naujų vartotojų ir investuotojų. To pasekoje kai kurios įmonės gavo galimybę pasirodyti geresniais negu iš tikro yra šioje srityje. Dėl to atsirado būtinybė užtikrinti ĮSA ataskaitos patikimumą. Įmonės privalo ne tik parodyti, kad integruoja socialinę atsakomybę į kasdienes įmonės veiklos operacijas, bet ir taikydamos patikimus ir tarptautiniu mastu pripažintus atskaitomybės standartus informuoti suinteresuotąsias grupes apie šią praktiką. (Griauslytė, J., Jusčius., V (2014)).

1.2. Šalies nacionalinės kultūros samprata ir jos poveikio įmonių socialiniai atsakomybei teorinės prielaidos

1.2.1. Nacionalinės kultūros samprata ir pagrindinės dimensijos

Kultūra – tai žmogaus ir visuomenės veiklos produktas, jos formos ir sistemos, kurių funkcionavimas leidžia kurti, panaudoti ir perteikti materialines ir dvasines vertybes, normas ir elgesį. Nacionalinė kultūra – tai normų, tikėjimo ir papročių rinkinys kuris vienija vienos tautybės žmones. (Hofstede ir kiti 2010) kultūrą apibūdina kaip kolektyviškai užprogramuotą protą. Iš esmės kultūra yra kaip programos kurios vieną žmonių grupę atskiria nuo kitos. Vertybės kurios skiria vieną šalį nuo

kitos nulemia žmonių įsitikinimus, papročius, bei elgsenos normas. Šie skirtumai pasidaro svarbūs tik tuomet, kai yra lyginamos skirtingos kultūros arba jos užmezga tarpusavyje kontaktą.

Kultūra paveikia žmonių norus ir poreikius ir tiesiogiai įtakoja priimamus sprendimus ko pasekmėje yra pasiekiamas teigiamas, arba neigiamas ekonominis rezultatas. Mokslškai pagrįsta, jog kultūra turi poveikį ir žmonių priimamiems sprendimams. Nacionalinių kultūrų vertybių panašumai skatina tarptautines įmones susijungti į bendrus blokus, pradėti artimą bendradarbiavimą. Jeigu kultūros pasitiki viena kita, jos linkę palaikyti glaudžius prekybos santykius, bei investuoti kapitalą (Guiso ir kiti. 2009). (Li ir kiti. 2011) teigė, jog kultūra dažnai nulemia įsteigtos įmonės tipą. (Adams, Licht ir Sagiv. 2011) atliktas tyrimas parodė kultūros vertybių įtaką direktorių ir valdybos narių priimamiems sprendimams. Hofstede at al. Išskyrė šešias kultūros dimensijas – galios distanciją, individualizmą/kolektyvizmą, vyrišką/moterišką, ilgalaikę/trumpalaikę tikslų orientaciją, laisvą/suvaržytą kultūrą ir neapibrėžtumo vengimo dimensijas. Visos Hofstede dimensijos yra vertinamos nuo 0 iki 100 balų sistemoje. Kuo didesnis rodiklis arčiau 0 ir 100, tuo dimensija yra labiau pastebima. Rodiklis 50 rodo, jog šalyje nėra vieno stipresnės dimensijos. Galios distancijos dimensija parodo galios tarp žmonių netolygų pasiskirstymą. Kuo didesnis rodiklis, tuo visuomenė yra labiau susiskaidžiusi į sluoksnius. Aukštas individualizmo rodiklis šalyje parodo, jog individai nori turėti privačią erdvę ir savo šeima laiko tik artimiausius žmones. Labiau į vyriškumą linkusi kultūra yra linkusi varžytis tarpusavyje, kovoti dėl geresnių darbo pasiekimo. Kultūros kurios yra orientuotos į ilgalaikių tikslų įgyvendinimą galvoja apie savo ateitį, todėl daugiau pinigų investuoja į žmonių tvarumą didinančias veiklas. Žmonės laisovje kultūroje turi galimybę leisti pinigus kaip nori ir kur nori. Jie stengiasi patenkinti visus savo poreikius ir per daug negalvoja apie ateitį. Galiausiai aukšto neapibrėžtumo vengimo šalyse žmonės yra linkę vengti dviprasmybių. Dažnai tokio tipo šalyse vyrauja daug taisyklių, visiems gyvenimo atvejais. Žemiau kiekviena iš anksčiau minėtų kultūrų yra aprašomas detaliau.

1.2.2. Kultūros dimensija - galios distancija

Mažos ir didelės atskirties kultūros dimensijos, skiriasi valdžios sutelktumu vienoje rankuose. Didelės galios atskirties kultūros dimensijoje žmonės jaučiasi bejėgei primti kokius nors svarbius sprendimus, o tuo tarpu mažos galios atskirties kultūroje priešingai. Žemiau pateikta lentelė, kurioje yra detalizuoti bruožai mažos galios atskirties ir didelės galios atskirties kultūrų.

2 lentelė. Mažos ir didelės galios distancijos kultūrų bruožai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)

Maža galios atskirties kultūra	Didelė galios atskirties kultūra
Galios naudojimas turi būti teisėtas	Galios naudojimo teisėtumas nėra svarbus.
„Aš“ pasąmonė	„Mes“ pasąmonė
Tėvai savo vaikus laiko lygiais	Tėvai moko savo vaikus paklusnumo
Seni žmonės nėra nei gerbiami, nei jų kas nors bijo	Senų žmonių bijoma ir juos gerbia
Į studentą sutelktas mokymas	Į mokytoją sutelktas mokymas

Hierarchijos yra sudaromos tik dėl patogumo	Hierarchija reiškia egzistencinę nelygybę
Darbuotojai iš vadovų tikisi sulaukti konsultacijų	Darbuotojai iš vadovo tikisi sužinoti ką daryti
Pliuralistinė vyriausybė vadovaujasi balsų dauguma ir valdžia pasikeičia taikiai	Autokratinis valstybės modelis, valdžia keičiasi per revoliucijas
Korupcija retai pastebima. Skandalai gali priversti politiką pasitraukti iš jo užimamo posto.	Vyrauja korupcija. Skandalai yra pridengiami.
Individai mažiau/daugiau gauna panašias pajamas	Pajamų paskirstymas šioje kultūroje yra labai netolygus
Religija pabrėžia tikinčiųjų lygybę	Religijoje dominuoja kunigų hierarchijos.

Galios distancija parodo, jog šalyje yra didelis atotrūkis tarp žmonių arba kitaip tariant parodo kultūros laipsnį kuriuo skatinama silpnesnius grupės narius priimti jėgos netolygumo idėją. Analizuojant šią dimensiją yra keliamas pagrindinis klausimas: kaip visuomenė reaguoja į netolygų valdžios pasiskirstymą. Didelės galios distancijos šalyse žmonės yra linkę priimti hierarchinę santvarką, kurioje kiekvienas individas turi savo vietą ir nenori iš jos būti pajudintas. Kitaip tariant šalyse yra jaučiamas didelis emocinis atotrūkis, kuris egzistuoja tarp skirtingų klasių žmonių. Įmonėse paprasti darbuotojai yra rečiau kviečiami dalintis savo nuomone, ar dalyvauti priimant sprendimus. Priešingai nei mažos galios distancijos kultūroje darbuotojai nėra linkę tiesiogiai kontaktuoti su savo viršininkais. Hofstede (1980) teigė, jog hierarchiškai galios distancija tarp vadovo ir pavaldinio yra skirtumas tarp laipsnio, iki kurio vadovas nulemia pavaldinio elgesį ir laipsnio, iki kurio pavaldinys nulemia vadovo elgesį. Pvz. Žmonės kurie nori būti paaukštinti pareigose tikisi, jog jų viršininkas paaukštins juos, bet patys jam to nepaminės. Taipogi galima pastebėti, jog aukštesnes pareigas užimantys asmenys vengia kavinių kuriose lankosi jų pavaldiniai. Didelės galios distancijos šalių pavyzdžiai yra: Belgija, Prancūzija ir Malaizija. Šalyse kuriose yra mažesnė galios distancija žmonės pajutę valdžios pasiskirstymo netolygumus yra linkę kovoti už savo teises. Šalies santvarka yra demokratiškesnė: valdžia išklauso visuomenės nuomonės prieš priimdama sprendimus. Taipogi nė viena iš visuomenių grupių nėra atskirta ir vienodai veikia priimamus sprendimus. Mažesnė galios distancija sąlygoja individų norą ne tik dalyvauti sprendimų priėjime, bet ir patiems inicijuoti pasiūlymus savo atstovams. Mažos galios distancijos šalyse žmonės yra linkę kontaktuoti su savo vadovais įvairiais klausimais. Šios kultūros pavyzdžiai būtų: Nyderlandai, UK, USA, Vokietija ir šiaurinės šalys. Žemiau yra pateikta kolektyvinių ir individualių kultūrų bruožų lentelė.

1.2.3 Kultūros dimensija - individualizmas prieš kolektyvizmą

Individualistinėse kultūrose svarbiausia yra „aš“, o kolektyvistinėse „mes“. Individualistai veikia kaip pavieniai asmenys, o tuo tarpu kolektyvistai veikia kaip grupės. Žemiau yra pateikta lentelė su detalizuotais individualizmo ir kolektyvizmo kultūrų bruožais.

3 lentelė. Individualizmo ir kolektyvizmo bruožai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)

Individualizmas	Kolektyvizmas
Kiekvienas turi pasirūpinti savimi ir artimiausiai	Žmonės gimsta plačiose šeimose, ar klanuose kurie

šeimos nariais	juos apsaugo už jų ištikimybę
„Aš“ pasąmonė	„Mes“ pasąmonė
Teisė į privatumą	Stresas dėl priklausymo
Sveika išsakyti savo nuomonę	Visada turi būti palaikoma harmonija
Asmenys klasifikuojami individualiai	Asmenys klasifikuojami kaip priklausantys grupei, ar esantys už jos ribų
Laukiama kiekvieno asmens nuomonė: vienas asmuo, vienas= vienas balsas	Nuomonė išreiškiama ir balsavimas yra atliekamas grupėmis
Normų peržengimas sukelia kaltės jausmą	Normų peržengimas sukelia gėdos jausmą
Kalboje būtinai naudojamos žodis „aš“	Kalboje žodis „aš“ yra vengiamas
Mokymosi tikslas išmokti kaip mokytis	Mokymosi tikslas išmokti kaip atlikti
Užduočių atlikimas svarbesnis už santykius su žmonėmis.	Santykiai su žmonėmis svarbesni už užduočių atlikimą.

Individualistinėje kultūroje yra sudaryta socialinė nuostata, jog kiekvienas individas turi pasirūpinti savimi ir savo šeima pats, be niekino pagalbos. Individualistinėse kultūrose dažniausiai gyvena įvairių kultūrų žmonės, kurie yra charakterizuojami ne kaip visuomenės grupė, bet kaip individai. Andersen ir kiti (2003) teigė, jog individualios kultūros atstovai pageidauja daugiau privatumo, o kolektyvinės kultūros atstovai viską daro glaudesniame artume. Individualistinėse organizacijose darbuotojai visų pirma galvoja apie savo karjerą, o ne apie bendrus įmonės tikslus. Jiems svarbu nuolatos tobulėti - patirti iššūkius kurie leistų išreikšti save. Būtent noras išsiskirti iš kitų, bei realizuoti save yra vienas iš pagrindinių individualistinės kultūros elementų. Individualistinės kultūros žmonės turi aktyvesnę, labiau išreikštą kūno kalbą, leidžiančią užtikrinti psichologinį ir fizinį artumą nei kolektyvinėje kultūroje (Andersen, Henchm Smallwood, 2003) Organizacijose svarbiausia ne tarpusavio santykiai, bet užduoties įvykdymas, greito rezultato pasiekimas. Individualistinėse šalyse pastebima, jog įmonės yra labiau linkusios atskleisti anglies dvideginio išmetimo informaciją (Lo 2013). Paprastai individualizmas yra pastebimas išsivysčiusiose šalyse – JAV, Didžiojoje Britanijoje, Danijoje. Priešingybė individualizmui yra kolektyvizmas. Kolektyvistinėje kultūroje yra labiau akcentuojama grupė, o ne individas. Pirmiausiai yra rūpinamasi grupės poreikiais, o tik po to individo. Kolektyvinėje kultūroje žmonės nuo gimimo yra integruojami į stiprias, sunkiai išardomas bendruomenes, kurias dažniausiai sudaro šeimos nariai. Individas šiose bendruomenėse įsipareigoja likti ištikimu ir mainais į tai gauna apsaugą iš kitų grupės narių. Priešingai nei individualizme, kolektyvistinėje kultūroje svarbiausia organizacijos tikslai. Kolektyvizmo šaknys glūdi šeimoje. Pastebima, jog kolektyvinėse bendruomenėse vaikai ilgesnį laiką gyvena kartu su savo tėvais, jaučia jiems didelį įsipareigojimą. Paprastai kolektyvizmas yra pastebimas mažiau ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse: Gvatemaloje, Panamoje, Ekvadore. Žemiau pateikta lentelė su trumpalaikių ir ilgalaikių tikslų orientacijos bruožais.

1.2.4. Ilgalaikės – trumpalaikės orientacijos kultūros dimensija

Ilgalaikės ir trumpalaikės orientacijos dimensijų svarbiausias skirtumas yra, jog žmonės skirtingai įvertina ateities įvykius. Trumpalaikės orientacijos dimensijoje žmonės gyvena praeities

pavyzdžiais ir dabartinimi, o tuo tarpu ilgalaikės orientacijos kultūroje gyvenantys žmonės daugiau dėmesio sutelkia ateičiai. Žemiau yra pateikta detalizuota lentelė su pagrindiniais anksčiau minėtų kultūrų bruožais.

4 lentelė. Į trumpus tikslus ir į ilgalaikius tikslus orientuotų kultūrų kriterijai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)

Trumpalaikės orientacijos dimensija	Ilgalaikės orientacijos dimensija
Svarbiausi gyvenimo įvykiai įvyko praeiti, arba vyksta dabar	Patys svarbiausi gyvenime įvykiai įvyks ateityje
Asmens stabilumas: geras žmogus visada turi išlikti toks pats	Geras žmogus prisitaiko prie aplinkos
Naudojamas universalus gidas gėrio ir blogio atpažinimui	Kas yra gėris ir kas yra blogis priklauso nuo sąlygų
Tradicijos yra šventos	Prie tradicijų prisitaikoma, jos kinta laikui bėgant
Turi didžiuotis savo šalimi	Mėgina išmokti iš kitų šalių
Pagalbos suteikimas kitiems yra svarbus tikslas	Taupymas ir atkaklumas yra svarbiausi tikslai
Socialinės išlaidos ir vartojimas	Didelė taupymo kvota, pinigai yra naudojami investavimui
Studentų bruožai: pavyko nes pasisekė, arba nepavyko nes nepasisekė	Studentų bruožai: pavyko dėl pastangų, arba nepavyko dėl permažai įdėtų pastangų
Mažas arba jokie ekonominio augimo, būdinga neturtingoms šalims.	Greitas ekonominis augimas, augantis gerovės lygis.

Ši dimensija neturi ryšio su kitomis Hofstede dimensijomis ir buvo apibrėžta vėliau 1985 metais atlikus tyrimą Azijos šalyse ir nustačius skirtumus tarp anksčiau tirtų ir Azijos šalių kultūrų (Hofstede, Bond, 1988). Kiekviena kultūra remiasi savo praeities patirtimi bandydama įveikti dabarties, ar ateities iššūkius. Kultūros ilgalaikių tikslų orientacija pabrėžia, jog visuomenė didelę svarbą išsikelia ateičiai, o tuo tarpu trumpų tikslų orientacija pabrėžia, jog visuomenė daugiau dėmesio skiria praeičiai ir dabarčiai. Hofstede teigė, jog ilgalaikė orientacija apibūdina organizacijos polinkį į taupumą, atkaklumą, ištvermingumą, toleruojamas rezultatų laukimas, stengimasis investuoti į ateitį. Trumpalaikę orientaciją turinčios kultūros pasižymi asmeniniu pastovumu ir stabilumu, pagarba tradicijoms, o ilgalaikę orientaciją turinčios kultūros atkaklumu, santykių paskirstymu pagal statusą, taupumu, bei padidintu gėdos jausmo išreiškimu. Trumpalaikę orientaciją organizacijose apibūdina kaip pagarba tradicijoms, socialinei atsakomybei, bei pastebimos mažos investavimo galimybės. Žemiau yra pateikta lentelė su aukšto ir žemo neapibrėžtumo vengimo kultūrų bruožais.

1.2.5. Kultūros dimensija - neapibrėžtumo vengimas

Aukšto ir žemo neapibrėžtumo vengimo kultūros labiausiai skiriasi reagavimu į netykėtus įvykius. Žemo neapibrėžtumo dimensijos šalyse, žmonės yra lengvai linkę priimti net ir radikaliausius kultūros pasikeitimus, o tuo tarpu aukšto neapibrėžtumo vengimo šalyse, menkiausias naujovės gali sudrebinti visą šalį. Žemiau yra pateikta detalizuota aukšto ir žemo neapibrėžtumo vengimo kultūrų bruožų lentelė.

5 lentelė. Aukšto ir žemo neapibrėžtumo vengimo lygio kultūrų bruožai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)

Žemas neapibrėžtumo vengimas lygis	Aukštas neapibrėžtumo vengimo lygis
Neapibrėžtumas traktuojamas kaip normalus kasdieninis reiškinys	Neapibrėžtumas traktuojamas kaip grėsmė su kuria reikia kovoti
Atsipalaidavimas, mažesnis stresas, savikontrolė, mažas nerimo lygis.	Aukštesnis streso lygis, būdingas emocionalumas ir nerimas.
Daugiau dėmesio skiria individo sveikatai ir gerovei	Mažiau dėmesio skiria individo sveikatai ir gerovei
Toleruoja asmenis kurie nesilaiko visuomenės normų: skirtumai žadina smalsumą.	Netoleruoja asmenų kurie nesilaiko visuomenės normų: skirtumai sukuria pavojus.
Dviprasmiškumas ir chaosas yra įprastas	Reikia aiškumo ir struktūros kuri padėtų viską aiškiai suvaldyti.
Mokytojai gali pasakyti „aš nežinau“	Mokytojai turi žinoti visus atsakymus
Nėra problemų susirasti naują darbą	Pasiliekama darbe net jei jis labai nepatinka
Nemėgsta taisyklių tiek rašytinių, tiek nerašytinių	Taisyklės yra emociškai reikalingos, net jeigu jų nėra laikomasi
Politikoje piliečiai yra vertinami kaip kompetentingi asmenys	Politikoje piliečiai yra vertinami kaip nekompetentingi asmenys
Religijoje, filosofijoje ir moksle taikomas reliatyvizmas ir empirizmas	Religijoje, filosofijoje ir moksle taikomas tikėjimas į nepaneigiamas tiesas ir teorijas.

Neapibrėžtumo vengimas nusako dviprasmybių ir spontaniškų idėjų toleranciją visuomenėje. Ši teorija kelia klausimą kaip visuomenės nariai jaučiasi susidarius visiškai naujoms - netikėtoms sąlygoms. Hofstede (1980) teigimu individai pradeda jausti nervinį stresą kuomet susidaro neapibrėžta situacija ir jie neturi jokių rašytinių taisyklių kuriomis galėtų vadovautis. Neapibrėžtumo vengimo dimensija yra veikiamą šalies ekonominės, geografinės ir demografinės situacijos. Pruskus (2003) teigė, jog ateities neapibrėžtumas vienas esminių faktų žmogaus gyvenime, kurį sumažinti padeda technologijų plėtra, įstatymų kūrimas ir religijos išpažinimas. Neapibrėžtumo vengimo teorijos negalima sulyginti su rizikų vengimu (Hostede 2011). Aukštas neapibrėžtumo vengimo lygis parodo, jog šalyje vyrauja taisyklėmis paremtas valdymas: viskas apibrėžta įstatymais, taisyklėmis, direktyvomis ir apsaugos priemonėmis, kurių tikslas yra išvengti nesusipratimų ir dviprasmybių. Esant žemam neapibrėžtumo lygiui visuomenė lengviau priima naujoves, spontaniškas idėjas, nėra akivaizdžių suvaržymų. Žmonės ir įmonės yra linkę priimti rizikingus sprendimus. Neapibrėžtumo vengimo dimensijoje yra keliamas klausimas kaip visuomenė susitvarkys su faktu, jog ateitis yra nenuspėjama: ar žmonės mėgins kontroliuoti ateitį, ar leis tiesiog jai ateiti? Gyvenime žmonės pastoviai patiria stresines situacijas, o primygtiniai reikalavimai ir nerimas yra nuolatiniai palydovai (Neuliep 2009). Neapibrėžtumo vengimo kultūros pavyzdys gali būti Vokiečiai, nes jie viską kruopščiai suplanuoja ir stengiasi išvengti netikėtumų. Vokietijoje visuomenė pasikliauja taisyklėmis, įstatymais bei santvarkomis. Įmonės kurios yra įsikūrusios neapibrėžtumo vengimo kultūroje yra linkusios atskleisti informaciją apie gamyklų į orą išmetamą anglies dvideginio kiekį kaip ir individualistinėje kultūroje (Luo 2013). Žemiau yra pateikta lentelė moteriškumo ir vyriškumo dimensijų charakteristikomis.

1.2.6. Vyriškumo – moteriškumo kultūros dimensija

Vyriškumo kultūros dimensija rodo, jog šalyje vyrauja didelis konkuravimas darbo vietose. Daugiausiai dėmesio skiriame rezultato gavimui, bet kokiomis priemonėmis. Tuo tarpu kultūrose kurios yra orientuotos į moteriškumą, pirmiausia rūpinamasi visų gerove, o tik po to rezultatų siekimu. Žemiau yra pateikti detalesni moteriškumo ir vyriškumo kultūrų dimensijų skirtumai.

6 lentelė. Moteriškumo ir vyriškumo dimensijų skirtumai (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)

Moteriškumo dimensija	Vyriškumo dimensija
Minimalūs emociniai ir socialiniai skirtumai tarp skirtingų lyčių.	Maksimalūs emociniai ir socialiniai skirtumai tarp skirtingų lyčių.
Vyrai ir moterys turi būti kuklūs ir rūpestingi	Vyrai turi būti ir moterys gali būti ryžtingos ir ambicingos
Balansas tarp šeimos ir darbo	Darbas yra svarbesnis už šeimą
Užuojauta silpnam	Pripažįstami stiprieji
Tiek moteris, tiek vyras vadovaujasi faktais ir jausmais	Vyras vadovaujasi faktais, moteris jausmais
Berniukai ir mergaitės gali verkti, bet negali kovoti.	Mergaitės verkia, berniukai neverkia. Berniukai gali kovoti už save, o mergaitės ne.
Motina nusprendžia kiek vaikų bus šeimoje	Vyras nusprendžia šeimos dydį
Moterys dažnai renkamos į politinius postus	Mažai moterų yra išrenkama į politinius postus
Religija koncentruojasi į paprastą žmogų	Religija koncentruojasi į Dievą, arba dievus

Hofstede (2011) teigimu vyriškumo ir moteriškumo dimensijos yra apibūdinamos kaip visuomenės, o ne individo vertybių pasiskirstymas tarp lyčių. Ši dimensija yra susijusi su emocijų vaidmenų tarp vyrų ir moterų pasiskirstymu bei dviejų išskirtinių polių egzistavimu. Moteriškos kultūros dimensija vyrauja kai nėra didelio skirtumo tarp lyčių tiek emociškai, tiek socialiniam pasiskirstyme: vyrai ir moterys turi būti kuklūs ir rūpestingi, berniukai ir mergaitės gali verkti, bet nė vienas negali kovoti. Vyriškos kultūros dimensijoje žmonės yra ryžtingesni ir konkurencingi, tačiau moterys užima žemesnį rangą. Aukšto vyriškumo kultūroje moterys paprastai tvarkosi su emocijomis, o vyrai su loginėmis problemomis. Moteriškumo dimensijoje tiek vyrai, tiek moterys tvarkosi su įvairiomis problemomis. Taipogi silpno vyriškumo arba stipraus moteriškumo šalyse labai svarbu gyvenimo kokybė ir žmonės, todėl orientuojamasi į santykius, tarp lyčių egzistuoja minimalūs, emociniai ir socialiniai vaidmenų skirtumai. Šalyse kur vyrauja vyriškumo dimensija yra labiau vertinami pinigai. Šio tipo kultūroje egzistuoja maksimalūs ekonominiai ir socialiniai skirtumai- stiprieji nusipelno pagarbos ir pripažinimo. Žemiau yra pateikta lentelė su laisvo pasirinkimo ir suvaržytos kultūros dimensijos atributais. Vyriškumas pasižymi tokiose šalyse kaip: Japonija, Austrija, Venesuela, o tuo tarpu moteriškumas Švedijoje, Norvegijoje, Olandijoje.

1.2.7. Laisvo pasirinkimo ir suvaržytos kultūros dimensija

Laisvo pasirinkimo kultūroje žmonės gali skirti sau daugiau dėmesio. Jie per daug negalvoja apie būsimas ateities krizes, išleidžia savo atlyginimą pagal savo poreikius. Tuo tarpu kultūrose kuriose vyrauja suvaržymas, žmonės yra linkę labiau taupyti, nes nežino kada ateityje jiems prireiks

pinigų. Pastebima dažna depresija. Žemiau yra pateikta lentelė su laisvos ir suvaržytos kultūros bruožais.

7 lentelė. Laisvo pasirinkimo ir suvaržytos kultūros charakteristikos (sudaryta pagal The Berkeley Electronic Press, 2011)

Laisvo pasirinkimo kultūra	Suvaržyta kultūra
Didesnė žmonių dalis laiko save labai laimingais	Kultūroje yra nedaug laimingų žmonių
Suvokia galimybę kontroliuoti savo gyvenimą	Gyvenimo suvokimas: ne nuo manęs priklauso kas man nutiks
Pabrėžiama laisvė pasisakyti	Laisvė pasisakyti nėra pagrindinis rūpestis
Didesnė laisvalaikio svarba	Mažesnė laisvalaikio svarba
Dažniausiai prisimena teigiamas emocijas	Retai atsimena teigiamas emocijas
Šalyse kuriose žmonės išsilavinę vyrauja didesnis gimstamumas	Šalyse kuriose žmonės išsilavinę vyrauja mažesnis gimstamumas
Žmonės įsitraukia į sportinę veiklą	Žmonės retai dalyvauja sportinėje veikloje
Turtingose šalyse vyrauja atlaidus požiūris į seksualines normas	Turtingose šalyse vyrauja griežtesnės seksualinės normos
Šalies tvarkos palaikymui nėra skiriamas pagrindinis prioritetas.	Didesnis policijos pareigūnų skaičius per 100000 gyventojų

Laisvo pasirinkimo ir suvaržyta kultūra yra šeštoji dimensija kuri buvo sukurta 2010 metais. Ši teorija rėmėsi Minkovo tyrimo duomenimis „Pasaulinė Reikšmių Diagrama“ ir papildė anksčiau sukurtą dimensiją kuri orientuota į ilgalaikių ir trumpalaikių tikslų orientaciją. Galima paminėti, jog šios dvi teorijos tarpusavyje silpnai koreliuoja ir turi neigiamą ryšį. Šeštoji kultūros dimensija nesivadovauja aspektais kurie yra tiriami anksčiau aptartose penkiose dimensijose, bet remiasi duomenimis kurie yra surenkami iš žmonių pasitenkinimo gyvenimu tyrimų. Laisvo pasirinkimo kultūra reiškia jog socialinė aplinka leidžia patenkinti pagrindinius prigimtinius žmogaus norus susijusius su jo gyvenimu ir suteikia galimybes gyvenimu mėgautis. Suvaržyta dimensija parodo, jog visuomenė yra ribojama ir yra reguliuojama griežtomis socialinėmis normomis, kurios deja neleidžia individui pajusti pilnatvės jausmo. Ligoninėse buvo atliktas tyrimas kurio metu nustatyta jog žmonės su negalia laisvo pasirinkimo kultūroje jaučiasi kontroliuojantys savo gyvenimą, jo funkcionalumą, kokybę, bei dalyvauja daugelyje renginių, neapsiriboja vien laiko leidimu ligoninėje. Tuo tarpu suvaržytoje kultūroje žmogus su negalia dažniausiai jaučiasi bejėgiškai ir stengiasi kuo daugiau laiko praleisti atsiskyręs.

1.2.8. Skirtingas nacionalinių kultūrų poveikis įmonių socialiai atsakingai veiklai

Taigi apibendrinant galima teigti, jog individualistinė kultūra negalvoja apie savanorišką kitų asmenų gerovės skatinimą ir akcentuoja tik savo interesus. Individualistinėje, į trumpus tikslus orientuotoje, ir mažo apibrėžtumo lygio kultūroje suinteresuoti asmenys nesitiki jokių reikšmingų investicijų į įmonių socialinę atsakomybę ir dėl to įmonės vykdoma socialinės atsakomybės veikla greičiausiai negeneruos jokių išteklių, kurie padidintų įmonės finansinius rodiklius (Russo 13 and Fouts 1997). Net jeigu įmonė ir vykdo ISA veiklą, jos investicijos yra skirtos tiktais ekonominės

naudos pasiekimui, bei įmonės tvarumo rodiklių pagerinimui. Įmonės įsikūrusios šalyse kur dominuoja individualizmas vykdančios ISA veiklą yra mažiau palaikomos, nes įmonės vykdoma socialinės atsakomybės politika yra visiškai nesuderinama su suinteresuotųjų šalių vertybėmis. Individualistinėje aplinkoje gyvenantys suinteresuoti asmenys, bei akcininkai dažniausiai ISA veiklą laiko ne reikalingu akcininkų turto eikvojimu. Visiškai priešinga socialinės atsakomybės svarba pastebima kolektyvinėje kultūroje. Įmonės rūpinasi ne tik savo interesais, bet ir vykdo socialinės atsakomybės veiklas nes tiki, jog tai padės žmonių gerovei ir užtikrins harmoniją. Kolektyvizmo kultūroje įmonės vykdančios socialinę atsakomybę turi daug didesnę vertę. Šį teiginį pagrindžia Parboteeah 2012 metais atliktas tyrimas, kuomet buvo bandomas nustatyti ryšys tarp žmonių polinkio atskleisti tvarumo įdėjas ir kolektyvizmo kultūros. Luo 2013 metais atliktame tyrime buvo įrodyta, jog įmonės įsikūrusios labiau individualistiškoje kultūroje yra linkusios labiau atskleisti gamtosauginius rodiklius. Luo 2013 akcentuoja, jog kiekvienas žmonės kolektyvistinėse kultūrose veikia kaip grupės, todėl rūpinasi tik bendromis grupės problemomis, o tuo tarpu individualistai turi daugiau galimybių išreikšti save ir reikalauti iš įmonių geresnių tvarumo rodiklių.

Įmonės kurios yra įsikūrusios į ilgalaikius tikslus orientuotoje kultūroje yra linkusios į socialinės atsakomybės investicijas, nes tai yra ilgalaikio konkurencingumo ir gerovės garantas. Priešingai kultūros kurios vadovaujasi trumpalaikiais tikslais negali įvertinti socialinės atsakomybės investicijų, nes šios investicijos atsiperka ne iš karto. Todėl galima teigti, jog įmonė kuri yra užsibrėžusi trumpalaikius tikslus gali manyti, jog socialinė atsakomybė yra žalinga įmonės veiklai. Suinteresuotos šalys, akcininkai trumpos orientacijos kultūroje sutelkia visą dėmesį į greitą investicijų grąžą. Apibendrinant galima teigti, jog įmonės vykdančios socialinės atsakomybės veiklą yra labiau vertinamos į ilgalaikius tikslus orientuotoje kultūroje. Parboteeah ir kitų 2012 metais atliktas tyrimas parodė, jog įmonės kurios yra įsikūrusios į ilgalaikius tikslus orientuotoje kultūroje dažniau užsiema ir parodo savo vykdomas tvarumo įdėjas.

Mažo apibrėžtumo lygio kultūros individai yra labiau linkę siekti savo pačių interesų įgyvendinimo. Aukštas socialinės atsakomybės lygis yra nesuderinamas su šia kultūra. Priešingai aukšto neapibrėžtumo kultūroje dėmesys yra skiriamas stipriai reguliuojamoms socialinėms normoms. Būtent šioje kultūroje įmonės vykdydamos socialinės atsakomybės programas yra labiau vertinamos. Įmone suinteresuoti asmenys kolektyvizmo, į ilgalaikius tikslus orientuotoje ir aukšto neapibrėžtumo lygio kultūroje yra palankiai vertinamos vykdydamos socialinės atsakomybės veiklą. Daugelis autorių atliko tyrimus kaip neapibrėžtumo lygis įtakoja įmonės atskleidžiamas socialines veiklas, tačiau reikšmingo ryšio tarp šių dviejų kintamųjų neatrado.

Stipraus moteriškumo šalyse labai didelė svarbą įgauna gyvenimo kokybė, todėl žmonės orientuojasi į santykius ir tarp lyčių egzistuoja minimalus rolių pasiskirstymas. Stipraus vyriškumo šalyse moterys pasižymi tik švelnumu, o vyrai tvirtumu ir aktyvia veikla. Hofstede (2001) nustatė, jog

moterims svarbiausi tikslai organizacijose yra: draugiška atmosfera, padėties saugumas, fizinės sąlygos, bendravimas, o vyrams – modernumas, aukštesnių pareigų siekis, kvalifikacijos kėlimas, uždarbis. Šalys kurios pasižymi stipriu vyriškumu įmonės koncentruojasi į konkurenciją su savo oponentais, o tuo tarpu įmonės įsikūrusios moteriškoje kultūroje pirmiausiai rūpinasi žmonėmis, o tik po to rezultatais. Šio tipo kultūroje darbuotojai dažniausiai vadovaujasi savo vadovo modeliu: jei komandos lyderiai linkę į konkuravimą, darbuotojai tarpusavyje konkuruoja stengdamiesi pasiekti įmonės siekiamus tikslus. Huston 2005 metais atliktame tyrime buvo gautas rezultatas, jog vyriškumas neigiamai įtakoja įmonių socialinių atskaitų atskleidimą šalyje.

Tarptautinėse įmonėse laisvesnėje kultūroje jaučiama didesnė svarba kalbos laisvei ir savęs kontroliavimui, o tuo tarpu suvaržytoje kultūroje yra jaučiamas didelis bejėgiškumas kalbant apie individo asmeninį likimą. Šie bruožai parodo kaip aukščiausių lygių vadovai iš savo pavaldinių tikisi sulaukti nuomonės ir atsiliepimų jiems svarbiais klausimais. Šeštoje dimensijoje skirtumai taipogi labai ryškiai pasimato klientų aptarnavimo procese. JAV kur dominuoja laisvesnė kultūra iš darbuotojų yra tikimasi, jog jie demonstruos savo „laimę“ su šypsena ir draugišku elgesiu, tačiau labiau suvaržytose kultūrose tokiose kaip Rusia, arba rytų Europos šalys toks elgesys būtų vertinamas kaip nenatūralus ir netgi nepriimtinas. Šalyse kurios yra linkusios į laisvumą žmonės dažniau išreiškia save, klausinėja apie jiems rūpimus klausimus. To pasėkoje įmonės įsikūrusios laisvesnėje kultūros dimensijoje turi parodyti daugiau iniciatyvos informuodamos suinteresuotus asmenimis.

Apibendrinant galima teigti, jog įmonių socialinės atsakomybės politika priklauso ne vien tik nuo įmonės tipo, dydžio ir formos, bet ir nuo šalies nacionalinės kultūros kurioje įmonė yra įsikūrusi. Investuotojai skirstydami investicijas į užsienio įmones turėtų išmanyti nacionalinių kultūrų poveikį verslui, nes tik tuo atveju galėtų atlikti tinkamą sprendimą. Pavyzdžiui jei investuotojas nori pinigų investuoti rizikingiau, bet gauti greitas pajamas, tuomet jis turėtų investuoti į įmones įsikūrusias trumpalaikių tikslų dimensijoje, nes daugumos jų veikla yra orientuota į greitų rezultatų pasiekimą. Šioje kultūroje įsikūrusios įmonės daugiausiai dėmesio skiria ketvirtinio pelno didinimui, o ne įmonės tvarumo užtikrinimui. Kol kas nacionalinės kultūros teorijos nėra labai populiarios, nes šia tema yra atlikta labai mažai tyrimų, tačiau ateityje šių žinių gali prisireikti kiekvienam.

2. ŠALIES NACIONALINĖS KULTŪROS ĮTAKOS SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMUI TEORINIAI IR EMPIRINIAI TYRIMAI

2.1. Nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialiai atsakingai veiklai ir jos informacijos atskleidimui tyrimų ir jų rezultatų palyginimas

Socialinės atsakomybės ataskaitos pasižymi didele priklausomybe nuo įmonės dydžio (Clarkson et al., 2011; Fernandez et al., 2012), pramonės šakos (Sweeney and Coughlan, 2008), kilmės šalies (Adams, al., 2009; Michelon and Parbonetti, 2012; Amran et al., 2014; Rodriguez et al, 2014). Mažos įmonės dažnai neturi pakankamai pajėgumų ir resursų, jog galėtų vykdyti ĮSA veiklą ir ją viešai atskleisti suinteresuotiems asmenims. Verta paminėti, jog suinteresuoti asmenys ĮSA ataskaitų dažniausiai reikalauja iš didelių kompanijų, nes jos turi didelį poveikį socialinei ir gamtiniai situacijai šalyje. Žinoma įmonės dydis yra ne vienintelis kriterijus apsprendžiantis ĮSA atskleidimui.

Įvairūs autoriai tyrė įmonės ir socialinės atsakomybės priklausomybę nuo nacionalinių kultūrų. Dauguma mokslininkų naudojo keturias originaliąsias Hofstede dimensijas kur aukšto nepriklausomumo vengimas ir vyriškumas dažniausiai neigiamai įtakojo tvarumą, o tuo tarpu individualizmas tvarumą įtakojo teigiamai. Daugumoje tyrimų neapibrėžtumo vengimas įtakos beveik neturėjo (Vachon 2009). Nors autoriai naudojo skirtingus tvarumo matavimo rodiklius, tačiau jų gauti rezultatai buvo panašūs. Autorinių? tyrimai parodė, jog kultūra, bei kiti Hofstede tiriami kintamieji vaidina savo rolę tvarumo ir ataskaitų rengimo praktikoje.

Anksčiau atlikti tyrimai labiausiai akcentavo į ekonominio išsivystymo ir aplinkosaugos tvarumą. Besivystančios šalys dažniausiai neturi pinigų investicijoms į technologijas, kurios galėtų padidinti tvarumo rodiklius. Taipogi besivystančiose šalyse yra mažiau įstatymų ribojančių aplinkos taršą. Šaliai ekonomiškai besivystant socialinis ir institucinis aplinkosaugos tvarumas didėja. (Husted, 2005). Laisva prekyba sujungia rinkas ir dėl pasėkoje didėjančių investicijų kiekio iš užsienio vis daugiau teršiančių kompanijų įsikuria vis dar besivystančiose šalyse (Park, Rusell, Lee, 2007m p. 104). Taipogi egzistuoja ir priešingas požiūris kuris teigia, jog prekybos liberalizavimas gali būti susijęs su aukštesniais aplinkosaugos standartais, kurie persiduoda per naujesnes technologijas, bei gamtai naudingas vadybos formas (Park, Russell, Lee, 2007, p 104). Husted (2005) teigė, jog ekonominius rodikliais aplinkos tvarumo nenustatysi, todėl savo tyrimuose naudojo nacionalines kultūras.

Husted (2005) tyrimo metu kontroliniais kintamaisiais buvo: ekonominis išsivystymas (perkamosios galios paritetas ir BPV žmogui) ir gyventojų prieaugis (tyrimo duomenys buvo paimti iš „World Bank data“). Husted savo tyrimą apibendrina: kai ekonominis išsivystymas veikia kaip pagrindinis aplinkos tvarumo skatinimo variklis, tuomet Hofstede sukurtos pirmosios keturios

dimensijos taipogi veikia tvarumo rodiklius. Gyventojų skaičiaus prieaugis neturėjo įtakos kultūriniais kintamiesiems. Husted (2005) atliko tyrimą naudodamasis Hofstedo kintamaisiais ir aplinkos tvarumo idėja. Husted keltos hipotezės:

- H1 Didesnis galios distancijos lygis šalyje yra susijęs su mažesniu socialiniu ir instituciniu aplinkosaugos tvarumo lygiu;
- H2 Aukštesnis individualizmo lygis šalyje yra susijęs su aukštesniu socialiniu ir instituciniu aplinkosaugos tvarumo lygiu;
- H3 Aukštesnis vyriškumo kultūros lygis šalyje yra susijęs su mažesniu socialiniu ir instituciniu aplinkosaugos tvarumo lygiu;

Prieš tyrimą viena iš papildomų Husted (2005) iškeltų hipotezių buvo: ekonominis išsivystymas sąlygoja aukštesnį aplinkosaugos tvarumo lygį, o tuo tarpu aukštas šalies gyventojų skaičius aplinkosaugos tvarumo rodiklius blogina. Pasinaudodamas regresijos analizės duomenis, autorius išnagrinėjo kontrolinių kintamųjų įtaką kintamiems kintamiesiems (socialiniu ir instituciniu aplinkosaugos tvarumui). Tyrimo metu nustatyta, jog ekonominis išsivystymas reikšmingai buvo susijęs su priklausomais kintamaisiais. Tyrimo eigoje Husted (2005) pridėjo kultūros kintamuosius kaip nepriklausomus kintamuosius ir nustatė, jog šalys veikiamos mažesnės galios distancijos, aukšto individualizmo ir mažesniu vyriškumo lygiu turi aukštesnius socialinius ir institucinius gebėjimus. Husted taipogi nustatė galios distancijos ir vyriškumo priklausomybę nuo ekonominio išsivystymo lygio. Galios distancijos įtraukimas į modelį padidino modelio reikšmingumą.

D. Ringov ir M. Zollo (2007) metais atliko tyrimą: kaip nacionaliniai skirtumai ir kultūros vertybės paveikia įmonių socialinę ir aplinkosauginę veiklą. Tyrimui atlikti autoriai naudojo Innovest Group surinktus duomenis apie 1100 viešų kompanijų, kurios buvo įsikūrusios 34 šalyse ir 5 žemynuose. Tyrimo metu autoriai priklausomaisiais kintamaisiais priskyrė įmonių socialinį ir aplinkosauginį įvykdymą. Kintamais autoriai priskyrė keturias nacionalinės kultūros dimensijas: galios distanciją, individualizmą, vyriškumą ir neapibrėžtumo vengimą. Autoriai kiekvienai kultūros dimensijai sugalvojo po hipotezę:

- H1. Įmonės įsikūrusios aukštos galios distancijos kultūroje skiria mažiau dėmesio socialiniams ir gamtosauginiams klausimams;
- H2. Įmonės įsikūrusios labiau individualistinėje valstybėje skiria mažiau dėmesio socialiniams ir gamtosauginiams klausimams;
- H3. Įmonės įsikūrusios vyriškumo kultūroje skiria mažiau dėmesio socialiniams ir gamtosauginiams klausimams;
- H4. Įmonės įsikūrusios didesnio neapibrėžtumo vengimo kultūroje skiria mažiau dėmesio socialiniams ir gamtosauginiams klausimams;

Kontroliniais kintamaisiais buvo pasirinkti: dydis (pardavimo pajamos), prieaugis (pardavimo pajamų prieaugis), pelningumas, akcijos vertė, produktyvumas, multikultūrizmas (kiek % pajamų sudaro pardavimai į užsienį). Autoriai skirtingus kintamuosius naudojo penkiuose modeliuose, tačiau gauti rezultatai buvo identiški: didesnis galios distancijos rodiklis lemia reikšmingą ir neigiamą įmonių socialinę ir aplinkosauginę veiklą. Tokia pati įtaka nustatyta ir šalyse kuriose vyrauja vyriškumo kultūra. Hipotezės H2 ir H4 buvo nepatvirtintos, nes tarp kintamųjų nebuvo reikšmingo ryšio.

Panašius tyrimus atliko ir Park su kitais (2007). Jie tyrinėjo kultūros faktorių poveikį aplinkosauginiams veiksniams. Kaip ir anksčiau analizuotas autorius Park, Russell ir Lee (2007) tyrė kultūros įtaką (naudojo keturias Hofstede sukurtas kultūros dimensijas: neapibrėžtumo vengimo, individualizmas prieš kolektyvizmą, galios distancija ir vyriškumas prieš moteriškumą) BVP vienam žmogui ir aplinkosaugos tvarumui (aplinkos tvarumo indeksui). Jie iškėlė prielaidą, jog didesnis kiekis žmonių žinančių apie aplinkosaugines problemas turėtų sąlygoti šalyje esantį aukštesnį aplinkosaugos tvarumo lygį, bei aplinkosauginės problemos turėtų būtų išsprendžiamos daug greičiau. Autoriai iškėlė šias hipotezes:

- H1 Didesnės rizikos vengimo (neapibrėžtumo vengimo dimensija) kultūra turėtų parodyti aukštesnį aplinkosaugos tvarumo lygį;
- H2 Kolektyvinėse kultūrose aplinkosaugos tvarumo lygis turėtų būti aukštesnis;
- H3 Mažos galios atskirties kultūros turėtų palaikyti aukštesnį aplinkosaugos tvarumo lygį;
- H4 Labiau į moteriškumą linkusios kultūros turėtų daugiau dėmesio skirti aplinkosauginėms problemoms, kas turėtų padidinti aplinkosaugos tvarumo lygį.

Atlikto tyrimo rezultatai patvirtino kai kuriuos Huston 2005 metų tyrimo rezultatus: tarp neapibrėžtumo vengimo ir aplinkosaugos tvarumo nebuvo jokio ryšio. Priešingai nei Hunston tyrime šalys linkusios į individualizmą pademonstravo aukštesnius aplinkosaugos tvarumo rodiklius. Mažos galios atskirties ir feministinės šalys pademonstravo aukštesnius aplinkosaugos tvarumo rodiklius. Taipogi tyrimas parodė, jog galios distancija ir vyriškumas ryškiai neigiamai veikė Pasaulinį Ekonominio Forumo Aplinkos Tvarumo Indeksą (ESI), bei teigiamai veikė išsilavinimo lygį. Jie padarė išvadą, jog įtraukus į tyrimą Hofstede kultūros rodiklius, visiškai pradingsta ryški įtaka tarp pajamų ir aplinkos tvarumo indekso. Šiame tyrime individualizmas ir neapibrėžtumo vengimas neturėjo visiškai jokios įtakos.

Brammer ir Pavelin (2008) mėgino atsižvelgti į kitas perspektyvas. Jie išsikėlė tikslą empiriškai ištirti įmonių savanoriškai pateikiamų aplinkosaugos ataskaitų kokybę. Atlikus tyrimą nustatyta, jog atskleidimo kokybė yra priklausoma nuo įmonės dydžio ir įmonės vykdomos veiklos. Jie teigė, jog didesnės įmonės ir įmonės labiau susijusios su aplinka pateikia geresnės kokybės ataskaitas.

Vachon (2009) savo tyrimuose taipogi naudojo keturis originaliuosius Hofstedo dimensijų kriterijus. Šie kriterijai buvo naudojami siekiant įvertinti įmonių vykdomas aplinkosaugos, sąžiningumo praktikas, bei įmonės socialinio aktyvumo politikas ir nustatyti įmonės tvarumo laipsnio įvertinimui. Vachon (2009) į tyrimą įtraukė kelis kontrolinius kintamuosius: gyventojų skaičiaus, gyventojų tankumo ir ekonominės gerovės rodiklius. Priešingai nei Ringov ir Zollo (2007), Park ir kitų (2007) atliktuose tyrimuose, Vachon atliktame tyrime buvo nustatyta, jog neapibrėžtumo vengimas ir individualizmas tiesiogiai įtakoja verslo darnaus vystymosi praktiką. Tyrimo metu taipogi buvo atskleista, jog šalies ekonominis turtas (matuojamas bendru vidaus produktu gyventojui) teigiamai ir ryškiai koreliavo su dviem iš keturių priklausomų kintamųjų. Vachon anksčiau atlikto tyrimo rezultatai skyrėsi, nuo 2009 metais atlikto tyrimo nes atliekant tyrimą buvo įtraukti ĮSA aplinkosauginiai kintamieji.

Pamela L. Cox 2011 metais atliko tyrimą naudojantis Tribunella ir Friedman (2010) metų modeliu, kuris apėmė nacionalinę ekonomiką ir aplinkosaugos poreikius. Jie teigė: produktyvumas ir aplinkosaugos tvarumas yra priklausomi ir juos reikia nagrinėti kartu. Ekonominis augimas kurio metu nėra rūpinamasi aplinkosauga yra netvarus. Kita vertus jei šalis yra neturtinga, tuomet rūpintis gamta yra nepraktiška. Tobulas pasaulis galėtų būti apibūdinamas kaip švarus ir tuo pačiu metu klestintis. Porter ir Linde (1995) taipogi teigė, jog ekonominės veiklos kurios padidina efektyvumą gali prisidėti prie aplinkosaugos tvarumo didinimo. Kitaip tariant naujesnės technologijos kurios su mažesnėmis sąnaudomis gali pagaminti didesnę kiekį švaresnės produkcijos teigiamai veikia aplinkos tvarumą. Tyrime buvo naudotas Tribunella ir Friedman (2010) metais pasiūlytas naujas priklausomas kintamasis: bendras vidaus produktas tenkantis vienam gyventojui papildytas tautos gebėjimu išlaikyti aplinkos tvarumą. Autoriai ištyrė ryšius tarp pasaulinių vyriausybės indikatorių (balso ir atskaitomybės, politinio stabilumo, vyriausybės efektyvumo, įstatymų efektyvumo, įstatymo reikšmės šalyje, bei korupcijos) ir BVP gyventojui papildyto aplinkos tvarumu. Tyrimas parodė, jog anksčiau minėti kintamieji teigiamai susiję su valstybės gebėjimu esant reikalui ekonomiškai prisidėti prie aplinkosauginių problemų sprendimo. Suradę ryšį autoriai analizavo nacionalinės kultūros ir BVP skirto asmeniui papildyto aplinkosaugos tvarumu ryšį. Šiam tyrimui buvo iškeltos šios hipotezės:

- H1 Tarp galios distancijos ir šalių BVP skirto asmeniui papildyto aplinkosaugos tvarumu bus reikšmingas neigiamas ryšys. Hipotezė grindžiama anksčiau atliktu tyrimu kurio metu nustatytas neigiamas ryšys tarp galios distancijos ir dviejų kintamųjų: ekonominio turto ir aplinkos tvarumo;
- H2 Tarp individualizmo ir BVP asmeniui skirto asmeniui papildyto aplinkos tvarumu bus reikšmingas teigiamas ryšys. Ankstesniame tyrime nustatyta, jog individualizmas turėjo teigiamą tiesioginį ryšį su šalies ekonominiu turtu ir aplinkos tvarumu;

- H3 Tarp vyriškumo ir BVP asmeniui papildyto aplinkosaugos tvarumu bus reikšmingas neigiamas ryšys. Vyriškumo dimensija daugiau dėmesio skiria didinti turtui ir mažiau dėmesio vertybėms. To pasekoje tikėtina, jog vyriškumo dimensijoje investicijos į brangias technologijas aplinkosaugos tvarumo didinimui bus padarytos tik ateityje;
- H4 Tarp neapibrėžtumo vengimo ir BVP asmeniui papildyto aplinkos tvarumu nebus reikšmingo ryšio.

Cox ir kiti (2011) naudojant Hofstedo kultūros kintamuosius atrado neigiamą koreliaciją tarp šalies svertinio BVPVG ir galios distancijos ir teigiamą priklausomybę tarp individualizmo ir svertinio BVPVG. Jokių reikšmingų ryšių taikant neapibrėžtumo vengimo ar vyriškumo kintamuosius nebuvo pastebėta. Mokslininkai išskėlė išvadą, jog besivystančios šalys tampa vis labiau ekonomiškai tvaresnės ir to pasekmėje šalys stengiasi subalansuoti savo ekonominę gerovę su aplinkos tvarumu (Cox et al. 2011).

Priešingai nei anksčiau paminėti autoriai Parboteeah ir kiti (2012) nebenaudojo tik Hofstedo nacionalinės kultūros dimensijas. Tyrimo metu buvo naudotas kryžminio palyginimo metodas, kuris turėjo padėti įvertinti įvairių šalių tvarumo rodiklius. Pagrindinis tikslas buvo nustatyti ryšį tarp pasirinktų kintamųjų ir polinkio remti tvarumo iniciatyvas. Jų tyrimo rezultatai parodė, jog į veiklą ir atkaklumą orientuotos kultūros neigiamai veikia polinkį remti tvarumo iniciatyvas. Tuo tarpu kolektyvizmo ir orientuota į ilgalaikius tikslus kultūra skatina žmones remti tvarumo iniciatyvas. Kaip ir daugelyje tyrimų buvo nustatyta, jog neapibrėžtumo vengimo dimensija neturi jokios reikšmingos įtakos individams skatinant remti 4 pagrindines tvarumo idėjas. Nors šiame tyrime buvo tiriami žmonės, o ne įmonės, tačiau rezultatai parodė, kad tam tikros kultūros turi teigiamą arba neigiamą poveikį darnaus vystymosi priemonėms.

Savo tyrime Luo (2013) taipogi naudojo Hofstedo nacionalinės kultūros dimensijas. Tyrimo tikslas buvo ištirti kaip kultūra paveikia norą savanoriškai pateikti duomenis apie anglies dioksido išmetamą kiekį. Šiame tyrime buvo panaudotas penktasis kultūros elementas: orientacija į ilgalaikius tikslus. Tyrime orientacija į ilgalaikius tikslus buvo viena iš svarbiausių dimensijų. Luo (2013) nustatė, jog įmonės kurios yra įsikūrusios šalyse kuriose dominuoja individualizmas ir neapibrėžtumo vengimas yra linkusios atskleisti anglies dvideginio statistiką. Tuo tarpu šalyse kuriose vyrauja vyriškumas ir galios distancija įmonės vengia pateikti šias ataskaitas.

Apibendrinant galima teigti, jog Hofstedo dimensijos yra dažniausiai naudojami kultūros kintamieji ir, jog dauguma atliktų tyrimų naudoja bent dvi Hofstedo dimensijas. Žemiau yra pateikta susisteminta lentelė.

8 lentelė. Tyrimuose naudotos Hofstede kultūros dimensijos

Rodikliai Mokslininkai	Galios distancija	Individualizmas -kolektyvizmas	Vyriškumas- moteriškumas	Neapibrėžtumo vengimas	Ilgalaikė-trumpalaikė tikslų orientacija
1. Husted (2005)	+	+	+	0	x
2. D. Ringov ir M. Zollo (2007)	+	0	+	0	x
3. Park ir kiti (2007)	+	0	+	0	x
4. Vachon (2009)	0	+	0	+	x
5. Cox ir kiti (2011)	+	+	0	0	x
6. Luo (2013)	+	+	+	+	+
7. Parboteeah ir kiti (2012)	x	+	x	0	+
8. Brammer ir Pavelin (2008)	x	x	x	x	x
Dimensijos įgijo reikšmingumą tyrimuose:	5/6 (83%)	5/7 (71%)	4/6 (67%)	2/6 (33%)	2/2 (100%)

Daugumoje nacionalinės kultūros ir socialinės atsakomybės atskleidimo tyrimų buvo naudojamos Hofstede dimensijos. Lentelėje Nr. 2 yra pateikta susisteminta informacija. Galios distancijos dimensija buvo naudojama 6 iš 8 tyrimų. Penkiuose tyrimuose buvo nustatyta priklausomybė tarp įmonės pateikiamų socialinės atsakomybės ataskaitų ir galios distancijos kintamojo. Individualizmas-kolektyvizmas buvo naudojamas didžiojoje daugumoje tyrimų (7 iš 8 analizuojamų autorių naudojo šią dimensiją savo tyrimams). Nustatyta, jog penkiuose iš šešių tyrimų ši dimensija turėjo įtakos analizuojamiems rodikliams. Vyriškumo ir moteriškumo dimensija buvo naudojama 6 iš 8 tyrimų ir 4 iš 6 tyrimų turėjo įtakos. Neapibrėžtumo vengimo dimensija buvo taipogi dažnai taikoma tyrimuose. Daugumoje analizuotų tyrimų neapibrėžtumo vengimas neturėjo įtakos. Iš analizuojamų mokslininkų tyrimų tik dviejuose buvo taikoma penkta kultūrinė charakteristika – ilgalaikė/trumpalaikė tikslų orientacija. Ši charakteristika 2 iš 2 atliktų tyrimų turėjo įtaką autorių tiriamiems kintamiesiems. Nors autoriai kaip pagrindinius kintamuosius naudojo tuos pačius rodiklius, tačiau jų rezultatai nesutapo dėl besiskiriančių tyrimų imčių, duomenų skirtumų, kitų pagalbinių kintamųjų naudojimo, bei ryšio su kitais kintamaisiais nustatymo.

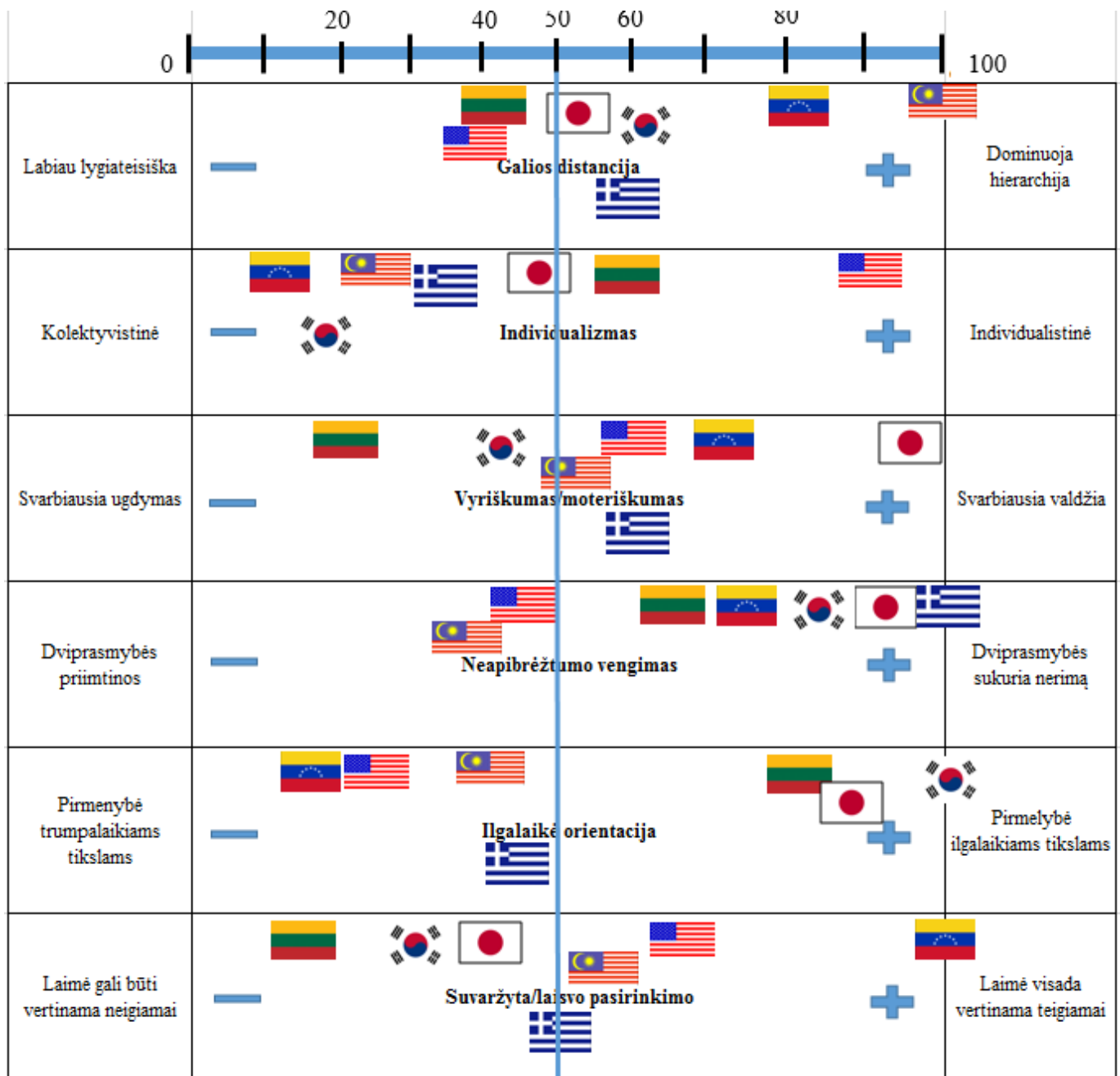
2.2. Nacionalinės kultūros dimensijų pasireiškimo skirtingose šalyse tyrimų rezultatų analizė

Daugiausia nacionalinės kultūros tyrimų inicijavo G. Hofstede, kurio kultūros dimensijos modeliai vis dar yra dažniausiai naudojami šioje srityje. (Krueger et al., 2013) Hofstede pirmąsias keturias kultūros dimensijas apibūdino dar 1980 metais: individualizmas prieš kolektyvizmą, galios distancija, neapibrėžtumo vengimo dimensija, bei vyriškumas prieš moteriškumą. 1988 metais su 23

studentų iš skirtingų šalių tyrimų pagal M. Bond sukūrė penktąją kultūros dimensiją: ilgalaikės – trumpalaikės orientacijos dimensiją. Galiausiai šeštoji dimensija: „Laisvo pasirinkimo ir suvaržyta kultūra“ buvo sukurta pagal M. Minkov pagal jo atliktą „Pasaulio Vertybių Tyrimą“. Žemiau yra pateikti šešių anksčiau minėtų dimensijų apibūdinimai:

- Galios distancija – susijusi su skirtingais sprendimais spręsti pagrindines žmonių nelygybės problemas;
- Neapibrėžtumo vengimas parodo – kaip sunkiai visuomenė išgyvena nežinomus (neplanuotus) ateities įvykius;
- Individualizmas prieš kolektyvizmą – parodo individų integravimosi laipsnį į grupes;
- Vyriškumo prieš moteriškumo dimensija – parodo emocinį (socialinį) rolių pasiskirstymą tarp vyrų ir moterų;
- Ilgalaikės – trumpalaikės orientacijos dimensija – susijusi su žmonių pasirinkimu susitelkti į ateitį, ar į dabartinį ir praeitį;
- Laisvo pasirinkimo ir suvaržyta kultūra – susijusi su žmonių pagrindinių poreikių patenkinimu ir jų slopinimu.

Pagal Hofstede atliktus tyrimus buvo sudarytas scheminis grafikas kuriame yra išskirtos šalys kuriose yra dominuojanti kuri nors viena iš analizuojamų kultūrų dimensijų, bei pridėta Lietuva bendram palyginimui.

1 pav. Hofstede kultūrų dimensijų skalė. Sudaryta pagal Hofstede ir kiti, 2010

1 paveikslėlyje yra pateikta informacija apie šalių (Pietų Korėja (), Venesuela (), Japonija (), Graikija (), Malaizija (), JAV () ir Lietuva () kultūros dimensijų pasiskirstymą. Šalys yra sudėtos pagal kultūros įtakos lygį remiantis Hofstede tyrimų duomenimis. Visos šalys Hofstede tyrime buvo tiriamos visomis šešiomis dimensijomis.

2.2.1. Malaizijos nacionalinės kultūros dimensijos

Malaizijoje galima pastebėti labai ryškų galios distancijos lygį (100/100). Šis skaičius parodo, jog gyventojai priima hierarchinį modelį ir jame turi savo rolę. Organizacijoje hierarchija yra vertinama kaip pavaldima nelygybė. Organizacijoje yra populiarus galios centralizavimas. Pavaldiniai

visada laukia iš vadovo komandų ir patys nesiima jokios iniciatyvos. Tokio tipo organizacijoje pavaldiniai nieko negali padaryti prieš vadovus, nes turi akiai paklusti jiems. Malaizijos individualizmo lygis yra (26/100), todėl ją galima priskirti kolektyvinei kultūrai. Šioje šalyje ištikimybė grupei yra svarbesnė nei socialinės taisyklės, ar įstatymai. Bendruomenės šioje kultūroje išlaiko stiprius ryšius, bei kiekvienas asmuo bendruomenėje prisiima atsakomybę už kitus grupei priklausančius asmenis. Darbuotojas dažniausiai yra samdomas arba paaukštinamas atsižvelgiant į grupę kuriai jis priklauso. Įmonėse įsikūrusiose kolektyvizmo dimensijoje valdymas vyksta grupėmis. Šalyje vyrauja pasiskirstymas tarp vyriškos ir moteriškos kultūros (50/100). Malaizijos neapibrėžtumo vengimo indeksas yra (36/100). Žmonės mano, jog jiems turėtų būti taikomos tik pačios reikalingiausios taisyklės. Įmonėse tvarkaraščiai yra lankstūs, sunkų darbą darbuotojai atlieka tik kai yra būtina. Organizacijose inovacijos nėra laikomos pavojingomis. Ilgalaikė orientacija Malaizijoje yra vertinama (41/100). Tokio tipo kultūroje žmonės yra linkę nusistatyti absoliučią tiesą ir taip apriboja savo mąstymą. Malaizijoje žmonės labai gerbia tradicijas, jaučia santykinai mažą poreikį taupyti ateičiai, įmonės veikloje tikisi pasiekti greitų rezultatų. Laisvos kultūros indeksas Malaizijoje yra lygus (57/100). Šio tipo žmonės bendruomenėse mėgsta išpildyti savo troškimus ir mėgautis gyvenimu, vyrauja optimizmo tendencija. Individai didelį dėmesį skiria laisvalaikiui, elgiasi kaip nori ir išleidžia pinigų kiek jiems reikia. Atsižvelgus į anksčiau paminėtas dimensijas, galima teigti jog visos dimensijos išskyros vyriškumą kuris buvo įvertintas (50/100), turėtų neigiamai paveikti šios šalies socialinės atsakomybės ataskaitų pateikimų rodiklius.

2.2.2 JAV nacionalinės kultūros dimensijos

Palyginus mažo galios distancijos lygio (40/100) ir aukšto individualizmo lygio (91/100) kombinacija JAV parodo jog:

- Amerikiečių prielaidą „laisvė ir teisingumas visiems“. Tai patvirtina lygių teisių akcentavimas visuomenėje;
- Amerikoje dominuoja įmonių hierarchinis valdymas, bet tik dėl patogesnio jų valdymo. Paprasti darbuotojai gali kontaktuoti su aukštesniais vadovais ir vadovai pasikliauja savo žemesnio rango darbuotojais (jų komandomis);
- Vadovas ir darbuotojas tikisi konsultacijų, bei pastovaus informacijos apsikeitimo. Tarp vadovo ir pavaldinio dažniausiai vyrauja neformalus – tiesus bendravimas;
- Amerikoje vyrauja aukštas mobilumo lygis;
- Amerikiečiai yra pripratę verslauti, bei kontaktuoti su nepažįstamais asmenimis.

Vyriškumo lygis šalyje (62/100) parodo tipinę Amerikiečio elgesį. Aukšto vyriškumo lygio kombinacija su aukšto individualizmo lygio pabrėžia poreikį iš individo siekti geriausio rezultato. Daugumoje Amerikiečių įmonių yra naudojamos darbuotojų vertinimo sistemos, kurios turi skatinti

darbuotojus siekti būti geriausiaisiais. Neapibrėžtumo vengimo lygis Amerikoje yra (46/100). Šalyje žmonės yra linkę priimti naujas idėjas, išmėginti naujus produktus, ar paslaugas. Amerikiečiai yra linkę toleruoti visų mintis ir idėjas ir suteikia saviraiškos laisvę. Tuo pačiu Amerikiečiams nereikia daug taisyklių ir jie yra mažiau linkę išreikšti emocijas. Viso užsieniečiai yra girdėję apie dirbtinę Amerikiečių šypsena. Ilgalaikės orientacija Amerikoje yra vertiname (26/100) parodo jog Amerikiečiai yra linkę analizuoti ar nauja informacija yra teisinga. Dauguma Amerikiečių turi savo nustatytas „blogio“ ir „gėrio“ sąvokas. Šis požiūris gali būti susijęs su tokiais problemomis kaip: narkotikai, abortai, ginklai, tarnautojo teisės prieš piliečio teises. Amerikiečiai savo verslus dažniausiai vertina trumpalaikėje perspektyvoje naudojantis ketvirtinėmis pelno/nuostolio ataskaitomis. Vertinimas trumpalaikėje perspektyvoje taipogi skatina individus siekti greitų karjeros rezultatų. Suvaržymo lygis Amerikoje yra (68/100). Šis suvaržymo lygis parodo, jog Amerikiečiai yra linkę: dirbti sunkiai ir pramogauti stipriai; JAV paskelbė karą narkotikams, tačiau tam neturi laiko ir to pasėkoje priklausančių nuo narkotikų skaičius JAV yra didžiausias tarp turtingų valstybių. Nors JAV pasižymi aukštu individualizmo lygiu (91/100), tačiau bendrai įvertinus visas anksčiau paminėtas dimensijas matyti, jog dimensijos turėtų minimaliai neigiamai veikti ĮSA ataskaitų atskleidimą.

2.2.3 Japonijos nacionalinės kultūros dimensijos

Japonijoje galios distancijos lygis (54/100) parodo, jog vyrauja hierarchija, bet ji nėra vyraujanti. Visi Japonai žino kuriame hierarchijos lygmenyje priklauso ir vadovaujasi lygio taisyklėmis atlikdami jiems priskirtus darbus. Galima paminėti, jog Japoniją palyginus su kitomis Azijos šalimis matyti, jog hierarchijos lygis šalyje yra palyginus mažas. Dažnai užsieniečiai susidaro nuomonę, jog Japonija yra aukšto hierarchinio lygio, nes Japonai priimdami verslo sprendimus užgaisa labai daug laiko kol priima sprendimus dėl savo sudėtingos hierarchinės sistemos, kurios viršūnės dažniausiai yra įsikūrusios Tokijuje. Taipogi ši paradoksali sistema parodo, jog Japonijoje hierarchijos lygis aukštas nes nėra vieno vadovo kuris galėtų priimti visus svarbiausius sprendimus. Individualizmo lygis šalyje (46/100) parodo, jog visuomenėje vyrauja daug kolektyvizmo savybių tokių kaip: grupės nuomonė yra svarbesnė, už vieno asmens nuomonę, žmonės nepakelia gėdos jausmo, todėl stengiasi nesusigadinti savo reputacijos grupėje. Galima pabrėžti, jog Japonijoje kolektyvizmo lygis yra žemesnis nei kitose jos šalyse kaimynėse. Didžiausias skirtumas yra tas, jog Japonų visuomenė neskiria tiek dėmesio visai šeimos linijai, nei tokios šalys kaip Kinija, ar Korėja. Japonijoje taipogi vyrauja tėviškumo kultūra: šeimos vardas ir turtas yra paveldimas iš tėvo ir perduodamas vyriausiajam sūnui. Jaunesni šeimos nariai negauna nieko ir išeidami iš namų turi pragyvenimu pasirūpinti patys.

Japonijoje vyrauja ryški vyriškumo kultūra (95/100). Dėl vidutiniško kolektyvizmo lygio Japonijoje nėra matomas ryškus konkuravimas kas įprastai būdingas aukšto vyriškumo lygio šalims.

Dažniausiai Japonijoje matoma konkurencija tarp skirtingų individų grupių. Jau nuo mažens vaikai darželiuose ir mokyklose sportinių varžybų metu yra mokomi rungtyniauti tarp grupėmis (tradiciskai varžosi baltųjų ir raudonųjų komandos). Japonai būdingas vienas aukščiausių (92/100) neapibrėžtumo vengimas visoje žemėje. Tai yra labai glaudžiai susiję su faktu, jog Japonijoje nuolat jaučiama grėsmė dėl stichinių nelaimių tokių kaip žemės drebėjimai, cunamiai, bei ugnikalnių išsiveržimai. Šios gamtinės sąlygos Japonus pripratino prie netikėtumų. Aukštas neapibrėžtumo vengimas taipogi vyrauja kalbant apie socialinius dalykus. Galima sakyti, jog visas Japonų gyvenimas yra suplanuotas nuo gyvenimo iki mirties. Pavyzdžiui beveik visoje Japonijoje yra taikomos mokyklinės ceremonijos yra atliekamos beveik identiskai. Kaip elgtis vestuvių ir laidotuvių metų yra aiškiai nusakyta etiketo knygoje. Japonijoje įmonėse prieš pradėdant kokį nors projektą yra skiriama daug laiko ir pastangų, siekiant išsiaiškinti visus rizikos veiksnius. Vadovai prieš priimdami net elementariausius sprendimus, dažniausiai prašo išsamių faktų ir skaičių. Aukštas neapibrėžtumo vengimo lygis parodo kodėl Japonijoje yra taip sunkiai įgyvendinami pasikeitimai. Japonija yra viena iš daugiausiai į ilgalaikius tikslus orientuotų šalių (88/100).

Japonai savo gyvenimą supranta kaip trumpą, ilgoje žmonijos istorijoje. Dažnas Japonų bruožas yra tikėjimas, jog gyvenimas yra likimo nulemtas: žmonės gyvenimą įtakoja labai minimaliai. Japonų įmonėms būdingas aukštas investavimo lygis į resursus ir išsivystymą, net ir esant sunkioms ekonominėms sąlygoms. Japonų įmonės stengiasi užtikrinti nuosavo kapitalo augimą, rinkos plėtrą, užuot mėginę uždirbti didžiausią ketvirčio pelną. Japonų požiūriu įmonė neturi generuoti savo investuotojams ketvirtinio pelno, bet tarnauti investuotojams ir visuomenei visu pajėgumu daugybę metų. Japonijoje yra pastebimas suvaržymo lygis (42/100). Mažiau pasiekusi visuomenės dalis yra linkusi į cinizmą ir pesimizmą. Japonai nėra linkę skirti daug pastangų laisvalaikiui ir savo poreikiams. Galima teigti jog Japonai yra apriboti socialinių normų, kurios neleidžia žmonėms per daug atsipalaiduoti. Apibendrinant anksčiau paminėtus distancijos indeksus galima teigti, jog Japonija turėtų būti labiau linkus pateikti ISA ataskaitas, nes teigiamai ISA praktiką veikiančios trys dimensijos surinko aukštesnę balą, nei trys dimensijos teoriškai ISA praktiką veikiančios neigiamai.

2.2.4 Graikija nacionalinės kultūros dimensijos

Graikijos distancijos lygis (60/100) parodo, jog šalyje hierarchija yra priimtina ir žmonės nesipriešina nelygybei. Netolygus galios pasiskirstymas parodo, jog visuomenėje asmenys turintys sprendimo galią iš jos pelnosi, o likusi dalis tos naudos negauna. Graikijoje yra labai svarbu pagarba vyresniam asmeniui: vaikai privalo pasirūpinti savo pasenusiais tėvais. Įmonėse dažniausiai yra vienas vadovas, kuris prisiima visą atsakomybę. Graikijos individualizmo lygis (35/100) parodo, jog šalyje vyrauja kolektyvizmo idėjos. Nuo gimimo vaikai yra įtraukiami į stiprias ir išplėstas šeimos grupes kurios susideda iš šeimos narių, dėdžių, tetų, senelių, pusbrolių ir panašiai. Grupė priima asmenį ir už

jo ištikimybę jam suteikia apsaugą. Pavyzdžiui jeigu vyresnio amžiaus žmogus užima aukštesnes pareigas įmonėje, jis stengiasi įdarbinti grupei priklausantį jaunesnį asmenį. Individualistinėje kultūroje toks poelgis galėtų būti vertinamas kaip netinkamas, tačiau kolektyvistinėje visuomenėje, tai yra labai normali praktika. Verslą graikai pradeda dažniausiai bendriniais pokalbiais, kurie leidžia geriau pažinti partnerį. Ilgainiui jie stengiasi sukurti ilgalaikę ir pasitikėjimo vertą partnerystę. Graikijoje vyrauja vidutiniška (57/100) vyriškumo kultūra, kurioje svarbiausia yra sėkmė ir pasiekimai. Graikijoje galioja nuostata, jog vyrui yra garbė pasirūpinti savo šeima. Į kolektyvizmą ir vyriškumą orientuotoje kultūroje, grupės nario pasiekimas suteikia naudą visiems grupės nariams.

Graikijoje vyrauja labai aukštas neapibrėžtumo vengimo laipsnis (100/100). Aukštas neapibrėžtumo lygis parodo, jog Graikijoje žmonės stengiasi išvengti visų netikėtumų ir atsainiai žiūri į naujoves. Aukštas neapibrėžtumo vengimo lygis visuomenei padidina biurokratijos, įstatymų ir taisyklių svarbą, bei poreikį. Graikams būdinga savo kasdienybėje turėti ilgas poilsio pertraukėles: šnekučiuotis su kolegomis, mėgautis ilgais pietumis, šokti su svečiais ir draugais. Dėl aukšto neapibrėžtumo vengimo lygio Graikai yra labai aistringi žmonės linkę demonstruoti savo emocijas kūno kalba. Kalbant apie orientaciją į ilgalaikius tikslus Graikai yra įvertinti beveik vidutinišku balu (45/100). Jie yra labiau linkę į trumpalaikę orientaciją, tačiau skirtumas yra nežymus. Kitaip tariant Graikai nėra prisirišę prie savo praeitis ir linkę investuoti labiau į ateitį. Suvaržymo lygis Graikijoje yra vidutinis (50/100), todėl jokių išskirtinimų apie tai nekalima pasakyti. Graikijos 4 iš 6 dimensijų turėtų neigiamai veikti ĮSA ataskaitų atskleidimą šalyje, tačiau Graikija turėtų pasižymėti ĮSA ataskaitos atskleidimu, dėl aukšto neapibrėžtumo vengimo lygio.

2.2.5 Pietų Korėjos nacionalinės kultūros dimensijos

Pietų Korėjos galios indeksas (60/100) parodo, jog šalyje vyrauja hierarchinis susiskaidymas. Žmonės linkę priimti socialinę nelygybę – kiekvienas individas turi savo vietą ir nesistengia iš jos pajudėti. Įmonėse galios distancija pasireiškia paveldimomis nelygybėmis. Įmonių valdymas dažniausiai būna centralizuotas, darbuotojai visados laukia nurodymų iš vadovų. Idealus įmonės bosas galėtų būti apibūdinamas kaip geranoriškas autokratas. Pietų korėja pasižymi labai žemu individualumo indeksu (18/100), todėl ši šalis yra apibūdinama kaip kolektyvistinė bendruomenė. Ši kultūra pasireiškia individo ilgalaikiais ryšiais su artimiausiai žmonėmis. Kolektyvistinėje visuomenėje ištikimybė yra labai vertinama ir dažniausiai yra svarbesnė, nei visuomenės nustatytos taisyklės ir normos. Kultūrai būdinga, jog darbdaviai su darbuotojais kartais sukuria stiprius, panašius į šeimos ryšius. Aukštesnieji vadovai nevadovauja pavieniems asmenims, bet vadovauja grupėms.

Pietų Korėjos vyriškumo indeksas (39/100) parodo, jog šalyje dominuoja moteriškumo kultūra. Šalyse kuriose vyrauja moteriškumo kultūra daugiausiai dėmesio skiriama gyvenimui. Vadovai dažniausiai siekia konsensuso, žmonės linkę vertinti lygybę ir solidarumą profesiniame gyvenime.

Konfliktai yra išsprendžiami priėmus kompromisą, arba derybomis. Darbo aplinkoje yra suteikta galimybė turėti daugiau laisvo laiko ir lankstesnius darbo santykius. Geras darbdavys yra apibūdinamas kaip skatinantis darbuotojus imtis iniciatyvos. Pietų Korėja yra įvertinta vienu aukščiausiu neapibrėžtumų vengimo indeksu (85/100) pasaulyje. Žmonės yra linkę išlaikyti savo kultūrą ir papročius ir nepakenčia netradicinio elgesio, bei idėjų. Tokio tipo kultūros reikalauja taisyklių, nors dažnai yra pastebima jog jos paprasčiausiai neveikia. Žmonės vadovaujasi posakiu: „laikas – pinigai“, todėl jie dažnai jaučia poreikį sunkiai dirbti. Visuomenėje tikslumas ir punktualumas yra labai vertinamos vertybės. Inovatyvumas yra vertinamas, tačiau kartais gali susilaukti prieštaringos nuomonės. Pietų Korėja yra įvertinama kaip labiausiai į ilgalaikius tikslus orientuota šalis (100/100). Žmonės čia gyvenimą vadovaudamiesi dorybių ir gerų praktikų pavyzdžiais. Pietų Korėjos įmonėse orientacija į ilgalaikius tikslus pasireiškia įmonės savininkų suinteresuotumu rinkos dalies augumui, o ne ketvirčio pelnu. Įmonės vizija yra ne tik generuoti didelius ketvirtinius pelnus, bet teikti naudą ateityje įmonės savininkams. Pietų Korėjai yra būdingas aukštas suvaržymo lygis (29/100). Šioje šalyje žmonės nėra linkę skirti daug dėmesio poilsiui ir savo malonumų tenkinimui. Apibendrinus visas dimensijas matoma, jog teoriškai 4 dimensijos iš 6 turėtų teigiamai paveikti ĮSA ataskaitų atskleidimą.

2.2.6 Venesuelos nacionalinės kultūros dimensijos

Venesuela yra įvertinta gan aukštu galios distancijos lygiu (81/100). Šioje šalyje žmonės tiki, jog visuomeninė nelygybė yra natūrali ir neišvengiama pasekmė ir yra priimtina visuose visuomenės sluoksniuose. Pagrindinis lyderis, net ir demokratiškose šalyse yra linkęs valdyti ilgesnį periodą, nei jis buvo išrinktas. Individualizmo lygis yra Venesueloje yra vienas žemiausių pasaulyje (12/100). Kadangi Venesueloje vyrauja kolektyvistinė kultūra, todėl priklausyti grupei, ir sudaryti gerą nuomonę apie save yra labai svarbu. Kaip ir kitose kolektyvistinėse kultūrose Venesueloje yra labai vertinamas lojalumas grupei. Priklausymas grupei suteikia įvairių privilegijų ir galimybių. Siekiant išlaikyti harmoniją grupėje, žmonės yra linkę vengti konfliktų, arba kuo greičiau ir taikiau juos išspręsti. Dažnai tarp skirtingų partijų ir profesinių sąjungų pasitaiko konfliktų, kurie ilgainiui pasidaro žiaurūs. Venesueloje ryšiai tarp žmonių yra svarbesni, nei greitas užduočių atlikimas. Įvairios užduotys dažnai yra sprendžiamos kolektyviai, ko pasekoje jas darbuotojai atlieka greičiau. Žmonės kurie turi didesnę galią pritraukia daug pasekėjų, kurie padeda susitvarkyti su iškilusiomis užduotimis. Svarbu paminėti, jog Venesueloje žmogus įvardintas „svetimšaliu“, dažnai yra sutapatinamas su „priešu“.

Vyriškumo indeksas Venesueloje yra (73/100). Šis vertinimas prieštarauja bendrai nuomonei apie Lotynų Ameriką, jog žmonės linkę vengti darbo. Venesuela yra viena labiausiai į darbą orientuotų šalių Lotynų Amerikoje. Žmonės Venesueloje yra linkę konkuruoti, bet konkurencija vyksta tarp individų esančių skirtingose grupėse, arba klasėse. Individai linkę įsitraukti į grupes kurios jiems

suteikia statusą ir suteikia daugiau galimybių. Venesueloje žmonės dažnai savo laisvą laiką iškeičia į darbą. Venesuela taipogi pasižymi aukštu neapibrėžtumo vengimo lygiu (76/100). Žmonės yra linkę vengti dviprasmybių, atvirai reiškia emocijas ir vadovaujasi socialinėmis taisyklėmis, nors kartais galima pastebėti, jog esant grupės pritarimui tam tikroms taisyklėmis galima nesivadovauti. Darbo metu žmonės yra linkę planuoti darbus, bet šiuo planu ne visada vadovojasi. Ilgalaikių tikslų orientacijos indeksas Venesueloje yra gan žemas (16/100). Žmonės demonstruoja didelę pagarbą tradicijoms, siekia greitų rezultatų ir visiškai nesirūpina saugumu ateityje. Venesueloje yra pastebimas vienas didžiausias pasaulyje nesuvaržymo lygis (100/100). Žmonės šioje šalyje dažnai patenkina troškimus ir mėgaujasi savo gyvenimu be jokių apribojimų. Gyventojai yra nusiteikę optimistiškai, skiria daug laiko laisvam laikui ir leidžia sau įsigyti ką nori. Iš visų detaliau analizuojamų šalių Venesuela turėtų būti mažiausiai linkusi atskleisti socialinės atsakomybės ataskaitas, nes didžioji dalis dimensijų neigiamai veikia ĮSA ataskaitų atskleidimą.

2.2.7 Lietuvos nacionalinės kultūros dimensijos

Lietuvos galios distancijos lygis (42/100) parodo, jog Lietuviai labiau mėgsta lygybę ir galios decentralizaciją. Jauni žmonės dirbantys įmonėse nemėgsta kontrolės, labiau vertina darbą komandoje ir vadovaujasi atviru valdymo stiliumi. Lietuviai kaip ir kitos Baltijos valstybės jaučia ištikimybę ir pagarbą valdžiai, bei vyresniems žmonėms kurie patyrė Sovietų Sąjungos priespaudą. Net ir komunistiniu laikotarpiu Lietuviai buvo labiau linkę į komandinį darbą, rinkosi į susirinkimus, dalinosi idėjomis ir kartu kūrė planus. Lietuviai yra susidarę skeptišką nuomonę apie valdžią, nes valdžios planai yra retai įgyvendinami. Net ir per Sovietų okupaciją Lietuviai išliko individualistine valstybe (60/100). Lietuviškos šeimos idealas yra šeima kuri visados palaikė stiprius ryšius, dažnai matosi vieni su kitais ir gerbia vienas kito privačią erdvę. Vaikai yra nuo mažens mokomi prisiimti atsakomybę ir dar nesulaukę pilnametystės yra traktuojami kaip pilnamečiai. Šalyje individualumo lygis ypač išaugo nuo 1990 metų. Tai labiausiai įtakoją nepriklausomybės siekimas, priklausomybės nuo žemės ūkio sumažėjimas, naujų technologijų diegimas, žmonių gyvenančių mieste skaičiaus padidėjimo, geresnės mokymo sistemos, ir išaugusio vidurinės klasės atstovų skaičiaus.

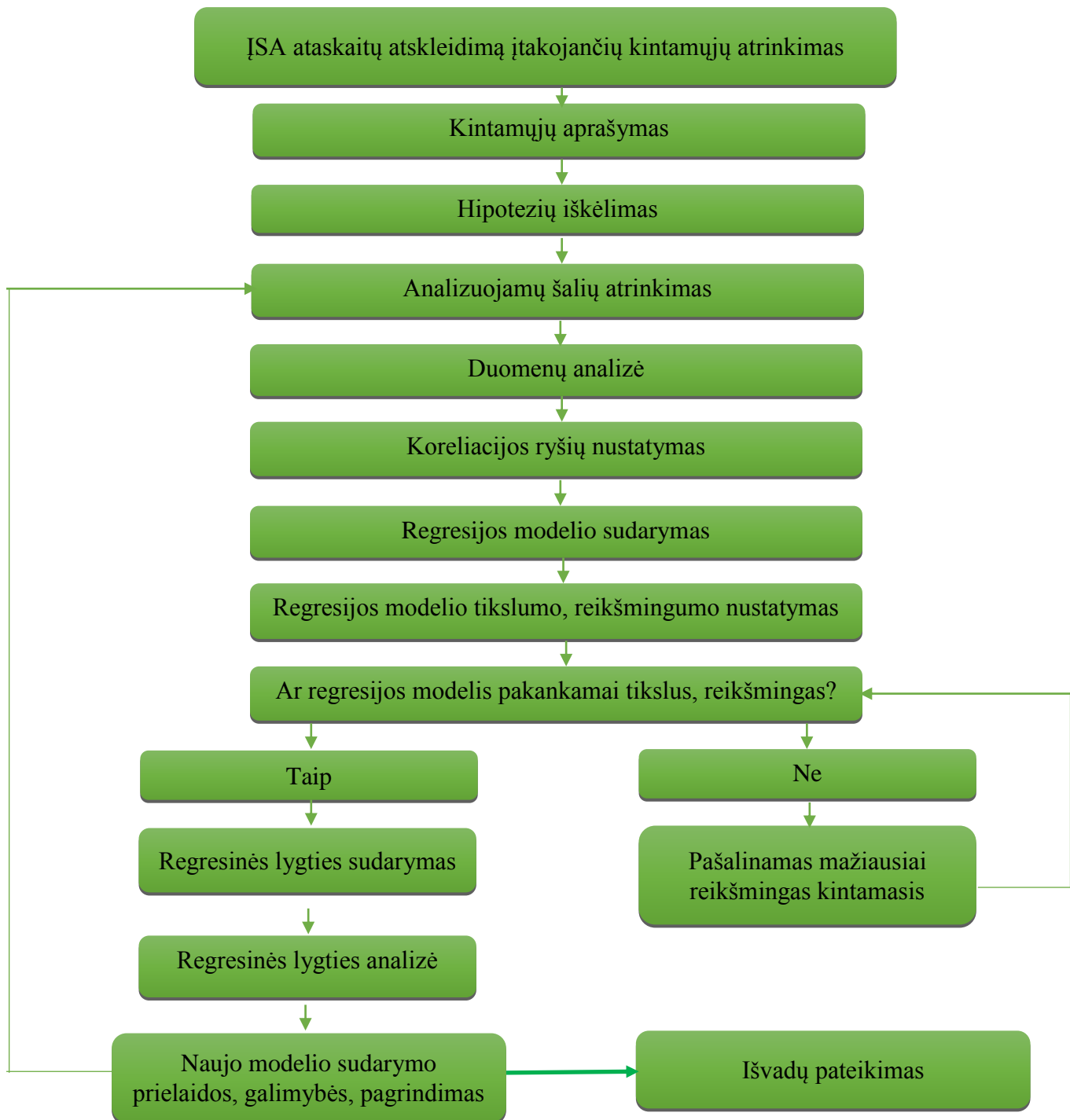
Vyriškumo indeksas Lietuvoje yra vos (19/100), kas rodo jog Lietuva yra labiau linkusi į moterišką kultūrą. Lietuviai nemėgsta gauti patarimus, pagyrimus, papeikimus, nes tai verčia juos jaustis nepatogiai. Lietuviai yra drovūs, todėl visada bendraudami stengiasi šnekėti diplomatišku balso tembru. Nors Lietuviai yra laikomi užsidariusiais žmonėmis, tačiau jie yra kultūringi kitoms kultūroms ir šalims. Tai galėjo įtakoti lietuvių patirtis, kuomet reikėjo gyventi su daugeliu kitų kultūrų. Neapibrėžtumo vengimo indeksas (65/100) parodo, jog Lietuviai nemėgsta neapibrėžtumo. Kultūrose kuriose neapibrėžtumo vengimas yra mažesnis vadovas gali nežinoti daugybės tikslų atsakymų, o Lietuvoje priešingai. Geras vadovas turi viską žinoti, nes tik tuomet jis gali vadovauti grupei.

Lietuvoje neapibrėžtumo vengimas taipogi pasireiškia nenoru priimti rizikingus sprendimus, biurokratija ir emocine priklausomybe taisyklėms, bet jomis ne visi vadovaujasi. Lietuvos ilgalaikių tikslų dimensijos indeksas yra lygus (82/100). Lietuviai yra labai pragmatiški ir mano jog teisybė priklauso nuo situacijos, konteksto ir laiko. Lietuviai taipogi lengvai savo tradicijas pritaiko prie pasikeitusių sąlygų, turi stiprų polinkį taupyti, investuoti ir atkakliai siekia rezultato. Pasak Hofstede atlikto tyrimo Lietuvoje nesuvaržymo lygis yra (16/100). Šis indeksas parodo jog Lietuviai savo laisvalaikiui skiria mažiau laiko ir aukoja save darbui, nors galima paminėti, jog tai labiau būdinga vyresniajai kartai. Teoriškai visos anksčiau paminėtos Hofstede dimensijos turėtų teigiamai veikti ĮSA ataskaitų atskleidimą Lietuvoje.

Atlikus autorių tyrimų analizę nustatyta, jog dažniausiai reikšmingą rezultatą įgavo galios distancija, individualizmo/kolektyvizmo ir moteriškumo/vyriškumo dimensijos. Galios distancijos ir vyriškumo dimensijos aukštas lygis visados ĮSA ataskaitų atskleidimą veikdavo neigiamai, o individualizmo/kolektyvizmo dimensijai buvo nustatytas abipusis poveikis. Dažnai autorių naudota neapibrėžtumo vengimo dimensija įgydavo nereikšmingą reikšmę, tačiau dviejuose iš 6 tyrimų buvo nustatyta, jog neapibrėžtumo vengimas didina ĮSA ataskaitų atskleidimo mastą. Rečiausiai analizuotų autorių tyrimuose buvo naudojamos ilgalaikės-trumpalaikės tikslų orientacijos. Ilgalaikių tikslų dimensiją visiškai neturi jokio ryšio su kitomis Hofstede dimensijomis. Pagal autorių atliktus tyrimus matyti, jog ilgalaikė dimensija skatina aplinkosauginių veiksmų vykdymą ir atskleidimą. Pati paskutinė Hofstede laisvumo/suvaržymo dimensija buvo sukurta 2010 metais, todėl su šia dimensija atliktų tyrimų skaičius yra labai mažas. M. Coulmont. 2015 metais nustatė tarp kultūros laisvumo ir ĮSA ataskaitų atskleidimo kokybės neigiamą ryšį. Vertinant nacionalines kultūras neužtenka atsižvelgti tik į vieną dimensiją, bet reikia visas dimensijas nagrinėti kaip vieną bendrą junginį.

3. ŠALIES NACIONALINĖS KULTŪROS ĮTAKOS ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS ATSKLEIDIMUI TYRIMO METODIKA

Tyrimo metodikai aprašyti buvo sudaryta metodologinė schema, kuri yra pateikta žemiau.

2 pav. Šalies nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės atskleidimui tyrimui schema

Prieš pradėdant tyrimą reikia pasirinkti tinkamus kintamuosius, jog jie pagrįstų priklausomąjį kintamąjį. Kintamuosius geriausia pasirinkti remiantis ankstesnių autorių tyrimais ir logikos principais. Pasirinkus kintamuosius labai svarbu nustatyti, kokį ryšį jie gali turėti su priklausomu kintamuoju. Jeigu ryšio tarp kintamųjų neturėtų būti, į modelį nepriklausomo kintamojo nereiktų įtraukti. Labai svarbu pagrindiniams nepriklausomiems kintamiesiems iškelti faktais ir tyrinėjimais pagrįstas hipotezes. Hipotezės gali skirtis nuo ankstesnių autorių gautų rezultatų, nes skiriasi tyrimui naudoti duomenys, bet vistiek turėtų atitikti visus logikos principus.

Iš surinktos duomenų bazės planuojama atlikti keletą tyrimų, todėl duomenys bus išskaidyti pagal šalis ir jas apibūdinančias charakteristikas. Tiriamųjų aibė yra atrenkama pagal kriterijus, vadovaujantis vidurkio principu. Jeigu priklausomojo kintamojo duomenis ryškiai įtakoja kiti charakteristiniai kintamieji, greičiausiai duomenis reiktų išskaidyti į skirtingas dalis. Tyrimo imtis gali būti atrenkama vidurkio principu: kiek charakteristinis nepriklausomas kintamasis paveikia tiriamąją priklausomą kintamąjį. Jeigu tarp grupių rezultatai vyrauja ryškūs rezultatų skirtumai, tuomet duomenis reiktų skirstyti. Kiekvienu atveju atsirinkus tiriamųjų aibę, reikia aprašyti duomenis, nustatyti bendras tendencijas. Bendrai apžvelgus duomenis galima susidaryti preliminarius rezultatus, kokių tikimasi gauti iki analizės atlikimo. Išanalizavus duomenis planuojame atlikti koreliacinę analizę: nustatyti ryšio stiprumą ir jo kryptį tarp analizuojamų kintamųjų. Ryšio stiprumui nustatyti naudojami įvairūs koreliacijos koeficientai. Tai be dimensiniai dydžiai nuo -1 iki +1. Koreliacijos koeficiento dydis parodo jo ryšio stiprumą, o ženklas parodo kryptį. Verta paminėti, jog koreliacijos koeficientas neparodo koreliacijos priežasties, bet tik parodo jo egzistavimą. Šiame tyrime bus naudojamas Pirsono koreliacijos koeficientas, kuris įvertina tiesinio ryšio stiprumą. Šį metodą galima naudoti, stebimų atsitiktinių kintamųjų reikšmės yra išmatuotos intervalų arba santykių skalėje, o jų dvimatis skirstinys yra normalusis. Tyrimo metu koreliacijos rodiklius nuspręsta laikyti reikšmingai, jeigu Sig. (2-tailed) ≤ 0.08 .

Nustačius koreliacijos ryšį tarp kintamųjų ir pateikus komentarus, bus atlikta dauginės regresinė analizė. Regresija yra laikoma dauginė, kai nepriklausomų kintamųjų yra daugiau nei vienas. Įprastos regresijos atveju yra tiriama vieno veiksnio įtaka priklausomajam kintamajam. Dauginės regresijos atveju galima tirti daugelio veiksnių bendrą įtaką priklausomajam kintamajam. Nepriklausomi kintamieji regresijos priklausomąjį kintamąjį gali veikti teigiamai, neigiamai, arba neturėti jokio reikšmingo ryšio. Bendra įtaka apskaičiuojama sudėdant nepriklausomųjų kintamųjų sumą. Mūsų tyrimo atveju bus naudojama tiesinė matematinė regresijos funkcijos išraiška:

$$Y_i = a + b x_i \quad (1)$$

Y_i – priklausomas kintamasis

a- konstanta

b- kefcientas

xi- nepriklausomo kintamojo reikšmė

Pagrindinis uždavinys regresinėje analizėje - teisingai įvertinti regresijos koeficientus prie kintamųjų X, kurie ir yra veiksnių sąryšio matai. Regresinio lygties tinkamumą padeda nustatyti determinacijos koeficientas R^2 . Jis paskaičiuojamas pagal žemiau esančią formulę:

$$R^2 = \frac{ESS}{TSS} \quad (2)$$

ESS – regresijos kvadratų suma

TSS – bendra kvadratų suma

Determinacijos koeficientas parodo, kokią procentinę priklausomo kintamojo kitimo dalį nulemia nepriklausomo kintamojo kitimas, o – kiti neįvertinti kintamieji, kitaip tariant kaip Y dispersijos kitimą įvertina sudarytos regresijos modelis. Įvertinus modelio determinacijos koeficientą, toliau vertinami kintamųjų reikšmingumai. Kintamųjų reikšmingumą galima pasirinkti pagal tyrimo tikslą ir kintamuosius. Standartiškai Sig. parenka reikšmė $p < 0,05$. Šio tyrimo metu Sig. reikšmė buvo pasirinkta $p < 0,08$. Žemiau yra pateikiamas regresijos modelio šablonas:

$$\text{Ataskaitų_SK} = X_1 + X_2 * \text{Galios_D} + X_3 * \text{IND_D} + X_4 * \text{VYR_D} + X_5 * \text{NEAPIBRĖŽ_D} + X_6 * \text{ILGT_D} + X_7 * \text{LAISV_D} + X_8 * \text{EPI} + X_9 * \text{GYV_SK_ŠAL} + X_{10} * \text{CO2_T_GYV} + X_{11} * \text{BVP_GYV} + X_{12} * \text{BVP_PRIAUG} \quad (3)$$

Kaip matyti iš modelio, priklausomąjį kintamąjį Ataskaitų_SK įtakoja 11 nepriklausomų kintamųjų ir konstanta. Pagal ankstesnių autorių tyrimus tikimasi, jog Galios_D, VYD_D, LAISV_D, GYV_SK_ŠAL kintamieji priklausomąjį kintamąjį veiks neigiamai, o IND_D, NEPAIBRĖŽ_D, EPI, CO2_T_GYV, BVP_GYV, BVP_PRIAUG veiks teigiamai. Įvertinus modelio ir jame esančių kintamųjų reikšmingumą, esant nereikšmingam kintamajam jį pašaliname iš modelio. Taipogi kas kartą patikriname, kaip konstanta įtakoja modelį. Šį procesą kartojame, kol modelis ir visi jame esantys kintamieji tampa reikšmingais. Po to iš likusių nepriklausomų kintamųjų sudarome regresijos lygtį pagal aukščiau pateiktą šabloną. Gautus rezultatus analizuojame ir kartojame tyrimą. Atlikę 3-5 tyrimus, pateikiame susistemintą tyrimų lentelę ir detalai išanalizuojame visus gautus rezultatus.

4. ŠALIŲ NACIONALINĖS KULTŪROS ĮTAKOS ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS INFORMACIJOS ATSKLEIDIMUI EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Pradiniais tyrimo objektais buvo pasirinktos septynių valstybių: Malaizijos, Japonijos, JAV, Graikijos, Pietų Korėjos, Venesuelos ir Lietuvos ĮSA ataskaitos. Šios valstybės buvo atrinktos, nes Hofstede tyrimo metu jos surinko daugiausiai balų vertinant vieną iš šešių dimensijų, o Lietuva parinkta kaip tyrimui papildoma šalis. Pasinaudojus economywatch.com tinklalapio duomenimis apie didžiausias pasaulyje įmones buvo ketinta išanalizuoti įmonių socialinės atsakomybių ataskaitų pateikiamumą, bet pradėjus analizuoti pastebėta, jog visos didžiausios pasaulio įmonės savo tinklalapiuose pateikia ĮSA ataskaitas, ar kitaip pristato savo vykdomą tvarumo politiką. Dėl šios priežasties buvo padaryta išvada, jog analizuojant pačias didžiausias įmones pasaulyje, nebus pasiekti reikšmingi rezultatai.

Ilgainiui nuspręsta pakeisti tyrimo duomenų bazę ir analizuoti ĮSA ataskaitas, kurios yra sukeltos į pasaulinę duomenų bazę „globalreporting.org“. Įmonės šiame tinklalapyje gali pasidalinti savo ĮSA ataskaitomis ir taip informuoti įmone besidominčius asmenis. Tuo pačiu suinteresuoti asmenys gali peržiūrėti ataskaitas ir patys įvertinti įmonių vykdomą socialinės atsakomybės veiklas.

Šalies pateiktų ĮSA ataskaitų skaičius buvo išrinktas kaip priklausomas kintamasis. Kadangi surinkti duomenys yra iš skirtingų ekonomikų, siekiant išvengti rezultatų iškraipymo, nuspręsta duomenis sugrupuoti į dvi dalis. Grupavimą nuspręsta atlikti pagal du galimus scenarijus: ar įmonių pateiktų ĮSA ataskaitų skaičius turi priklausomybę nuo ataskaitų pateikimo privalomumo šalyje (Privalomumas); ar įmonių pateiktų ISA ataskaitų skaičius turi priklausomybę nuo šalies vystymosi stadijos (Besivyst_vyst).

4.1. Tyrimo kintamųjų aprašymas ir pagrindimas

Nepriklausomais kintamaisiais nuspręsta pasirinkti šešias Hofstede kultūrų dimensijas: galios distancija (Galios_D), individualizmas (IND_D), vyriškumas (VYR_D), neapibrėžtumo vengimas (NEAPIBRĖŽ_D), orientacija į ilgalaikius tikslus (ILGT_D) ir laisvumo lygis šalyje (LAISV_D). Visos firmos esančios toje pačioje šalyje teoriškai turėtų vadovauti tomis pačiomis kultūros savybėmis, kurios lemia įmonių atliekamus veiksmus ĮSA klausimais. Atsižvelgus į ankstesnius autorių tyrimus, buvo iškeltos šešios hipotezės:

1. H1 - Įmonės kurios yra įsikūrusios aukštos galios distancijos šalyse yra mažiau linkusios pateikti įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas. Galios distancijos lygis parodo kaip visuomenė reaguoja į nelygybes. Kuo didesnė galios distancijos lygis šalyje, tuo žmonės priimtinau prima nelygybes ir gerbia valdžią. Kai galios distancijos lygis šalyje yra mažesnės, žmonės noriau kalba apie susidariusias problemas ir žmonės reikalauja jog susidariusios

problemos būtų sprendžiamos. Tuo tarpu įmonės kurios yra įsikūrusios aukštos galios distancijos šalyse yra mažiau linkusios pateikti įmonės socialinės atsakomybės ataskaitas, nes žmonės bijo prašyti geresnių sąlygų, nes gali užsitraukti galią sutelkusio asmens nemalonę.

2. H2 - Įmonės kurios yra įsikūrusios aukšto individualizmo šalyse yra labiau linkusios pateikti įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas. Aukštas individualizmo lygis šalyje parodo, jog žmonės nėra linkę jungtis į grupes, šeimas sudaro patys artimiausi žmonės ir kiekvienas individas nori turėti savo privačią erdvę. Kolektyvistinėse šalyse žmonės susiburia į grupes patikimų žmonių, kurias sudaro ne tik patys artimiausi žmonės, bet taipogi dėdės, tetos, ar net artimi kaimynai. Šiose grupėse žmonės dažniausiai vadovaujasi grupės interesams, o ne pavienių asmenų, todėl yra tikėtina jog su socialine atsakomybe susiję klausimai nebus svarstomi. Asmenys gyvenantys labiau į individualizmą linkusiose šalyse, dažniau iškelia socialinės apsaugos klausimus, nes jiems rūpi jų pačių ir artimiausių žmonių gerovė, o ne tik bendri grupės interesai.
3. H3 - Įmonės kurios yra įsikūrusios aukšto vyriškumo reitingo šalyse yra mažiau linkusios atskleisti įmonės socialinės atsakomybės ataskaitas. Aukštas vyriškumo lygis šalyje parodo, jog šalyje darbo rinkoje vyrauja nuožmi konkurencija tarp darbuotojų. Ši konkurencija pasireiškia ne tik skirtingose įmonėse, bet ir pačių organizacijų viduje. Kadangi darbuotojams karjera yra pagrindinis pasiekimas, jie mažiau dėmesio skiria į socialines problemas ir nesirūpina socialine gerove. Šalyse kurios pasižymi moteriškumu daugiau dėmesio skiriama šeimai, socialinės problemoms spręsti, todėl tikėtina jog ir įmonės turės didesnę polinkį atskleisti savo socialinės atsakomybės ataskaitas.
4. H4 - Įmonės kurios yra įsikūrusios aukšto neapibrėžtumo vengimo šalyse yra labiau linkusios atskleisti įmonės socialinės atsakomybės ataskaitas. Investuotojai gyvenantys į aukštą neapibrėžtumo vengimą linkusiose šalyse, dažnai reikalauja papildomos informacijos prieš investuodami pinigus į įmones. Būtent todėl įmonės turėtų atskleisti kuo daugiau savo veiklos duomenų, nes tik tuomet investuotojai būtų įtikinti jog įmonė nieko nuo jų neslepia ir yra tinkama investavimui. Šalyse kur aukšto neapibrėžtumo lygis yra žemas, mažiau dėmesio yra skiriama visai informacijai, todėl įmonės investicijos į įmonių socialinę atsakomybę gali pasirodyti nuostolingos ir investuotojai jas gali traktuoti neigiamai.
5. H5 - Įmonės kurios yra įsikūrusios į ilgalaikius tikslus orientuotose šalyse yra labiau linkusios atskleisti įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas. Šalys kuriose kurios pasižymi į ilgalaikius tikslus orientuota dimensija, įmonės siekia ne tik uždirbti kuo didesnius ketvirčio pelnus, bet taipogi užtikrinti savo veiklos tęstinumą, jog pelnas būtų generuojamas ilgą laiką. Įmonės tvarumo rodiklius labai padeda pagerinti socialinės atsakomybės vykdymas ir jos viešas paskelbimas. Žmonės šiais laikais žiūri ne vien į kainą ir į kokybę, bet taipogi nori jog jų

perkamas produktas būtų pagamintas socialiai atsakingose įmonėse. Jeigu įmonė yra įsikūrusi į ilgalaikius tikslus orientuotoje šalyje, tuomet ji greičiausiai nevykdys ĮSA politikos, nes ĮSA taikymas trumpoje perspektyvoje negeneruos naudos kuri galėtų padengti susidariusius kaštus.

6. H6 - Įmonės kurios yra įsikūrusios aukšto lygio laisvumo dimensijos šalyse yra labiau linkusios atskleisti įmonės socialinės atsakomybės ataskaitas. Žmonės linkę į laisvumą daugiau dėmesio skiria sau ir aplinkai supančia juos. Jie turi galimybę leisti pinigus kaip nori, investuoti juos į įmones kurios rūpinasi aplinkosaugos problemomis. Ankstesnis tyrimas atliktas 2013 metais taipogi parodė, jog įmonių socialinės atsakomybės atskleidimui kultūros laisvumo lygis šalyje turi neigiamą įtaką.

Kontroliniais kintamaisiais buvo pasirinkti BVP % prieaugis (BVP_PRI AUG), BVP gyventojui jungtinių valstijų doleriais (BVP_GYV), šalyje išmetamas CO2 kiekis žmogui tonomis (CO2_T_GYV), gyventojų skaičius šalyje milijonais (GYV_SK_ŠAL), aplinkosaugos indeksas (EPI). Visi kintamieji yra 2015 metų ir surinkti iš toliau minimų šaltinių: „The World Bank“, „EPI“, „Global Reporting“, „Forbes“ ir „The Hofstede Centre“. Žemiau pateikta detalesnė informacija apie kiekvieną kontrolinį kintamąjį ir juos savo tyrimuose naudojusius autorius:

- Aukštesnis BVP % prieaugis turėtų sąlygoti mažesnį ĮSA ataskaitų skaičių. Šalys turinčios aukštą BVP augimo tempą daugiausiai investicijų skiria į pramonės vystymą ir šalies ekonominio lygio kėlimą. To pasėkoje mažiau pinigų yra skiriama ĮSA veiklai. Anksčiau nė vienas iš analizuotų autorių šio kintamojo nenaudojo savo tyrimuose, bet šis kintamasis turėtų daryti neigiamą įtaką ĮSA ataskaitų atskleidimui.
- Aukštesnis BVP gyventojui USD yra ekonominis rodiklis, kuris ĮSA atskleidimą turėtų įtakoti teigiamai. Įmonės kurios yra įsikūrusios mažiau išsivysčiusiose šalyse skirs mažiau investicijų ĮSA veiklai, negu įmonės įsikūrusios turtingose šalyse. Vachon (2009) teigia, jog poreikiai švaresnėms gamyboms galimybės atsiranda tik turtingesnėse ekonomikose. Šį kintamąjį savo tyrimuose naudojo Vachon (2009), Cox et all (2011), Luo (2013)
- CO2 kiekis žmogui tonomis parodo, kiek vidutiniškai vienas žmogus per metus į aplinką išmeta CO2 dvideginio. Aukštesnis CO2 išmetimo rodiklis žmogui turėtų teigiamai paveikti ĮSA ataskaitų pateikimo skaičių, nes labiausiai teršiančios šalys yra spaudžiamos mažinti pašalinamo CO2 dvideginio kiekį į aplinką. Šį kintamąjį savo tyrimuose naudojo Luo (2013).
- Aukštesnis gyventojų skaičius šalyje turėtų neigiamai paveikti įmonių socialinių ataskaitų atskleidimą. Aukštą gyventojų skaičių turinčios šalys dažniausiai yra neturtingos, nes šeimos yra palyginus didelės, o jų pajamos mažos. Kol žmonės nebus patenkinti savo ekonomine padėtimi, tol nesirūpins aplinkosauginėmis ir socialinėmis problemomis. Šį kintamąjį savo tyrimuose naudojo Vachon (2009)

- Aplinkosaugos indeksas šaliai yra nustatomas įvertinus 25 skirtingus kriterijus. Kuo aukštesnis aplinkosaugos indeksas, tuo šalis geriau rūpinasi savo gamta. Aukštesnis aplinkosaugos indeksas turėtų lemti didesnę ISA ataskaitų pateikimą, nes įmonės turėtų daugiau dėmesio skirti aplinkosaugai. Panašų kintamąjį savo tyrimuose naudojo Park et al (2007). Jis savo tyrime naudojo ESI indeksą iš kurio buvo išvestas šiam tyrimui naudojamas EPI indeksas.

Daugelį aukščiau paminėtų rodiklių naudojo kiti autoriai savo tyrimuose, tačiau visiškai buvo atnaujinta duomenų bazė ir duomenų atrinkimo charakteristikos. Dauguma autorių savo tyrimuose stengėsi atskleisti kaip nacionalinės kultūros ir ekonominiai rodikliai paveikia kokybinį ISA ataskaitų pateikimą, bet mūsų nagrinėjamu atveju bus ieškoma kai sąlygoja įmonių ISA ataskaitų atskleidimą. Toliau pereiname prie tyrimo pirmosios dalies.

4.2. ISA ataskaitų pateikimo tyrimas naudojant pilną duomenų bazę.

Kaip pradinė tyrimo imtis buvo atrinktos visos įmonės kurios 2015 metais GRI duomenų bazėje pateikė, bet kokio tipo ISA ataskaitą. Kadangi tyrimui svarbiausia ataskaitos pateikimo faktas, o ne ataskaitos tikslumo, išsamumo, ar užbaigtumo kriterijai, todėl pasilikome visas 5375 įmones kaip pradinius kintamuosius. Ieškant papildomų duomenų ne visoms šalims galėjome priskirti visus kriterijus, todėl iš tyrimo pašalinome 352 įmones iš 19 skirtingų šalių ir tyrimo imtyje liko 5023 įmonės iš 67 šalių. Įmones su nepilnais duomenimis nuspręsta pašalinti iš tyrimo, nes trūko Hofstede dimensijų rodiklių, bei kitų kintamųjų, o visas tyrimas paremtas jais. Lentelė su visais likusiais duomenimis yra pateikta 1 priede.

Daugiausiai ISA ataskaitų pateikė įmonės įsikūrusios Amerikoje (11,09%), Taivanas (8,16%), Japonija (6,61%), Pietų Afrika (5,43%), Brazilija (5,16%), Vokietija (3,38%), Kinija (3,28%) ir likusios 60 šalių (56,89%). Peržiūrėjus duomenų bazėje surinktus duomenis, buvo nuspręsta tyrimą atlikti per kelis skirtingus pjūvius. Pradžiai buvo analizuojami visi duomenys:

9 lentelė. Aprašomoji statistika

	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Kintamųjų skaičius
Ataskaitu_SK	74,9701	103,95453	67
Galios_D	61,3881	21,09212	67
IND_D	44,2687	22,55403	67
VYR_D	48,1493	20,59807	67
NEAPIBREŽ_D	67,2687	20,72444	67
ILGT_D	47,0299	23,50627	67
LAISV_D	45,9104	22,58099	67
EPI	78,1651	10,82867	67
GYV_SK_ŠAL	86,4836	226,17354	67
CO2_T_GYV	6,4209	4,37824	67
BVP_PRI AUG	,0246	,02445	67

Iš 9 lentelės matyti, jog visi analizuojami kintamieji turi visus duomenis. Analizuojamos 67 šalys ir 11 šalis apibūdinančių kintamųjų. Vidurkis parodo kiek vidutiniškai per 67 šalis buvo pateikta ataskaitų, šalių dimensių vidutinius dydžius, bei kitus ekonominius rodiklius. Standartinis nuokrypis parodo kiek toli analizuojamų kriterijų reikšmės yra nutolusios nuo vidurkio. Pagal lentelę matyti, jog vidutiniškai viena šalis pateikė beveik 75 ataskaitas. Hofstede vidutiniškai aukščiausia dimensija matoma neapibrėžtumo vengimas ir mažiausia individualizmo lygis. Aukštas neapibrėžtumo lygis įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų atskleidimą turėtų paveikti teigiamai, o tuo tarpu žemas individualizmo lygis tiriamąjį kintamąjį turėtų paveikti priešingai. Toliau aptarsime koreliacijos lentelę kuri yra pateikiama B priede.

Apžvelgtus lentelę esančią 2 priede matyti, jog tiriamasis kintamasis Ataskaitų_SK įgyja reikšmingą koreleaciją su keturiais priklausomais: Galios_D (reikšmingumas 0,021), IND_D (reikšmingumas 0,022), LAISV_D (0,024) ir CO2_T_GYV (reikšmingumas 0,041). Galios_D rodiklis Ataskaitų_SK veikia silpnu neigiamu ryšiu (-0,281). Įmonės įsikūrusios didesnės galios distancijos kultūroje yra mažiau linkę pateikti ĮSA ataskaitas. Tarp IND_D ir Ataskaitų_SK nustatyta silpna, teigiama priklausomybė (0,280). Ši priklausomybė parodo, jog esant didesniam individualumo lygiui šalyje, žmonės yra labiau linkę pateikti ĮSA ataskaitas. Tarp LAISV_D ir Ataskaitų_SK pastebima silpna, teigiama koreliacija (0,275). Tyrimo metodinėje dalyje išsikėlėme hipotezę, jog laisvumo lygis šalyje turėtų teikiamai paveikti ĮSA ataskaitų atskleidimą. Galiausiai reikšminga statistinė priklausomybė buvo nustatyta tarp CO2 išmetimo kiekio žmogui (tonomis) ir Ataskaitų_SK. Tarp šių kintamųjų pastebimas silpnas teigiamas ryšys (0,250). Kaip ir ankstesniuose tyrimuose, didesnis CO2 išmetamas kiekis šalyje sąlygojo didesnę ĮSA ataskaitų atskleidimą. Pagal lentelę dar galima matyti statistiškai reikšmingą vidutinišką aplinkosaugos indekso (EPI) priklausomybę nuo nepriklausomų kintamųjų Galios_D (-0,454) ir IND_D (0,573). Aukštesnis galios distancijos lygis šalyje lemia blogesnį EPI indeksą, o tuo tarpu aukštesnis individualizmo lygis EPI indeksą didina. Toliau tyrime atliksime regresinę analizę ir bandysime nustatyti regresinę lygtį. Žemiau pateikta lentelė su tiesinės regresijos kintamaisiais ir metodu.

10 lentelė. Pridėti/pašalinti kintamieji

Modelis	Pridėti kintamieji	Pašalinti kintamieji	Metodas
I	BVP_PRI AUG, LAISV_D, VYR_D, CO2_T_GYV, GYV_SK_ŠAL, Galios_D, ILGT_D, NEAPIBREŽ_D, EPI, IND_D, BVP_GYV ^a	.	Enter

Tiesiniai regresinei analizei atlikti taikėme „Enter“ metodą, kuris visas tiek reikšmingas, tiek nereikšmingas reikšmes sudėjo į modelį. Lentelėje taipogi matome modelyje naudotus kintamuosius.

11 lentelė. Modelio apibendrinimas

Modelis	R	R Square	Adjusted R Square	Std. error of the Estimate
1	,574 ^a	,330	,196	93,23650

a. Predictors: (Constant), BVP_PRIAUG, LAISV_D, VYR_D, CO2_T_GYV, GYV_SK_ŠAL, Galios_D, ILGT_D, NEAPIBREŽ_D, EPI, IND_D, BVP_GYV

Pagal 11 lentelę galime įvertinti modelio gerumą kurį parodo R square rodiklis. Kuo rodiklis arčiau 1, tuo skaitoma modelis yra geresnis. Dabartinė R Squareb reikšmė yra vos 0,330, todėl vos 33% suprognozuotų atvejų bus teisingi. Žemiau pateikiama regresijos lygties koeficientų lentelė.

12 lentelė. Koeficientai 1-1

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 (Constant)	-,903	157,904		-,006	,995		
LAISV_D	1,473	,633	,320	2,328	,024	,645	1,551
GYV_SK_ŠAL	,141	,062	,306	2,265	,027	,666	1,501
Galios_D	-,882	,842	-,179	-1,048	,299	,418	2,392
VYR_D	,832	,591	,165	1,408	,165	,887	1,127
ILGT_D	,949	,617	,215	1,538	,130	,626	1,598
IND_D	,234	,858	,051	,272	,786	,352	2,844
NEAPIBREŽ_D	,154	,704	,031	,219	,827	,618	1,617
EPI	-,798	1,773	-,083	-,450	,655	,357	2,798
CO2_T_GYV	1,017	3,706	,043	,274	,785	,500	1,999
BVP_GYV	,001	,001	,121	,647	,521	,346	2,891
BVP_PRIAUG	-759,668	614,597	-,179	-1,236	,222	,583	1,715

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

Pagal 12 lentelės duomenis matyti, jog modelyje esantys kintamieji LAISV_D, GYV_SK_SAL įgyja reikšmingą reikšmę, nes Sig<0,08. Modelyje esanti konstanta yra mažiausiai reikšminga, todėl nuspręsta ją pašalinti iš modelio ir jį atnaujinti. Verta paminėti, jog VIF rodiklis yra mažesnis už 5, todėl negresia multikolinierumo problema.

13 lentelė. Koeficientai 1-2

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 Galios_D	-,884	,761	-,450	-1,161	,250	,052	19,140
IND_D	,233	,844	,091	,276	,783	,073	13,745
VYR_D	,832	,585	,341	1,423	,160	,136	7,347
NEAPIBREŽ_D	,153	,672	,085	,228	,820	,057	17,535
ILGT_D	,949	,605	,391	1,567	,123	,126	7,929
LAISV_D	1,472	,587	,590	2,509	,015	,142	7,054
EPI	-,805	1,183	-,498	-,681	,499	,015	68,318
GYV_SK_ŠAL	,141	,060	,265	2,333	,023	,605	1,652
CO2_T_GYV	1,019	3,659	,062	,279	,782	,158	6,314
BVP_GYV	,001	,001	,181	,670	,505	,108	9,264

BVP_PRIAUG	-761,362	533,643	-206	-1,427	,159	,374	2,672
------------	----------	---------	------	--------	------	------	-------

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 13 lentelės duomenis matyti, jog pašalinus konstantą iš modelio, dabar modelyje yra du reikšmingi kintamieji: LAISV_D (0,015 reikšmingumas) ir GYV_SK_ŠAL (0,023 reikšmingumas). Norint nustatyti tikslią regresijos lygtį, nereikšmingus kintamuosius turime pašalinti iš analizės. Taipogi galima pastebėti, jog rodiklis VIF parodo kintamojo LAISV_D multikolinerumo problemą, nes $VIF > 5$. Pašalinus mažiausią reikšmingumą turintį kintamąjį „NEAPIBRĖŽ_D“ sudarome naują koeficientų lentelę. R square rodiklis naujame modelyje padidėjo iki 0,561, todėl modelis vis dar yra tinkamas analizei.

14 lentelė. Koeficientai, b 1-3

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinerumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 LAISV_D	1,468	,582	,588	2,524	,014	,142	7,048
GYV_SK_ŠAL	,138	,059	,261	2,349	,022	,625	1,600
Galios_D	-,840	,730	-,427	-1,151	,255	,056	17,876
IND_D	,195	,820	,076	,238	,813	,076	13,200
VYR_D	,852	,573	,350	1,487	,143	,139	7,179
ILGT_D	,963	,597	,396	1,613	,112	,127	7,844
EPI	-,688	1,055	-,425	-,652	,517	,018	55,342
CO2_T_GYV	1,037	3,627	,063	,286	,776	,158	6,311
BVP_GYV	,001	,001	,176	,660	,512	,109	9,209
BVP_PRIAUG	-795,217	508,320	-,216	-1,564	,123	,406	2,465

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pašalinus nepriklausomą kintamąjį, modelio reikšmingumas nekito. Kaip ir praeitame regresijos modelyje tik du kintamieji LAISV_D ir GYV_SK_ŠAL įgijo reikšmingas reikšmes. Iš modelio pašaliname kintamąjį IND_D, nes jis jo reikšmingumas yra mažiausias. Žemiau yra pateikiama lentelė su pašalintu IND_D kintamuoju.

15 lentelė. Koeficientai,b 1-4

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinearumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 LAISV_D	1,467	,577	,587	2,542	,014	,142	7,047
GYV_SK_ŠAL	,140	,058	,264	2,425	,018	,637	1,569
Galios_D	-,949	,561	-,483	-1,690	,096	,093	10,756
VYR_D	,876	,560	,359	1,562	,124	,143	6,973
ILGT_D	,960	,592	,395	1,622	,110	,128	7,841
EPI	-,521	,782	-,322	-,666	,508	,032	30,892
CO2_T_GYV	1,307	3,416	,079	,383	,703	,176	5,689
BVP_GYV	,001	,001	,168	,640	,525	,110	9,056
BVP_PRI AUG	-780,572	500,450	-,212	-1,560	,124	,412	2,429

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 15 lentelės duomenis matyti, jog reikšmingumo lygis likusiems rodikliams pakilo, bet dar nepasiekė reikšmingumo ribos $p < 0,05$, todėl iš modelio yra pašalinamas CO2_T_GYV kintamasis. Pašalinus kintamąjį sudaryta nauja koeficientų lentelė esanti žemiau.

16 lentelė. Koeficientai,b 1-5

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinearumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 LAISV_D	1,471	,573	,589	2,569	,013	,142	7,044
GYV_SK_ŠAL	,142	,057	,268	2,488	,016	,643	1,556
Galios_D	-,939	,557	-,477	-1,686	,097	,093	10,731
VYR_D	,897	,554	,368	1,619	,111	,145	6,906
ILGT_D	,973	,587	,401	1,659	,102	,128	7,815
EPI	-,508	,776	-,314	-,654	,515	,032	30,831
BVP_GYV	,001	,001	,219	,985	,329	,150	6,645
BVP_PRI AUG	-812,991	489,651	-,220	-1,660	,102	,424	2,359

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 16 lentelės duomenis matyti, jog modelyje reikšmingi išliko tie patys du kintamieji LAISV_D ir GYV_SK_ŠAL. Kitų kintamųjų reikšmingumo rodiklis pagerėjo, bet nepasiekė reikšmingumo ribos $p < 0,08$. Iš modelio pašalinamas kintamasis EPI. Pašalinus EPI rodiklį buvo sudaryta 17 lentelė.

17 lentelė. Koeficientai, b 1-6

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	LAISV_D	1,275	,486	,511	2,625	,011	,195	5,117
	GYV_SK_ŠAL	,148	,056	,280	2,642	,010	,660	1,515
	GaliOS_D	-1,147	,454	-,583	-2,524	,014	,138	7,221
	VYR_D	,833	,543	,342	1,535	,130	,149	6,693
	ILGT_D	,803	,523	,330	1,534	,130	,159	6,271
	BVP_GYV	,001	,001	,152	,774	,442	,191	5,227
	BVP_PRIAUG	-777,935	484,386	-,211	-1,606	,114	,429	2,331

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Kaip matyti iš 17 lentelės pašalinus kintamąjį EPI (aplinkosaugos indeksą) pagerėjo kitų kintamųjų reikšmingumas. Dabar viso galima matyti tris reikšmingus kintamuosius LAISV_D (0,011 reikšmingumas), GYV_SK_ŠAL (0,010 reikšmingumas) ir GaliOS_D (0,014 reikšmingumas). Iš modelio yra pašalinamas kitas mažiausiai reikšmingas kintamasis BVP_GYV (0,442). Žemiau yra pateikiama atnaujinta koeficientų lentelė.

18 lentelė. Koeficientai, b 1-7

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	LAISV_D	1,470	,414	,589	3,554	,001	,268	3,736
	GYV_SK_ŠAL	,136	,054	,256	2,534	,014	,721	1,386
	GaliOS_D	-1,259	,429	-,640	-2,934	,005	,154	6,484
	VYR_D	,868	,539	,356	1,610	,113	,150	6,647
	ILGT_D	1,056	,407	,434	2,591	,012	,261	3,825
	BVP_PRIAUG	-721,884	477,357	-,196	-1,512	,136	,439	2,279

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 18 lentelės duomenis matyti, jog pašalinus kintamąjį BVP_GYV dabar reikšmingi yra 4 kintamieji: LAISV_D (0,001), GYV_SK_ŠAL (0,014), GALIOS_D (0,005) ir ILGT_D (0,012). Toliau iš modelio yra pašalinamas BVP_PRIAUG. Sudaroma 18 lentelė.

19 lentelė. Koeficientai,b 1-8

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 LAISV_D	1,378	,413	,552	3,333	,001	,274	3,656
GYV_SK_ŠAL	,110	,051	,207	2,141	,036	,805	1,243
Galios_D	-1,374	,427	-,699	-3,218	,002	,159	6,282
VYR_D	,782	,541	,321	1,444	,154	,152	6,574
ILGT_D	1,063	,412	,437	2,583	,012	,261	3,825

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 19 lentelės duomenis matyti, jog pašalinus kintamąjį BVP_PRI AUG išliko 4 reikšmingi kintamieji. Kintamasis VYR_D neįgavo reikšmingos reikšmės, todėl jis iš modelio turi būti pašalintas.

20 lentelė. Koeficientai,b 1-9

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 LAISV_D	1,638	,375	,656	4,365	,000	,338	2,961
GYV_SK_ŠAL	,119	,051	,225	2,334	,023	,819	1,220
Galios_D	-1,096	,384	-,557	-2,852	,006	,200	5,008
ILGT_D	1,215	,401	,500	3,029	,004	,280	3,573

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

20 lentelė gauta pašalinus paskutinį nereikšmingą kintamąjį iš regresijos lygties. Visų kintamų VIF reikšmės yra mažesnės, arba artimos 5 todėl multikolinarumo problemos nėra. Atlikus regresinę analizę nustatyta, jog įmonės socialinės atsakomybės atskleidimas priklauso nuo keturių kintamųjų: LASV_D, GYV_SK_ŠAL, Galios_D ir ILGT_D. R Square rodiklis lygus 0,519. Žemiau yra pateikiama pagal tyrimo rezultatus sudaryta tiesinė regresija.

$$\text{Ataskaitu_SK} = -1,096 * \text{Galios_D} + 1,215 * \text{ILGT_D} + 1,638 * \text{LAISV_D} + 0,119 * \text{GYV_SK_ŠAL}$$

Iš sudarytos regresinės lygties matyti, jog kintamieji ILGT_D, LAISV_D ir GYV_SK_ŠAL analizuojamą priklausomąjį kintamąjį Ataskaitu_SK veikia teigiamai, o kintamasis Galios_D veikia neigiamai. Tyrimo pradžioje kiekvienas Hofstede kultūros dimensijai buvome iškėlę po hipotezę. Pagal gautus rezultatus, matome jog hipotezės: H1, H5 ir H6 atitiko. Ataskaitu_SK šiame regresiniame modelyje buvo teigiamai veikiamas socialinio rodiklio gyventojų skaičius šaliai, bet ryšys buvo priešingas nei tikėtasi. Likę kintamieji modelyje neįgijo norimo reikšmingumo lygio, todėl iš modelio buvo pašalinti.

4.3. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas sugrupavus šalis pagal kriterijus

Tyrimo metu buvo analizuotos 67 šalys pasižyminčios labai įvairiais rodikliais. Siekiant patikslinti gautus tyrimo rezultatus nuspręsta tyrimo duomenis padalinti į dvi dalis pagal šalies ekonominio išsivystymo laipsnį. Siekiant įsitikinti, jog duomenis verta dalinti į dvi dalis pagal šalies išsivystymo stadijos kriterijų, buvo sudaryta nepriklausomų kintamųjų vidurkių palyginimo 21 lentelė.

21 lentelė. Grupinė statistika – besivystančios/ išsivysčiusios šalys

	Besivyst_vyst	N	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Std. Error Mean
Ataskaitu_SK	Besivysto	27	53,0000	78,26926	15,06293
	Išsivysčius	40	89,8000	116,80846	18,46904

Pagal 21 lentelę matyti, jog tyrimo duomenis dalinti šiuo principu nėra tikslinga, nes tiek besivystančios šalys, tiek išsivysčiusios šalys pasižymi panašiomis ataskaitų pateikimo tendencijomis. Tyrimo duomenis nuspręsta pamėginti padalinti šiuo principu: šalyje yra privalomas ĮSA ataskaitų pateikimas, ar ne. Pagal duomenų bazę buvo sudaryta grupinės statistikos 22 lentelė.

22 lentelė. Grupinė statistika – neprivaloma atkleisti / privaloma atkleisti

	Privalomumas	N	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Std. Error Mean
Ataskaitu_SK	Ne	26	14,5769	21,61143	4,23835
	Taip	41	113,2683	116,89611	18,25611

Pagal 22 lentelės duomenis matyti, jog šalys kuriose ĮSA ataskaitų pateikimas yra neprivalomas, nustatytas mažesnis ataskaitų pateikimo vidurkis, nei šalyse kuriose ĮSA ataskaitų pateikimas privalomas. Nuspręsta tyrimo duomenis padalinti į dvi dalis ir atlikti pakartotinį tyrimą siekiant užtikrinti gautus rezultatus. Padalintus tyrimo duomenis galite rasti 3 ir 4 prieduose.

4.3.1. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas šalyse kuriose neprivaloma išleisti ISA ataskaitas

Pradžiai bus analizuojamos šalys kuriose įmonės socialinės ataskaitų pateikimas yra neprivalomas. Iš 67 tiriamų šalių, ataskaitų pateikimas neprivalomas 26 šalyse. Viso šios 26 šalys į duomenų bazę įkėlė 379 įmonės socialinės atsakomybės ataskaitas. Daugiausiai ataskaitų atskleidusios šalys: Pietų Korėja (21,11%), Peru (15,57%), Hong Kong (15,57%) , Singapūras (10,29%), Lenkija (10,29%) ir likusios šalys (27,17%). Žemiau yra pateikiama lentelė su gautomis vidutinėmis duomenų reikšmėmis.

23 lentelė. Apibūdinamoji statistika 2

	Mean	Std. Deviation	N
Ataskaitu_SK	14,5769	21,61143	26
Galios_D	69,7308	16,76558	26
IND_D	36,3462	18,31926	26
VYR_D	45,4231	20,32766	26
NEAPIBREŽ_D	70,8077	19,77072	26
ILGT_D	45,6154	26,33944	26
LAISV_D	36,2692	22,81676	26
EPI	77,6419	9,69220	26
GYV_SK_ŠAL	20,9115	25,20858	26
CO2_T_GYV	5,9692	4,02798	26
BVP_GYV	24653,85	17364,429	26
BVP_PRI AUG	,0215	,02852	26

Iš 23 lentelės matyti, jog analizuojamos 26 šalys ir 12 jas apibūdinančių kintamųjų. Kaip matyti iš lentelės šalis vidutiniškai pateikė apie 15 įmonės socialinės atsakomybės ataskaitų. Šalyse kuriose nėra privaloma išleisti ĮSA vyrauja aukštas galios distancijos ir neapibrėžtumo vengimo lygis, bei žemas individualizmo lygis.

Pagal 5 priede esančią koreliacijos lentelę matyti, jog analizuojant šalis kuriose ĮSA ataskaitų pateikimas nėra privalomas, pateiktų ataskaitų skaičius reikšmingai koreliuoja vos su vienu kintamuoju rodikliu: BVP_GYV. Tarp šių dydžių matomas reikšmingas, vidutinis, teigiamas ryšys (0,436). Bendrojo vidaus produkto vienam gyventojui rodiklis parodo ekonomikos išsivystymo lygį. Dauguma autorių teigia, jog šalys turi pasiekti tam tikrą ekonominį išsivystymo lygį, jog pradėtų rūpintis savo ir kitų aplinkinių šalių tvarumo rodikliais. Taipogi iš lentelės duomenų galima matyti, jog EPI reikšmingai ir teigiamai koreliuoja su IND_D, ILGT_D, BVP_GYV ir neigiamai su GYV_SK_ŠAL. Dauguma anksčiau atliktų autorių tyrimų parodė, jog aukštesni: individualizmo, ilgalaikių tikslų orientacijos, BVP gyventojų rodikliai teigiamai paveikia aplinkosaugos rodiklius, o tuo tarpu aukštas gyventojų skaičius neigiamai. Deja analizuojant duomenis koreliacijos metodu reikšmingą dydį ataskaitų atskleidimui įgavo tik BVP gyventojui. Toliau duomenys bus analizuojami regresine analize.

24 lentelė. Modelio aprašymas 2

Modelis	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Paklaida of the Estimate
1	,781 ^a	,611	,304	18,02345

a. Predictors: (Constant), BVP_PRI AUG, VYR_D, GYV_SK_ŠAL, CO2_T_GYV, LAISV_D, Galios_D, NEAPIBREŽ_D, BVP_GYV, ILGT_D, IND_D, EPI

24 lentelėje esantis R square rodiklis parodo modelio gerumą. Palyginus su anksčiau analizuotu modeliu, dabartinis modelis yra sudarytas geriau, nes R Square rodiklis yra artimesnis 1. Praeitame modelyje R Square reikšmė buvo vos 0,330. Nuspręsta pamėginti sudaryti modelį be konstantos. Žemiau yra pateikiama 25 lentelė su modelio apibendrinimu.

25 lentelė. Moderlio aprašymas 2-1

Modelis	R	R Square ^b	Adjusted R Square	Std. Paklaida of the Estimate
1	,837 ^a	,700	,481	18,53694

a. Predictors: BVP_PRI AUG, GYV_SK_ŠAL, CO2_T_GYV, LAISV_D, IND_D, BVP_GYV, ILGT_D, VYR_D, NEAPIBREŽ_D, Galios_D, EPI

Kaip matyti iš 25 lentelės R Square rodiklio reikšmė padidėja iki 0,7. Kuo R Square rezultato reikšmė arčiau 1, tuo modelis yra labiau atspindintis realią situaciją. Nuspręsta analizuoti modelį be konstantos.

26 lentelė. Koeficientai, b 2-1

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	IND_D	-,628	,334	-,989	-1,879	,080	,072	13,887
	BVP_GYV	,000	,000	,557	1,662	,117	,178	5,619
	Galios_D	-,611	,279	-1,702	-2,191	,045	,033	30,218
	VYR_D	,447	,243	,863	1,841	,085	,091	10,991
	NEAPIBREŽ_D	,326	,239	,932	1,367	,192	,043	23,239
	ILGT_D	,352	,218	,718	1,615	,127	,101	9,887
	LAISV_D	-,039	,189	-,065	-,207	,839	,205	4,883
	EPI	,099	,464	,300	,212	,835	,010	99,767
	GYV_SK_ŠAL	,191	,166	,240	1,147	,270	,456	2,192
	CO2_T_GYV	-,669	1,265	-,186	-,529	,605	,161	6,201
	BVP_PRI AUG	105,249	146,562	,144	,718	,484	,494	2,025

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 26 lentelę matyti, jog šiuo metu modelis turi tik vieną reikšmingą kintamąjį Galios_D (reikšmingumas 0,045). Siekiant padidinti modelio reikšmingumą pašaliname mažiausiai reikšmingą kintamąjį LAISV_D.

27 lentelė. Koeficientai, b 2-2

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	IND_D	-,609	,312	-,960	-1,951	,069	,078	12,902
	BVP_GYV	,000	,000	,569	1,783	,094	,184	5,430
	Galios_D	-,607	,270	-1,689	-2,250	,039	,033	30,024
	VYR_D	,440	,233	,848	1,888	,077	,093	10,734
	NEAPIBREŽ_D	,324	,231	,924	1,401	,180	,043	23,171
	ILGT_D	,370	,194	,754	1,905	,075	,120	8,345
	EPI	,066	,424	,201	,156	,878	,011	88,417
	GYV_SK_ŠAL	,195	,160	,246	1,223	,239	,465	2,151
	CO2_T_GYV	-,727	1,195	-,202	-,608	,552	,170	5,892

BVP_PRIAUG	97,773	137,723	,134	,710	,488	,526	1,902
------------	--------	---------	------	------	------	------	-------

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Iš modelio pašalinus kintamąjį LAISV_D, R Square rodiklis sumažėjo iki 0,699. Kaip ir anksčiau vienintelis reikšmingas kintamasis modelyje liko Galios_D. Toliau šaliname mažiausiai reikšmingą kintamąjį EPI. 28

28 lentelė. Koeficientai,b 2-3

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 IND_D	-,575	,218	-,907	-2,638	,017	,150	6,680
BVP_GYV	,001	,000	,584	1,967	,066	,201	4,975
Galios_D	-,587	,231	-1,634	-2,537	,021	,043	23,440
VYR_D	,450	,217	,868	2,075	,053	,101	9,875
NEAPIBREŽ_D	,345	,182	,984	1,897	,075	,066	15,209
ILGT_D	,384	,168	,782	2,283	,036	,151	6,629
GYV_SK_ŠAL	,193	,155	,243	1,251	,228	,468	2,137
CO2_T_GYV	-,793	1,086	-,221	-,731	,475	,194	5,155
BVP_PRIAUG	98,890	133,532	,136	,741	,469	,527	1,897

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 28 lentelės duomenis matyti, jog iš modelio pašalinus kintamąjį EPI, trys kintamieji: IND_D, Galios_D, ILGT_D įgijo reikšmingas vertes. Verta paminėti, jog modelio gerumas nesumažėjo, nes R Square rodiklis išliko visiškai nepakitęs. Šiuo metu mažiausiai reikšmingas kintamasis modelyje yra CO2_T_GYV, todėl jį šaliname iš modelio.

29 lentelė. Koeficientai,b 2-4

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 IND_D	-,578	,215	-,911	-2,683	,015	,150	6,679
BVP_GYV	,000	,000	,524	1,861	,079	,218	4,594
Galios_D	-,583	,228	-1,623	-2,553	,020	,043	23,425
VYR_D	,424	,211	,818	2,009	,060	,104	9,610
NEAPIBREŽ_D	,333	,179	,949	1,862	,079	,066	15,078
ILGT_D	,341	,156	,696	2,192	,042	,171	5,840
GYV_SK_ŠAL	,192	,152	,242	1,259	,224	,468	2,137
BVP_PRIAUG	110,649	130,830	,152	,846	,409	,535	1,870

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Kaip matyti iš 29 lentelės, pašalinus mažiausiai reikšmingą kintamą, daugumos kintamųjų reikšmingumas padidėjo. R Square rodiklis parodantis modelio tinkamumą sumažėjo iki 0,690. Šie rezultatai parodo, jog buvo pašalintas modeliui netinkamas kintamasis. Toliau iš modelio pašaliname mažiausiai reikšmingą kintamąjį BVP_PRIAUG ir sudarome 30 lentelę.

30 lentelė. Koeficientai, b 2-5

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika		
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF	
1	IND_D	-,512	,199	-,808	-2,569	,019	,172	5,821
	BVP_GYV	,001	,000	,601	2,274	,035	,243	4,113
	Galios_D	-,555	,224	-1,546	-2,476	,023	,044	22,952
	VYR_D	,410	,209	,791	1,963	,064	,105	9,550
	NEAPIBRĖŽ_D	,294	,171	,838	1,714	,103	,071	14,076
	ILGT_D	,321	,153	,655	2,104	,049	,175	5,704
	GYV_SK_ŠAL	,222	,147	,280	1,511	,147	,495	2,019

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Kaip matyti iš 30 lentelės, pašalius kintamąjį BVP_PRIAUG, modelyje esančių kintamųjų reikšmingumas padidėjo, bet modelio reikšmingumas rodiklis R Square sumažėjo iki 0,677. Nors rodiklis ir sumažėjo, tačiau modelis vis dar reikšmingas, nes rodiklis yra didesnis nei 0,2. Toliau iš modelio šaliname mažiausiai reikšmingą rodiklį GYV_SK_ŠAL iš sudarome 31 lentelę.

31 lentelė. Koeficientai, b 2-6

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika		
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF	
1	IND_D	-,573	,202	-,903	-2,841	,010	,179	5,588
	BVP_GYV	,000	,000	,479	1,844	,080	,268	3,729
	Galios_D	-,508	,229	-1,414	-2,217	,038	,044	22,499
	VYR_D	,459	,213	,885	2,157	,043	,107	9,320
	NEAPIBRĖŽ_D	,328	,175	,937	1,873	,076	,072	13,827
	ILGT_D	,348	,157	,709	2,222	,038	,178	5,629

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pagal 31 lentelę matyti, jog pašalinus mažiausiai reikšmingą kintamąjį GYV_SK_ŠAL, kitų BVP_GYV ir NEAPIBRĖŽ_D rodiklių reikšmingumas sumažėjo, o likusių reikšmingumai padidėjo. R Square rodiklis atspindintis modelio tikslumą sumažėjo iki 0,638. Toliau iš modelio pašaliname mažiausiai reikšmingą kintamąjį BVP_GYV ir sudaroma nauja koeficientų lentelė.

32 lentelė. Koeficientai, b 2-7

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinearumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	IND_D	-,581	,213	-,916	-2,732	,012	,179	5,585
	Galios_D	-,528	,241	-1,469	-2,185	,040	,045	22,449
	VYR_D	,548	,219	1,058	2,507	,020	,113	8,836
	NEAPIBRĖŽ_D	,368	,183	1,050	2,005	,058	,073	13,616
	ILGT_D	,457	,153	,931	2,984	,007	,207	4,829

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pašalinus iš modelio kintamąjį BVP_GYV, modelyje visiškai nebeliko jokių ekonominių rodiklių. Visi likę kintamieji yra Hofstede kultūrų dimensijos. Pašalinus kintamąjį R Square rodiklis sumažėjo iki 0,577. Kitaip tariant 57,7% atvejų, kuomet šiais kintamaisiais prognozuosime pateiktų ataskaitų skaičių, gausime teisingą rezultatą. Toliau šalinant mažiausiai reikšmingus kintamuosius iš modelio, R Square rodiklis ir kintamųjų reikšmingumo lygis pradeda blogėti, todėl daugiau kintamųjų iš modelio nuspręsta nebešalinti. Žemiau yra pateikta sudaryta regresinė lygtis:

$$\text{Ataskaitu_SK} = \text{IND_D} * (-0.581) + \text{Galios_D} * (-0.528) + \text{VYR_D} * (0.548) + \text{NEAPIBRĖŽ_D} * 0,368 + \text{ILGT_D} * 0,457$$

Iš sudarytos regresinės lygties matyti, jog kintamieji VYR_D, NEAPIBRĖŽ_D, ILGT_D analizuojamą priklausomąjį kintamąjį Ataskaitu_SK veikia teigiamai, o kintamieji IND_D ir GALIOS_D veikia neigiamai. Palyginus su tyrimo pradžioje iškeltomis hipotezėmis: trys hipotezės atitiko, dvi neatitiko, o kintamasis LAISV_D neįgijo reikšmingo ryšio. Kintamasis IND_D įgavo neigiamą ryšį, nors ankstesnių autorių tyrimuose individualizmo lygis skatino ĮSA ataskaitų atskleidimą, arba neturėjo jokio poveikio. Tokius rezultatus galėjo lemti tai, jog į šią tyrimo imtį pateko smulkios šalys, kurios individualizmo lygis aukštas, o pateiktų ataskaitų skaičius mažas.

4.3.2. ĮSA ataskaitų pateikimo tyrimas šalyse kuriose privaloma išleisti ISA ataskaitas

Šiuo metu analizuosime šalis, kuriose socialinės atsakomybės ataskaitų pateikimas yra privalomas. Iš 67 tiriamų šalių, ataskaitų pateikimas privalomas 41 šalyje. Analizuojamų šalių įmonės 2015 metais į GRI duomenų bazę įkėlė 4644 ĮSA ataskaitas. Daugiausiai ataskaitų įkėlė: JAV (11,99%), Taivanas (8,83%), Japonija (7,15%), Pietų Afrika (5,88%), Brazilija (5,58%) ir likusios (60,57%). Žemiau yra pateikiama lentelė su gautomis vidutinėmis duomenų reikšmėmis.

33 lentelė. Apibūdinamoji statistika 3

	Mean	Std. Deviation	N
Ataskaitu_SK	113,2683	116,89611	41
Galios_D	56,0976	22,01000	41
IND_D	49,2927	23,72577	41
VYR_D	49,8780	20,83050	41
NEAPIBREŽ_D	65,0244	21,23851	41
ILGT_D	47,9268	21,81673	41
LAISV_D	52,0244	20,42607	41
EPI	78,4968	11,59641	41
GYV_SK_ŠAL	128,0659	281,85208	41
CO2_T_GYV	6,7073	4,61212	41
BVP_PRI AUG	,0266	,02163	41
BVP_GYV	32004,88	19762,603	41

Pagal 33 lentelės duomenis matyti, jog dabartinėje tyrimo imtyje yra 41 šalis. Vidutiniškai viena šalis 2015 metais pateikė 113 įmonės socialinės atsakomybės ataskaitų. Iš galios distancijos vidurkių, galima spręsti jog šalyse kuriose ĮSA ataskaitų pateikimas yra privalomas, vyrauja didesnis neapibrėžtumo vengimo lygis. Visos kitos galios distancijos balansuoja ties neutralia zona 50.

Iš 6 priede esančios koreliacijos lentelės matyti, jog nė vienas iš kintamųjų neįgyja reikšmingo ryšio su analizuojamu kintamuoju Ataskaitų_SK. Koreliacija yra pastebima tarp aplinkosaugos iniciatyvos indekso ir daugumos kitų rodiklių. EPI indeksas teigiamai ir reikšmingai yra veikiamas IND_D, LAISV_D, CO_2_GYV, BVP_GYV ir neigiamai veikiamas GALIOS_D, GYV_SK_ŠAL, ir BVP_PRI AUG. Toliau regresijos metodu ištirsime šalis, kuriose ĮSA ataskaitų išleidimas yra privalomas.

34 lentelė. Modelio aprašymas 3

Modelis	R	R Square	Adjusted R Square	Std. error of the Estimate
1	,596 ^a	,356	,111	110,20497

a. Predictors: (Constant), LAISV_D, VYR_D, CO2_T_GYV, NEAPIBREŽ_D, ILGT_D, Galios_D, GYV_SK_ŠAL, BVP_PRI AUG, EPI, IND_D, BVP_GYV

Pagal modelio aprašomąją lentelę matyti, jog R Square rodiklis yra labai arti minimalios ribos 0,2. Kadangi konstantos reikšmingumas modelyje yra mažiausias, nuspręsta pamėginti iš modelio pašalinti konstantą. Žemiau yra pateikta 35 lentelė su modelio apibūdinimu.

35 lentelė. Modelio aprašymas 3 - 1

Modelis	R	R Square ^b	Adjusted R Square	Std. error of the Estimate
1	,818 ^a	,670	,548	108,68616

a. Predictors: LAISV_D, GYV_SK_ŠAL, BVP_PRI AUG, CO2_T_GYV, ILGT_D, VYR_D, Galios_D, IND_D, NEAPIBREŽ_D, BVP_GYV, EPI

Pašalinus konstantą iš modelio R Square rodiklis parodantis modelio tikslumą padidėjo iki 0,67. Nuspręsta modelį analizuoti be konstantos. Žemiau yra pateikiama pirmoji modelio kintamųjų lentelė.

36 lentelė. Koeficientai,b 3-1

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinerumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 IND_D	-,679	1,243	-,229	-,546	,589	,063	15,986
Galios_D	,670	1,515	,249	,442	,662	,035	28,852
VYR_D	1,705	1,061	,569	1,607	,118	,088	11,371
ILGT_D	1,104	1,146	,359	,963	,343	,079	12,594
EPI	-,485	1,849	-,238	-,262	,795	,013	74,658
GYV_SK_ŠAL	,117	,085	,223	1,381	,177	,424	2,358
CO2_T_GYV	4,759	6,389	,239	,745	,462	,107	9,315
BVP_GYV	,001	,002	,167	,307	,761	,037	26,738
BVP_PRI AUG	-2844,450	1339,808	-,600	-2,123	,042	,138	7,249
NEAPIBREŽ_D	-1,272	1,293	-,537	-,984	,333	,037	27,093
LAISV_D	1,868	1,121	,644	1,667	,106	,074	13,576

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Kaip matyti iš 36 lentelės, tik vienas kintamasis BVP_PRI AUG įgavo reikšmingą vertę. Toliau iš modelio bus pašalintas labiausiai nereikšmingas kintamasis EPI. Kaip matyti modelyje šis rodiklis dabar turi neigiamą reikšmę ĮSA atskleidimui, nors teoriškai turėtų būti priešingai. Žemiau yra pateikta nauja modelio koeficientų lentelė.

37 lentelė. Koeficientai,b 3-2

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinerumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 IND_D	-,854	1,033	-,288	-,827	,415	,088	11,380
Galios_D	,537	1,407	,200	,381	,705	,039	25,627
VYR_D	1,727	1,042	,576	1,658	,107	,088	11,300
ILGT_D	1,075	1,124	,349	,956	,346	,080	12,474
GYV_SK_ŠAL	,116	,084	,220	1,387	,175	,426	2,347
CO2_T_GYV	4,958	6,248	,249	,794	,433	,109	9,183
BVP_GYV	,001	,002	,122	,240	,812	,042	24,070
BVP_PRI AUG	-2844,055	1319,532	-,600	-2,155	,039	,138	7,249
NEAPIBREŽ_D	-1,417	1,152	-,598	-1,230	,228	,045	22,164
LAISV_D	1,736	,986	,599	1,760	,088	,092	10,842

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

EPI kintamasis pašalintas iš modelio beveik nepakeitė modelio tikslumo R Square = 0.669. Kaip ir ankstesniu atveju vienintelis kintamasis BVP_PRI AUG išliko reikšmingas. Toliau iš modelio šalinamas mažiausiai reikšmingas kintamasis BVP_GYV.

38 lentelė. Koeficientai, b 3-3

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 Galios_D	,330	1,096	,123	,301	,765	,062	16,040
IND_D	-,790	,983	-,267	-,804	,428	,094	10,619
VYR_D	1,616	,919	,539	1,758	,088	,110	9,066
NEAPIBREŽ_D	-1,317	1,057	-,556	-1,245	,222	,052	19,246
ILGT_D	1,245	,859	,404	1,449	,157	,133	7,508
LAISV_D	1,851	,850	,638	2,177	,037	,121	8,296
GYV_SK_ŠAL	,109	,078	,207	1,406	,169	,477	2,097
CO2_T_GYV	5,921	4,715	,297	1,256	,218	,186	5,389
BVP_PRI AUG	-2675,088	1099,071	-,564	-2,434	,021	,193	5,181

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Kaip ir ankstesniu atveju pašalinus mažiausiai reikšmingą kintamąjį BVP_GYV, modelio tikslumas beveik nepakito R Square = 0.668. Šiuo metu modelyje du kintamieji: LAISV_D ir BVP_PRI AUG yra reikšmingi. Rodiklis Galios_D yra mažiausiai reikšmingas ir rodo priešingą, bei planuota ryšį, todėl šį kintamąjį pašaliname.

39 lentelė. Koeficientai 3-4

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1 IND_D	-,848	,951	-,286	-,892	,379	,098	10,210
VYR_D	1,585	,901	,529	1,760	,088	,112	8,951
NEAPIBREŽ_D	-1,097	,756	-,464	-1,451	,156	,099	10,126
ILGT_D	1,267	,844	,411	1,501	,143	,134	7,454
LAISV_D	1,899	,823	,655	2,308	,027	,125	7,995
GYV_SK_ŠAL	,116	,073	,221	1,589	,122	,523	1,911
CO2_T_GYV	5,781	4,627	,290	1,249	,220	,187	5,336
BVP_PRI AUG	-2488,470	895,288	-,525	-2,780	,009	,283	3,536

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Kaip ir ankstesniu atveju pašalinus kintamąjį iš modelio, jo tikslumas pablogėjo labai minimaliai. R Square reikšmė šiuo metu yra 0,667. Kaip ir ankstesniu atveju du kintamieji LAISV_D ir BVP_PRI AUG įgijo reikšmingas vertes. Mažiausiai reikšmingas kintamasis IND_D, rodo priešingą nei hipotezinį ryšį, todėl šį kintamąjį pašaliname iš modelio.

40 lentelė. Koeficientai, b 3-5

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	VYR_D	1,418	,878	,473	1,615	,116	,117	8,567
	NEAPIBREŽ_D	-,979	,742	-,414	-1,319	,196	,102	9,815
	ILGT_D	1,054	,807	,342	1,306	,200	,146	6,860
	LAISV_D	1,523	,705	,526	2,162	,038	,170	5,897
	GYV_SK_ŠAL	,116	,073	,221	1,595	,120	,523	1,911
	CO2_T_GYV	3,431	3,793	,172	,905	,372	,277	3,607
	BVP_PRI AUG	-2291,109	864,920	-,483	-2,649	,012	,301	3,320

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pašalinus kintamąjį IND_D iš modelio, jo tikslumas sumažėjo iki R Square = 0.659. Kaip ir anksčiau tik du kintamieji: BVP_PRI AUG ir LAISV_D modelyje yra reikšmingi. Mažiausiai reikšmingas kintamasis CO2_T_GYV yra pašalinamas.

41 lentelė. Koeficientai, b 3-6

Modelis		Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinierumo Statistika	
		B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF
1	VYR_D	1,479	,874	,493	1,693	,099	,117	8,517
	NEAPIBREŽ_D	-1,045	,737	-,441	-1,418	,165	,103	9,721
	ILGT_D	1,304	,756	,424	1,724	,093	,165	6,055
	LAISV_D	1,805	,630	,623	2,864	,007	,211	4,744
	GYV_SK_ŠAL	,112	,073	,212	1,538	,133	,526	1,901
	BVP_PRI AUG	-2372,035	858,046	-,500	-2,764	,009	,304	3,284

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pašalinus kintamąjį iš modelio, jo tikslumas sumažėjo iki R Square = 0.651. Kaip ir ankstesniais atvejais modelyje yra tik du reikšmingi kintamieji: LAISV_D ir BVP_PRI AUG. NEAPIBREŽ_D kintamasis modelyje yra mažiausiai reikšmingas, bei modelį veikia priešingu ryšiu nei tikėtasi, todėl šį kintamąjį pašaliname iš modelio.

42 lentelė. Koeficientai, b 3-7

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinero Statistika		
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF	
1	VYR_D	,909	,786	,303	1,156	,255	,149	6,711
	ILGT_D	,741	,652	,241	1,135	,264	,228	4,384
	LAISV_D	1,484	,596	,512	2,488	,018	,242	4,132
	GYV_SK_ŠAL	,136	,072	,258	1,901	,065	,557	1,795
	BVP_PRIAUG	-2227,809	863,873	-,470	-2,579	,014	,309	3,238

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pašalinus kintamąjį modelio tikslumas sumažėjo iki R Square = 0.631. Kaip ir anksčiau du kintamieji: LAISV_D ir BVP_PRIAUG yra reikšmingi. Kiti modelyje esantys kintamieji reikšmingumo ribos nepasiekė. Toliau iš modelio yra pašalinamas mažiausiai reikšmingas kintamasis ILGT_D.

43 lentelė. Koeficientai^b 3-8

Modelis	Nestandardizuoti koeficientai		Standartizuoti koeficientai	t	Sig.	Kolinero Statistika		
	B	Std. Paklaida	Beta			Tolerancija	VIF	
1	VYR_D	1,387	,666	,463	2,081	,044	,209	4,785
	LAISV_D	1,636	,584	,564	2,804	,008	,255	3,924
	GYV_SK_ŠAL	,153	,070	,289	2,169	,037	,581	1,721
	BVP_PRIAUG	-2283,442	865,846	-,482	-2,637	,012	,310	3,228

a. Dependent Variable: Ataskaitu_SK

b. Linear Regression through the Origin

Pašalinus iš modelio kintamąjį ILGT_D, modelio tikslumas sumažėjo iki R Square = 0.618, bet tai palyginus yra aukštas tikslumas. Šiuo metu visi modelyje esantys kintamieji tapo reikšmingais: VYR_D (reikšmingumas 0,044), LAISV_D (reikšmingumas (0,08), GYV_SK_ŠAL (reikšmingumas 0,037), BVP_PRIAUG (reikšmingumas 0,012). Modelyje liko du dimensijos ir du ekonominiai/socialiniai kintamieji. Į modelį buvo mėginta įtraukti konstantą, tačiau modelio ir kintamųjų reikšmingumas sumažėja. Žemiau yra pateikta pagal modelį sudaryta regresijos lygtis.

$$\text{Ataskaitu_SK} = 1.387 * \text{VYR_D} + 1.636 * \text{LAISV_D} + 0.153 * \text{GYV_SK_ŠAL} + (-2284,442) * \text{BVP_PRIAUG}$$

Iš sudarytos regresinės lygties matyti, jog kintamieji VYR_D, LAISV_D, GYV_SK_ŠAL, ĮSA ataskaitų pateikimą veikė teigiamai, o tuo tarpu BVP_PRIAUG neigiamai. Netikėtai VYR_D kintamasis įgijo teigiamą reikšmę ĮSA ataskaitų atskleidimui. Iš 7 anksčiau analizuotų autorių tyrimų, tik viename buvo pastebėta VYR_D teigiama įtaka ESI rodikliui. Žemiau yra pateikiama apibendrinta tyrimų lentelė.

44 lentelė. Tyrimų apibendrinimas

Modelis	R Square	Regresinė lygtis	Multikolinearumas
Tiriamos visos šalys	0,519	$Ataskaitų_SK = (-1,096) * Galios_D + 1,215 * ILGT_D + 1,638 * LAISV_D + 0,119 * GYV_SK_ŠAL$	Nėra
Tiriamos šalys kur ĮSA neprivalomas	0,577	$Ataskaitų_SK = IND_D * (-0.581) + Galios_D * (-0.528) + VYR_D * (-0.548) + NEAPIBRĖŽ_D * 0,368 + ILGT_D * 0,457$	Yra
Tiriamos šalys kur ĮSA privaloma	0,618	$Ataskaitų_SK = 1.387 * VYR_D + 1.636 * LAISV_D + 0.153 * GYV_SK_ŠAL + (-2284,442) * BVP_PRIAUG$	Nėra

Kaip matyti iš 42 lentelės tiriant šalis, kurios ĮSA ataskaitų pateikimas yra privalomas, modelio tikslumas yra didžiausias. Visų modelių R Square yra didesnis, nei minimalus modelio tikslumas 0,200. Apžvelgiant regresijos lygtis, galima pastebėti jog nė vienas iš naudotų nepriklausomų kintamųjų nėra atrinktas visuose trijuose modeliuose. Galios_D rodiklis kaip ir kitų autorių: Husted (2005), D. Ringov ir M. Zollo (2007), Park su kitais (2007), Luo (2013) tyrimuose pademonstravo neigiamą įtaką ĮSA ataskaitų atskleidimui. Galios_D dimensijos poveikis buvo toks pats kaip prognozuota pirmąją hipoteze. Rodiklis ILGT_D, kaip ir kitų autorių tyrimuose įgijo teigiamą reikšmę ĮSA ataskaitų atskleidimui. Kiti autoriai gavę tokius pačius rezultatus: Parboteeah ir kiti (2012), Luo (2013). LAISV_D rodiklis taipogi dviejuose tyrimuose įgijo teigiamą reikšmę. Vienintelis autorius M. Coulmont. 2015 savo modelyje naudojo kultūros laisvumo dimensiją, tačiau jo tyrime ši dimensija turėjo neigiamą poveikį ĮSA atskleidimui. GYV_SK_SAL kintamasis ĮSA ataskaitų atskleidimą analizuojamais atvejais veikė dviprasmiškai: analizuojant visas šalis – teigiamai, analizuojant šalis kur ĮSA ataskaitų ruošimas privalomas – neigiamai. Husted (2005) metų tyrime gyventojų skaičius turėjo neigiamą reikšmę ĮSA ataskaitų atskleidimui. Yra du požiūriai kodėl gauti rezultatai nesutampa: didesnis gyventojų skaičius lemia, jog yra daugiau žmonių besirūpinančių socialinėmis problemomis. Taipogi didesnis gyventojų skaičius dažniausiai vyrauja neturtingose šalyse, o neturtingos šalys prioretizuoja ekonomikos vystymą, o ne socialinių idėjų įgyvendinimą. VYR_D kintamasis taipogi pateko į dvi regresijos lygtis ir skirtingais atvejais įgijo priešingas reikšmes. Analizuojant šalis, kuriose ĮSA atskleidimas nėra privalomas VYR_D kintamasis ĮSA atskleidimą kaip ir kitų autorių tyrimuose: Husted (2005), D. Ringow ir M. Zollo (2007), Park su kitais (2007), Luo (2013) įgijo neigiamą reikšmę. Tuo tarpu analizuojant šalis kuriose ĮSA pateikimas privalomas, VYR_D ĮSA ataskaitų atskleidimą veikė teigiamai. Nė vienas iš analizuotų autorių tyrimo tokio poveikio ĮSA ataskaitoms vyriškumas neturėjo. Tokį poveikį galima paaiškinti tik tuo, jog buvo analizuojamos šalys kuriose ĮSA ataskaitų pateikimas yra privalomas. Dažniausiai šis privalumas yra būdingas šalims, kurios jau yra ekonomiškai išsivysčiusios, todėl vyriškumo lygis neblogino ĮSA ataskaitų teikimo rezultatų. Kintamasis NEAPIBRĖŽ_D įgijo reikšmingą vertę tik modelyje, kuriame analizavome šalis kuriose ĮSA pateikimas nėra privalomas. Vos du autoriai: Luo (2013) ir Vachon (2009) nustatė ryšį tarp NEAPIBRĖŽ_D ir ĮSA ataskaitų atskleidimų. Kaip ir mūsų atveju kintamasis NEAPIBRĖŽ_D

teigiamai veikė ĮSA ataskaitų pateikimo praktika. Rodiklis BVP_PRIAUG trečio tyrimo metu įgijo neigiamą reikšmę kaip ir buvo tikėtasi. Šalys kurios pasižymi sparčiu BVP augimo tempu, daugiau investuoja išteklių į ekonomikos didinimą, o ne į įmonės tvarumo politikas. Iš peržvelgtos literatūros nė vienas iš autorių anksčiau šio rodiklio nenaudojo.

Pirmuoju tyrimu kuomet buvo analizuojama visa duomenų bazė buvo nustatyta koreliacija tarp priklausomo kintamojo Ataskaitų_SK su keturiais nepriklausomais kintamaisiais: Galios_D, IND_D, LAISV_D ir CO2_T_GYV. Kaip ir ankstesniuose autorių tyrimuose, visi išskyros Galios_D kintamąjį, ĮSA ataskaitų atskleidimą veikė teigiamai. Antrojo tyrimo metu priklausomas kintamasis koreliavo tik su ekonominiu rodikliu BVP gyventojui. Kaip ir kitų autorių tyrimuose BVP gyventojui teigiamai veikė ĮSA ataskaitų atskleidimą. Trečio tyrimo metu nebuvo nustatyta jokie ryšio tarp Ataskaitų_SK ir kitų nepriklausomų kintamųjų. Galima paminėti, tik kad EPI (aplinkosaugos iniciatyvos indeksas) rodiklis teigiamai koreliavo su IND_D, LAISV_D, CO2_GYV, BVP_GYV ir neigiamai koreliavo su GALIOS_D, GYV_SK_ŠAL, bei BVP_PRIAUG. Atlikus regresines analizes buvo sudaryti trys regresijos lygtys su kuriomis būtų galima prognozuoti ĮSA ataskaitų pateikimą naudojant kitus nepriklausomus kintamuosius. Didžiausią reikšmingumą turi trečioji lygtis, kuomet kaip duomenų bazė buvo naudojamos šalys kuriose ĮSA ataskaitų pateikimas yra privalomas. Sudarius modelį naudojant šalių duomenis kuriose ĮSA ataskaitų teikimas neprivalomas aptikta multikolinerumo problema, todėl modeliu nerekomenduotina naudotis. Visų modelių kintamieji situaciją apibūdina nuo 50-60% tikslumu.

IŠVADOS

1. Nacionalinė kultūra, tai normų, tikėjimo ir papročių rinkinys kuris vienija vienos tautos žmones. Kiekviena tauta turi savo individualias charakteristikas, arba kitaip vadinamas nacionalinėmis kultūros dimensijomis. Šiuo metu autoriai apibūdina 6 nacionalinės kultūros dimensijas. Šios dimensijos veikia ne tik šalyje gyvenančius pavienius individus, bet ir jose įsikūrusias įmones, bei jų priimamus sprendimus. Įvairūs autoriai teigia, jog įmonės socialinės atsakomybės vykdymas ir informacijos atkleidimas yra tiesiogiai veikiamas šalies nacionalinių kultūrų ir jų kombinacijų derinių. Pasak autorių ĮSA veikla individualistinėse, į trumpalaikius tikslus orientuotose, vyriškumu pasižyminčiose šalyse bus vertinama neigiamai, o tuo tarpu kolektyvistinėse, į ilgus tikslus orientuotose, moteriškumu pasižyminčiose šalyse bus vertinama teigiamai.

2. Atlikus autorių tyrimų analizę nustatyta, jog kultūros dimensijos įmonės socialinės atsakomybės informacijos atkleidimą veikia įvairiai. Aukštesnis galios distancijos lygis, vyriškumo lygis dažniausiai ĮSA informacijos atkleidimą veikė neigiamai, o tuo tarpu aukštesnis individualizmo, neapibrėžtumo vengimo, ilgalaikių tikslų orientacijos ir laisvumo distancijos rodiklis turėjo teigiamą įtaką ĮSA informacijos atkleidimui.

3. Darbe buvo sudaryta 16 žingsnių nacionalinės kultūros įtakos įmonių socialinės atsakomybės informacijos atkleidimui metodika. Metodika yra skirta regresijos modelių analizei ir regresijos lygties sudarymui, išvadų pateikimui. Analizei buvo pasirinkti ankstesnių autorių naudoti Hofstede nacionalinių kultūrų nepriklausomi kintamieji: galios distancijos, individualumo, vyriškumo, neapibrėžtumo vengimo, ilgalaikių tikslų, laisvumo lygio dimensijos. Laisvumo lygio dimensija buvo sukurta 2010 metais, todėl vos keli autoriai nagrinėjo šios dimensijos įtaką ĮSA atskleidimui. Kaip papildomi kintamieji buvo įtraukti anksčiau autorių naudoti: gyventojų skaičius šalyje, CO2 gyventojui, BVP gyventojui JAV doleriais. Šis modelis išsiskiria naujais papildomais nepriklausomais kintamaisiais EPI indeksu ir šalies BVP procentiniu priaugiu. Šie papildomi nepriklausomi kintamieji turėtų geriau padėti atskleisti priklausomojo kintamojo priklausomybę, nuo jį veikiančių nepriklausomų kintamųjų. Daugelis autorių savo tyrimą atliko naudodami tik vieną iš trijų toliau išvardintų metodų: koreleacijos, vidurkių ir regresijos. Šis atliktas tyrimas apėmė koreleacijos ir regresijos metodus, todėl gautus tyrimo rezultatus buvo galima palyginti.

4. Empiriškai ištyrus įvairių šalių nacionalinės kultūros įtaką įmonės socialinės atsakomybės atkleidimui nustatyta, jog aukštas galios distancijos ir vyriškumo lygis šalyje neigiamai veikė įmonės socialinės atsakomybės atskleidimą, o tuo tarpu ilgalaikė tikslų orientacija, laisvumo dimensija ir aukštas neapibrėžtumo vengimo lygis ĮSA ataskaitų atskleidimą veikė teigiamai. Tyrimo metu buvo užfiksuotas atvejis, kuomet aukštas vyriškumo lygis ĮSA ataskaitų atskleidimą veikė teigiamai, nors kitų autorių tyrimai tokio ryšio neparodė. Teigiamas ryšys tarp ĮSA ataskaitų atskleidimo ir vyriškumo galėjo atsirasti dėl to, jog į tyrimo duomenų grupę pateko daugiau labiau ekonomiškai išsivysčiusių

šalių pasižyminčių aukštesniu vyriškumo lygiu, kas lėmė aukštesnį ĮSA informacijos atskleidimą. Kontroliniai kintamieji: gyventojų skaičius šalyje ir BVP prieaugis įgavo priešingas reikšmes. Gyventojų skaičius šalyje ĮSA informacijos atskleidimą veikia teigiamai, o tuo tarpu BVP metinis prieaugis kaip ir tikėtasi, rodiklį veikė neigiamai. Visi kiti kontroliniai kintamieji neįgavo reikšmingo ryšio su priklausomu kintamuoju. Tyrimo metu sudaryti modeliai 50-60% atvejų teisingai prognozuoja šalyje pateikiamų ĮSA ataskaitų skaičių. Visos tyrimo pradžioje iškeltos hipotezės buvo patvirtintos, nors vyriškumo dimensija turėjo polinkį įmonių socialinės atsakomybės informacijos atskleidimą veikti teigiamai. Gauti rezultatai patvirtina anksčiau atliktų autorių tyrimus ir įrodo jog ryšys tarp Hofstede nacionalinių kultūrų ir ĮSA informacijos atskleidimo masto neabejotai egzistuoja.

5. Išanalizavus trijų tyrimų duomenys koreliacijos būdu, nustatyta jog pateiktų ataskaitų skaičius reikšmingą ryšį su pasirinktais nepriklausomais kintamaisiais turėjo tik pirmuose dviejuose tyrimuose. Pateiktų ĮSA ataskaitų skaičius teigiamai koreliavo su aukštu individualizmo, laisvumo, CO2 gyventojui ir BVP gyventojui rodikliais. ĮSA ataskaitų skaičių neigiamai veikė aukštos galios distancijos dimensija. Šie gauti rezultatai patvirtina ankstesnių autorių atliktus tyrimus ir parodo, jog ryšys tarp ĮSA informacijos atskleidimo ir kultūros dimensijų egzistuoja. Tyrimą būtų galima patobulinti įvedant papildomus nepriklausomus kintamuosius kaip: BVP žmogui papildytu tvarumo, įmonės dydis, įmonės tipas, įmonės pramonės šaka, nes šie dydžiai turėtų turėti didelę įtaką ĮSA informacijos atskleidimui. Sudėjus daugiau nepriklausomų kintamųjų kurie nekoreliuotų tarpusavyje būtų galima gauti dar tikslesnį modelį.

LITERATŪRA

- Crowther, D (2000): "Corporate reporting, stakeholders and the internet: mapping the new corporate landscape", *Urban Study*, Vol. 37, No. 10, pp. 1837-1848. Prieiga internetu: <http://vadyba.asu.lt/20/138.pdf>
- Čiegis, R. (2009). *Gamtos išteklių ir aplinkos ekonomika*. – Klaipėda: KU leidykla.
- Dagilienė L. (2014). *Socialinė apskaita: teorinė argumentacija ir vertinimas* – Leidykla "Technologija", 2014
- Europos Sąjungos Komisija. Įmonių socialinė atsakomybė (ISA) Europos Sąjungoje. Prieiga internetu: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=331&langId=en>
- Bernatonytė, D; Vilkė, R.; Keizerienė, E. 2009. Ekonominės krizės poveikio Lietuvos smulkių ir vidutinių įmonių socialinei atsakomybei kryptys, *Ekonomika ir vadyba* 14: 229–236.
- Grundey, D. 2008. Applying sustainability principles in the economy, *Technological and Economic Development of Economy* 14(2): 101–106. doi:10.3846/1392-8619.2008.14.101-106
- Čiegis, R.; Ramanauskienė, J; Martinkus, V. 2009. The Concept of Sustainable Development and its Use for Sustainability Scenarios, *Inžinerine Ekonomika – Engineering Economics* (2): 28–38.
- Išoraitė M. Verslo sistemos ir ekonomika. Vol. 3 (2), 2013 ISSN 2029-8234. Prieiga internetu: https://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/vse/archyvas/dwn.php?id=355908
- Kleinaitė, I. (2007). *Atsakingo verslo praktika // Įmonių socialinės atsakomybės gairės mažoms ir vidutinėms įmonėms ir geros praktikos pavyzdžiai*. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
- Gruževskis, B., Vasiljevienė, N., Moskvina, J., Kleinaitė, I. (2006). *Įmonių socialinė atsakomybė. Aktualūs socialinės politikos klausimai*. Vilnius: Darbo ir socialinių tyrimų institutas. Prieiga internetu: <http://internet.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/ekovad/15/1822-6515-2010-451.pdf>
- Įmonių socialinės atsakomybės gairės vertybinių popierių biržoje listinguojamoms įmonėms **METODINĖ PRIEMONĖ ĮSA ATSKAITOMYBEI GERINTI 2012 m.** UAB "Kvalitas" 2012 Prieiga internetu: <http://www.socmin.lt/download/6193/listinguojamu-imoniu-gaires.pdf>
- Gray, R., Owen, D, & Adams, C. (1996). *Accounting & Accountability: Changes and challenges in corporate social and environmental reporting*. Hertfordshire: Prentice Hall Europe
- Bushman, R., Piotroski, J.D. & Smith, A.J. (2004): "What determines corporate transparency?", *Journal of Accounting Research*, Vol. 42, pp.207-252
- Gill, D. L., Dickinson, S. J., Scharl, A. (2008). *Communicating sustainability. A web content analysis of North American, Asian and Europe firms*//*JournalofCommunicationManagement*.
- Griauslytė, J., Jusčius, V (2014). *Management of Organizations: Systematic Research issue: 69/2014*, pages 55-70. Prieiga internetu: http://vddb.library.lt/obj/LT-eLABa-0001:J.04~2014~ISSN_2335-8750.N_69.PG_55-70

- Guiso, L., P. Sapienza, L. Zingales. 2009. Cultural biases in economic exchange? *Quarterly Journal of Economics* 124(3): 1095-1131.
- Li, K., D. Griffin, H. Yue, L.K. Zhao. 2011. National culture and capital structure decisions: Evidence from foreign joint ventures in China. *Journal of International Business Studies* 42(4): 477-503.
- Russo, M.V., P.A. Fouts. 1997. A resource-based perspective on corporate environmental performance and profitability. *Academy of Management Journal* 40(3): 534-559.
- Luo, L. (2013). The Impact of national culture on voluntary carbon disclosure: Evidence from carbon disclosure project (CDP) 2011. Paper presented at the 36th Annual Congress European Accounting Association, May 2-5, Paris, France.
- Pruskus, V. (2003). *Multikultūrinė komunikacija ir vadyba*. Vilnius
- Neuliep, J.W. (2009) *Intercultural Communication. A Contextual Approach* 4th edition. Sage Publications, INC
- Andersen, P.A., Hecht, M.L., Hoobler, G.D., Smallwood, M (2003). Nonverbal Communication across Cultures. In W.B. Gudykunst (Ed.). *Cross – Cultural and Intercultural Communication* (p73-90). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hofstede, G., Bond, M (1988). Confucius and economic growth: New trend in culture's consequences. *Organizational Dynamics*, 16(4), 4-21
- Kovaliov, R., Snieška, V., Simanavičius, A. (2009). Lietuvos autoverslo įmonių požiūrio į ĮSA vertinimas. *Ekonomika ir vadyba*, Nr. 14, p. 294–300. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
- Šimanskienė, L., Kutkaitis, A. (2009). Corporate Social Responsibility and Organizational Development: the Research for Searching of Connections. *Wspolczesne Wyzwania Wobec Zarzadzania*, ed. Foltys J., Uramowa M., Lesakova L., Wziatek-Stasko A. –Katowice: University of Silesia.
- Krueger, N.F., Liñán, F. and Nabi, G. (2013), “Cultural values and entrepreneurship”, *Entrepreneurship & Regional Development: An International Journal*, Vol. 25 Nos 9/10, pp. 703-707.
- Husted, B.W. (2005). Culture and ecology: A cross-national study of the determinants of environmental sustainability. *Management International Review*, 45, 3, 349-372.
- Friedman, B.A., Cox, P.L., & Tribunella, T. (2010). Relationships among world governance indicators and national per capita income weighted by environmental sustainability. *Business Research Consortium Conference*, April 17, 2010, Geneseo, New York.
- Porter, M.E. & Linde, C. (1995). Toward a new conception of the environment-competitiveness relationship. *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 97-118.
- Michelon, G., and Parbonetti, A. (2012) The effect of corporate governance on sustainability disclosure. *Journal of Management and Governance* 16 (3): 477-509.

- Luo, L. (2013). The Impact of national culture on voluntary carbon disclosure: Evidence from carbon disclosure project (CDP) 2011. Paper presented at the 36th Annual Congress European Accounting Association, May 2-5, Paris, France.
- M. Coulmont. THE IMPACT OF NATIONAL CULTURE ON GLOBAL REPORTING INITIATIVE APPLICATION LEVELS. 2015.
- The World Bank. Ekonominiai rodikliai. Prieiga internetu: <http://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.PC>
- EPI. Global Metrics For the Environment. Prieiga internetu: http://epi.yale.edu/sites/default/files/EPI2016_FINAL%20REPORT_0.pdf
- Global Reporting. GRI data reports. 2015 Prieiga internetu: <https://www.globalreporting.org/services/preparation/certified-training-partners/Pages/Venezuela.aspx>
- Forbes. Best Countries for Business. 2015 Prieiga internetu: <http://www.forbes.com/best-countries-for-business/list/#tab:overall>
- The Hofstede Centre. Hofstede dimensions values. 2015 Prieiga internetu: <https://geert-hofstede.com/albania.html>
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). Cultures and organizations: software of the mind: intercultural operation and its importance for survival, 3rd ed. McGraw-Hill: New York, NY.
- G.Hofstede. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. (2011) Prieiga internetu: <http://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=orpc>

PRIEDAI

		Ataskaitu_ SK	Galios_D	IND_D	VYR_D	NEAPIBR EŽ_D	ILGT_D	LAISV_D	EPI	GYV_SK_ ŠAL	CO2_T_G YV	BVP_PRI AUG
Ataskaitu_SK	Pearson Correlation	1	-,281*	,280*	,192	-,092	,178	,275*	,140	,204	,250*	-,092
	Sig. (2-tailed)		,021	,022	,120	,461	,149	,024	,259	,098	,041	,459
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
Galios_D	Pearson Correlation	-,281*	1	-,684**	,153	,265*	-,032	-,312*	-,454**	,189	-,273*	,097
	Sig. (2-tailed)	,021		,000	,217	,030	,797	,010	,000	,125	,026	,437
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
IND_D	Pearson Correlation	,280*	-,684**	1	,013	-,252*	,125	,199	,573**	-,124	,489**	-,140
	Sig. (2-tailed)	,022	,000		,917	,040	,315	,107	,000	,319	,000	,260
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
VYR_D	Pearson Correlation	,192	,153	,013	1	,027	-,003	,053	-,130	,167	,047	,117
	Sig. (2-tailed)	,120	,217	,917		,826	,979	,667	,294	,176	,703	,345
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
NEAPIBREŽ_D	Pearson Correlation	-,092	,265*	-,252*	,027	1	,093	-,182	,126	-,281*	-,011	-,438**
	Sig. (2-tailed)	,461	,030	,040	,826		,455	,140	,308	,021	,931	,000
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
ILGT_D	Pearson Correlation	,178	-,032	,125	-,003	,093	1	-,425**	,205	,151	,250*	-,071
	Sig. (2-tailed)	,149	,797	,315	,979	,455		,000	,096	,223	,041	,570
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
LAISV_D	Pearson Correlation	,275*	-,312*	,199	,053	-,182	-,425**	1	,123	-,160	,125	-,026
	Sig. (2-tailed)	,024	,010	,107	,667	,140	,000		,321	,196	,312	,832
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
EPI	Pearson Correlation	,140	-,454**	,573**	-,130	,126	,205	,123	1	-,415**	,454**	-,446**
	Sig. (2-tailed)	,259	,000	,000	,294	,308	,096	,321		,000	,000	,000
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
GYV_SK_ŠAL	Pearson Correlation	,204	,189	-,124	,167	-,281*	,151	-,160	-,415**	1	-,111	,345**
	Sig. (2-tailed)	,098	,125	,319	,176	,021	,223	,196	,000		,371	,004
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
CO2_T_GYV	Pearson Correlation	,250*	-,273*	,489**	,047	-,011	,250*	,125	,454**	-,111	1	-,151
	Sig. (2-tailed)	,041	,026	,000	,703	,931	,041	,312	,000	,371		,224
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
BVP_PRI_AUG	Pearson Correlation	-,092	,097	-,140	,117	-,438**	-,071	-,026	-,446**	,345**	-,151	1
	Sig. (2-tailed)	,459	,437	,260	,345	,000	,570	,832	,000	,004	,224	
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**.. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Koreliacijos 1

3 PRIEDAS

Duomenys 2

Country	Total		PD	ID	MAS	UA	LTO	INDvsRE S	BVP prieaugis	BVP asmeniui USD	Išmetama s CO2 kiekis	Ar reikia atskleisti ataskaitas?	Dar besivykstančio s ekonomikos 0-wystos 1 - issivysciusios	Gyventojų skaičius šalyje, mln	EPI indekas. Environm ental performan ce index.
Estonia	2	0,53%	70	60	30	60	82	16	0,03	27900	14	0	1	1,30	88,59
Latvia	3	0,79%	44	70	9	63	69	13	0,02	23800	3,8	0	1	2,00	85,71
Jordan	6	1,58%	70	30	45	65	16	43	0,03	12000	3,6	0	0	8,10	72,24
Serbia	6	1,58%	86	25	43	92	52	28	- 0,02	13400	6,8	0	0	7,20	78,67
Lebanon	1	0,26%	75	40	65	50	14	25	0,02	18100	4,7	0	0	6,20	69,14
Lithuania	1	0,26%	42	60	9	65	82	16	0,03	27300	4,5	0	1	2,90	85,49
Slovenia	4	1,06%	71	27	19	88	49	48	0,03	29900	7,5	0	1	2,00	88,98
Bulgaria	2	0,53%	70	30	40	85	69	16	0,02	17900	6,7	0	0	7,20	83,40
Croatia	6	1,58%	73	33	40	80	58	33	- 0,00	20900	4,8	0	1	4,50	86,98
Uruguay	3	0,79%	61	36	38	99	26	53	0,04	21000	2,3	0	1	3,30	73,98
Dominican	2	0,53%	65	30	65	45	13	54	0,07	14000	2,2	0	0	10,50	75,32
Slovak Rep	6	1,58%	100	52	100	51	77	28	0,02	28300	6,4	0	1	5,40	85,42
Morocco	5	1,32%	70	46	53	68	14	25	0,02	7800	1,7	0	0	33,30	74,18
Ukraine	4	1,06%	92	25	27	95	55	18	- 0,07	8700	6,3	0	0	44,40	79,69
Angola	2	0,53%	83	18	20	60	15	83	0,05	7300	1,4	0	0	19,60	51,32
Viet Nam	7	1,85%	70	20	40	30	57	35	0,06	5700	2	0	0	94,30	58,50
New Zeala	9	2,37%	22	79	58	49	33	75	0,03	35300	7,1	0	1	4,40	88,00
Peru	59	15,57%	64	16	42	87	25	46	0,02	11900	1,8	0	0	30,40	72,95
Czech Repu	18	4,75%	57	58	57	74	70	29	0,02	30000	10,4	0	1	10,60	84,67
Hong Kong	59	15,57%	68	25	57	29	61	17	0,03	55100	5,7	0	1	7,10	85,24
Egypt	3	0,79%	70	25	45	80	7	4	0,02	10900	2,6	0	0	88,50	66,45
Singapore	39	10,29%	86	25	43	92	52	28	0,03	83100	4,3	0	1	5,70	87,04
Venezuela	4	1,06%	81	12	73	76	16	100	- 0,04	17800	6,4	0	1	29,30	76,23
Poland	39	10,29%	68	60	64	93	38	29	0,03	25200	8,3	0	1	38,60	81,26
Saudi Arab	9	2,37%	95	25	60	80	36	52	0,04	52300	18,1	0	1	27,80	68,63
Korea, Rep	80	21,11%	60	18	39	85	100	29	0,03	35400	11,8	0	0	49,10	70,61

4 PRIEDAS

Duomenys 3

Country	Total	PD	ID	MAS	UA	LTO	INDvsRES	BVP prieaugis	BVP asmeniui USD	Išmetama CO2 kiekis	Ar reikia atskleisti ataskaitas?	Dar besivykstančios ekonomikos 0-vystos 1 - issivysciusios	Gyventojų skaičius šalyje, mln	EPI indeksas. Environmental performance index.	
Iceland	2	0,04%	30	60	10	50	28	67	0,02	44000	5,9	1	1	0,30	90,51
China	165	3,55%	80	20	66	30	87	24	0,07	13200	6,7	1	0	1367,50	65,10
Luxembourg	8	0,17%	40	60	50	70	64	56	0,06	97600	20,9	1	1	0,60	86,58
Hungary	21	0,45%	46	80	88	82	58	31	0,04	25000	4,9	1	1	9,90	84,60
Bangladesh	5	0,11%	80	20	55	60	47	20	0,06	3400	0,4	1	0	169,00	41,77
Romania	6	0,13%	90	30	42	90	52	20	0,03	19700	4,2	1	0	21,70	83,24
Portugal	33	0,71%	63	27	31	99	28	33	0,01	27100	4,7	1	1	10,80	88,63
Greece	42	0,90%	60	35	57	100	45	50	0,01	26000	7,6	1	1	10,80	85,81
Pakistan	6	0,13%	55	14	50	70	50	0	0,04	4700	0,9	1	0	199,10	51,42
Ireland	8	0,17%	28	70	68	35	24	65	0,05	51300	7,9	1	1	4,90	86,60
Chile	55	1,18%	63	23	28	86	31	68	0,02	23100	4,6	1	1	17,50	77,67
Finland	130	2,80%	33	63	26	59	38	57	0,00	40700	10,2	1	1	5,50	90,68
Philippines	18	0,39%	94	32	64	44	27	42	0,06	7000	0,9	1	0	101,00	73,70
Malaysia	34	0,73%	100	26	50	36	41	57	0,06	25100	7,9	1	0	30,50	74,23
Denmark	61	1,31%	18	74	16	23	35	70	0,01	44600	7,2	1	1	5,60	89,21
South Africa	273	5,88%	49	65	63	49	34	63	0,02	13100	9,3	1	0	53,70	70,52
Colombia	190	4,09%	67	13	64	80	13	83	0,05	13500	1,6	1	0	46,70	75,93
Thailand	36	0,78%	64	20	34	64	32	45	0,01	15600	4,5	1	0	68,00	69,54
Austria	85	1,83%	11	55	79	70	60	63	0,00	46600	7,8	1	1	8,70	86,64
Norway	89	1,92%	31	69	8	50	35	55	0,02	67200	9,2	1	1	5,20	86,90
Taiwan	410	8,83%	58	17	45	69	93	49	0,04	46000	3	1	1	23,40	74,88
Belgium	71	1,53%	65	75	54	94	82	57	0,01	43100	8,8	1	1	11,30	80,15
Argentina	81	1,74%	49	46	56	86	20	62	0,01	22300	4,6	1	1	43,40	79,84
Nigeria	2	0,04%	80	30	60	55	13	84	0,06	6100	0,5	1	0	181,60	58,27
Sweden	139	2,99%	31	71	5	29	53	78	0,02	46200	5,5	1	1	9,80	90,43
Switzerland	145	3,12%	34	68	70	58	74	66	0,02	58100	4,6	1	1	8,10	86,93
Turkey	53	1,14%	66	37	45	85	46	49	0,03	19700	4,4	1	0	79,40	67,68
Netherlands	133	2,86%	38	80	14	53	67	68	0,01	48000	10,1	1	1	16,90	82,03
Indonesia	63	1,36%	78	14	46	48	62	38	0,05	10700	2,3	1	0	256,00	65,85
Mexico	94	2,02%	81	30	69	82	24	97	0,02	18000	3,9	1	1	121,70	73,59
Spain	181	3,90%	57	51	42	86	48	44	0,01	33800	5,8	1	1	48,10	88,91
Australia	171	3,68%	36	90	61	51	21	71	0,03	46600	16,5	1	1	22,80	87,22
Canada	126	2,71%	39	80	52	48	36	68	0,02	45000	14,1	1	1	35,10	85,06
Russian Federation	65	1,40%	93	39	36	95	81	20	0,01	24400	12,6	1	0	142,40	83,52
India	79	1,70%	77	48	56	40	51	26	0,07	5800	1,7	1	0	1251,70	53,58
Italy	98	2,11%	50	76	70	75	61	30	0,00	35100	6,7	1	1	61,90	84,48
Brazil	259	5,58%	69	38	49	76	44	59	0,00	16200	2,2	1	0	204,30	78,90
France	148	3,19%	68	71	43	86	63	48	0,00	40500	5,2	1	1	66,60	88,20
Germany	170	3,66%	35	67	66	65	83	40	0,02	46200	8,9	1	1	80,90	84,26
Japan	332	7,15%	54	46	95	92	88	42	0,00	37500	9,3	1	1	126,90	80,59
United States	557	11,99%	40	91	62	46	26	68	0,02	54400	17	1	1	321,40	84,72

Koreliacijos 2

		Ataskaitu_SK	Galios_D	IND_D	VYR_D	NEAPIBRĖŽ_D	ILGT_D	LAIŠV_D	EPI	GYV_SK_ŠAL	CO2_T_GYV	BVP_GYV	BVP_PRI AUG
Ataskaitu_SK	Pearson Correlation	1	-0,082	-0,241	0,096	0,11	0,288	-0,11	0,035	0,152	0,159	,436*	0,099
	Sig. (2-tailed)		0,689	0,235	0,64	0,594	0,153	0,579	0,865	0,458	0,437	0,026	0,63
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
Galios_D	Pearson Correlation	-0,08	1	-,584**	0,323	0,211	-0,11	-0	-0,256	0,14	0,146	0,031	-0,3
	Sig. (2-tailed)	0,689		0,002	0,107	0,3	0,608	0,987	0,208	0,495	0,475	0,88	0,135
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
IND_D	Pearson Correlation	-0,24	-,584**	1	0	-0,203	0,266	-0,24	,537**	-0,386	0,159	0,09	0,139
	Sig. (2-tailed)	0,235	0,002		0,999	0,32	0,189	0,243	0,005	0,051	0,438	0,66	0,498
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
VYR_D	Pearson Correlation	0,096	0,323	0	1	-0,236	-0,24	0,21	0,012	0,032	0,145	0,119	-0,01
	Sig. (2-tailed)	0,64	0,107	0,999		0,245	0,24	0,304	0,954	0,878	0,478	0,564	0,974
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
NEAPIBRĖŽ_D	Pearson Correlation	0,11	0,211	-0,203	-0,24	1	0,004	-0,04	0,143	-0,018	0,178	0,048	-,435*
	Sig. (2-tailed)	0,594	0,3	0,32	0,245		0,986	0,854	0,487	0,929	0,385	0,817	0,026
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
ILGT_D	Pearson Correlation	0,288	-0,105	0,266	-0,24	0,004	1	-,477*	,497**	-0,17	,459*	0,341	-0,07
	Sig. (2-tailed)	0,153	0,608	0,189	0,24	0,986		0,014	0,01	0,408	0,018	0,088	0,752
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
LAIŠV_D	Pearson Correlation	-0,11	-0,003	-0,237	0,21	-0,038	-,477*	1	-0,302	-0,106	-0,054	-0,09	0,052
	Sig. (2-tailed)	0,579	0,987	0,243	0,304	0,854	0,014		0,134	0,607	0,792	0,676	0,8
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
EPI	Pearson Correlation	0,035	-0,256	,537**	0,012	0,143	,497**	-0,3	1	-,601**	0,278	,449*	-0,26
	Sig. (2-tailed)	0,865	0,208	0,005	0,954	0,487	0,01	0,134		0,001	0,169	0,021	0,208
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
GYV_SK_ŠAL	Pearson Correlation	0,152	0,14	-0,386	0,032	-0,018	-0,17	-0,11	-,601**	1	-0,124	-0,33	-0,02
	Sig. (2-tailed)	0,458	0,495	0,051	0,878	0,929	0,408	0,607	0,001		0,546	0,1	0,942
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
CO2_T_GYV	Pearson Correlation	0,159	0,146	0,159	0,145	0,178	,459*	-0,05	0,278	-0,124	1	,436*	-0,09
	Sig. (2-tailed)	0,437	0,475	0,438	0,478	0,385	0,018	0,792	0,169	0,546		0,026	0,673
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
BVP_GYV	Pearson Correlation	,436*	0,031	0,09	0,119	0,048	0,341	-0,09	,449*	-0,33	,436*	1	0,172
	Sig. (2-tailed)	0,026	0,88	0,66	0,564	0,817	0,088	0,676	0,021	0,1	0,026		0,4
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
BVP_PRI AUG	Pearson Correlation	0,099	-0,301	0,139	-0,01	-,435*	-0,07	0,052	-0,255	-0,015	-0,087	0,172	1
	Sig. (2-tailed)	0,63	0,135	0,498	0,974	0,026	0,752	0,8	0,208	0,942	0,673	0,4	
	N	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Koreliacijos 3

		Ataskaitu_S K	Galiuos_D	IND_D	VYR_D	NEAPIBRĖŽ _D	ILGT_D	LAIŠV_D	EPI	GYV_SK_ŠA L	CO2_T_GYV	BVP_PRIAU G	BVP_GYV
Ataskaitu _SK	Pearson Correlation	1	-0,18	0,229	0,196	-0,052	0,206	0,202	0,163	0,111	0,279	-0,246	0,204
	Sig. (2-tailed)		0,261	0,15	0,221	0,749	0,196	0,204	0,307	0,491	0,078	0,121	0,201
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
Galiuos_D	Pearson Correlation	-0,18	1	-,679**	0,141	0,248	0,032	-,353*	-,551**	,328*	-,430**	,419**	-,682**
	Sig. (2-tailed)	0,261		0	0,378	0,118	0,842	0,023	0	0,036	0,005	0,006	0
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
IND_D	Pearson Correlation	0,229	-,679**	1	-0,03	-0,236	0,033	0,305	,606**	-0,221	,626**	-,387*	,652**
	Sig. (2-tailed)	0,15	0		0,871	0,138	0,839	0,052	0	0,164	0	0,013	0
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
VYR_D	Pearson Correlation	0,196	0,141	-0,026	1	0,201	0,161	-0,112	-0,211	0,185	-0,018	0,202	-0,185
	Sig. (2-tailed)	0,221	0,378	0,871		0,208	0,315	0,485	0,186	0,247	0,913	0,206	0,246
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
NEAPIBR EŽ_D	Pearson Correlation	-0,052	0,248	-0,236	0,201	1	0,17	-0,216	0,129	-,321*	-0,09	-,438**	-0,107
	Sig. (2-tailed)	0,749	0,118	0,138	0,208		0,289	0,175	0,423	0,041	0,577	0,004	0,504
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
ILGT_D	Pearson Correlation	0,206	0,032	0,033	0,161	0,17	1	-,466**	0,024	0,21	0,113	-0,087	0,222
	Sig. (2-tailed)	0,196	0,842	0,839	0,315	0,289		0,002	0,88	0,187	0,481	0,589	0,163
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
LAIŠV_D	Pearson Correlation	0,202	-,353*	0,305	-0,11	-0,216	-,466**	1	,363*	-,344*	0,201	-0,174	,325*
	Sig. (2-tailed)	0,204	0,023	0,052	0,485	0,175	0,002		0,02	0,028	0,207	0,276	0,038
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
EPI	Pearson Correlation	0,163	-,551**	,606**	-0,21	0,129	0,024	,363*	1	-,496**	,533**	-,607**	,699**
	Sig. (2-tailed)	0,307	0	0	0,186	0,423	0,88	0,02		0,001	0	0	0
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
GYV_SK_ŠA _SAL	Pearson Correlation	0,111	,328*	-0,221	0,185	-,321*	0,21	-,344*	-,496**	1	-0,158	,483**	-,361*
	Sig. (2-tailed)	0,491	0,036	0,164	0,247	0,041	0,187	0,028	0,001		0,325	0,001	0,02
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
CO2_T_G YV	Pearson Correlation	0,279	-,430**	,626**	-0,02	-0,09	0,113	0,201	,533**	-0,158	1	-0,219	,731**
	Sig. (2-tailed)	0,078	0,005	0	0,913	0,577	0,481	0,207	0	0,325		0,169	0
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
BVP_PRI AUG	Pearson Correlation	-0,246	,419**	-,387*	0,202	-,438**	-0,087	-0,174	-,607**	,483**	-0,219	1	-0,273
	Sig. (2-tailed)	0,121	0,006	0,013	0,206	0,004	0,589	0,276	0	0,001	0,169		0,084
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
BVP_GYV	Pearson Correlation	0,204	-,682**	,652**	-0,19	-0,107	0,222	,325*	,699**	-,361*	,731**	-0,273	1
	Sig. (2-tailed)	0,201	0	0	0,246	0,504	0,163	0,038	0	0,02	0	0,084	
	N	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).